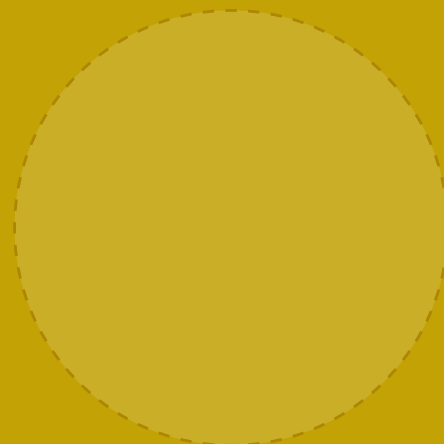

expertisecentrum
dementie

Vlaanderen

jaarverslag 2011

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	1
Voorwoord.....	3
Organisatie Expertisecentra Dementie Vlaanderen	4
Missie en visie	4
Gerealiseerde activiteiten Vlaamse convenant	6
Regionale expertisecentra dementie	19
brOes	20
Contact	25
Foton.....	31
Meander.....	37
Memo.....	43
Orion	50
Paradox.....	57
Sophia.....	62
Tandem	67

Voorwoord

Naar een dementievriendelijk Vlaanderen

Eén jaar reeds, één jaar nog maar. Zo oud is het Vlaamse Dementieplan. Eind december werd door Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Jo Vandeuren, een eerste stand van zaken gepresenteerd. Samen met de sleutelfiguren rond dementie werd vastgesteld dat enkele plannen al gerealiseerd werden, zoals de start van de beeldvormingscampagne 'Vergeet dementie. Onthou mens' en de studie rond de dementieconsulent. Maar ook veel acties zitten nog in de pijplijn. Daar waar we van tel kunnen zijn, nemen de regionale expertisecentra dementie samen met het Vlaams expertisecentrum de handschoen op. Telkens weer houden we de persoon met dementie en diens behoeften en wensen voor ogen. Kiezen voor goed onderbouwde trainingen en opleidingen, het realiseren van een implementatietraject van theorie naar praktijk doen we graag en met bezielde mensen. Allen worden zij gevoed door de eigen (zorg)praktijk. Wij hopen met alle acties en projecten, samen met de diverse actoren in zorg en begeleiding, in 2011 opnieuw enigszins de steen in de rivier verlegd te hebben.

Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw en de regionale expertisecentra presenteren je hierbij graag het jaarverslag 2011. We wensen je veel leesgenot.

Wino Baeckelandt
wnd. voorzitter

Jurn Verschraegen
coördinator

Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw

Lokkaardstraat 8 - B-2018 Antwerpen

t /f +32 (0)70 224 777

www.dementie.be | www.omgaanmetdementie.be |

www.onthoumens.be

Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw werd vanuit een reeds bestaande feitelijke structuur opgericht op 17 december 2007 en onderschrijft volgende visie en missie.

Missie en visie

De Expertisecentra Dementie Vlaanderen (ECD's) willen door het samenbrengen en uitbouwen van expertise dementie in de samenleving op de agenda plaatsen, in samenwerking met andere actoren in het werkveld, om de kwaliteit van leven van personen met dementie en hun omgeving te behouden en te verbeteren.

- > De ECD's willen op vraag, personen met dementie en hun omgeving een aanspreekpunt bieden dat de vraag met kennis van zaken erkent, beantwoordt of zorgt dat ze op de juiste plek terecht komt, vanuit een tweedelijnsfunctie.
- > De ECD's willen voor personen met dementie en hun omgeving mogelijkheden bieden tot uitwisseling van informatie en ervaringen of dit faciliteren.
- > De ECD's willen deskundigheid rond dementie verhogen door deze te inventariseren en te verspreiden naar de zorgsector om de kwaliteit van de zorg- en de hulpverlening te optimaliseren. Finaal beogen we dat de zorgsector elke hulpvraag deskundig kan beantwoorden.
- > De ECD's willen actief op zoek gaan naar nationale en internationale deskundigen en hen informeren over de rol en overtuigen van het belang van de ECD's in de zorgsector opdat zij op onze vraag hiaten in de expertise opvullen en we wederzijdse expertise kunnen delen.
- > De ECD's willen alle relevante beleidsmakers (ook internationaal) blijvend overtuigen van de impact van dementie op de samenleving en onze rol hierin opdat zij gepaste acties en maatregelen nemen die de kwaliteit van de zorg- en hulpverlening optimaliseren.
- > De ECD's willen gelijkaardige organisaties en initiatieven in kaart brengen, communiceren over onze visie en werking en hen overtuigen dat samenwerking een wederzijdse meerwaarde inhoudt en leidt tot een meerwaarde in de hulp en zorg voor personen met dementie en hun omgeving.

In 2011 werkten we voor het laatste jaar in een convenant dat de Vlaamse overheid afsloot met de regionale expertisecentra en het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw. Vanaf 2012 komt er een nieuw convenant waaraan het afgelopen jaar hard werd gewerkt door het kabinet en de Vlaamse administratie. Niettemin getuigde onze organisatie van een grote stabiliteit en konden we een extra halftijds medewerker aantrekken die zal instaan voor de VTO-werking. Dit zorgde voor de nodige stabiliteit en vooral, er kon verder gewerkt worden op de in 2008 uitgetekende organisatiestructuur. Door een extra ondersteuning vanuit de Vlaamse overheid konden we een inhaalbeweging doen inzake projectwerking. We continueerden de methodiek van het opgemaakte urencontingent ten behoeve van de werkzaamheden van de regionale expertisecentra dementie in relatie tot het Vlaamse centrum en in functie van de loyaliteitsverbintenis tussen de centra onderling.

De leden van de Raad van Bestuur van de vzw zijn:

- > Wino Baeckelandt
- > Rudiger De Belie
- > Bart Deltour
- > Dirk Dhondt
- > Erik Huyghe
- > Julien Mertens
- > Stefaan Voet
- > Bernadette Van den Heuvel
- > Julienne Wyns

De Algemene Vergadering bestaat uit de leden van de Raad van Bestuur aangevuld met de heer Alex Moens. Het voorzitterschap wordt waargenomen door wnd. voorzitter de heer Wino Baeckelandt. De Raad van Bestuur kwam samen op 1 maart, 29 april, 28 juni, 26 september en 20 december. De Algemene Vergadering vond plaats op 29 april.

De waarnemend voorzitter van de vzw staat in nauw contact met de coördinator. Onderstaande formele overlegmomenten staan in functie van afstemming en voorbereiding van de Raad van Bestuur door het dagelijks bestuur van de vzw.

a) Bureau

3 mei, Brussel

26 oktober, Brussel

b) Kabinet

27 januari, Brussel, Kabinet

10 februari, Brussel, Kabinet

15 maart, Brussel, Kabinet

3 mei, Brussel, Kabinet

19 mei, Brussel, Kabinet

8 juni, Brussel, Kabinet

15 juli, Brussel, Kabinet

20 juli, Brussel, Kabinet

8 september, Brussel, Kabinet

14 oktober, Brussel, Kabinet

c) Studiedagen Raad van Bestuur

Bezoek aan voorzieningen in Nederland: WZC Wiekslag Smitsveen (kleinschalig genormaliseerd wonen en visieontwikkeling), Odensehuis (inloophuis voor personen met dementie en hun mantelzorgers) en ketenzorg (Gelderse Roos). Deze studiedag vond plaats op 12 en 13 oktober.

d) Wallonië

Aanwezigheid op studiedag 28 september in Namur en diverse overlegmomenten met het ontstane informele dementienetwerk. In de provincie Luxemburg bouwt men intussen aan een dementieplatform waarin acties waaronder vorming en informatieverstrekking gebundeld worden. Eenzelfde beweging vindt plaats in de provincie Henegouwen. Steeds is het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw hierop betrokken vanuit zijn bewezen expertise ter zake.

De kantoren van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw¹ zijn gelegen aan de Lokkaardstraat 8 in Antwerpen. Op medewerkersvlak noteren we de vervanging van mevrouw Els Peeters door administratief medewerkster mevrouw Peggy Van Nerum sedert 1 juli. Op 13 september kwam mevrouw Patricia Wildiers het team halftijds versterken als VTO-medewerker. De wetenschappelijk medewerker, de heer Patrick Verhaest, legt zich toe op de bundeling en verspreiding van relevante wetenschappelijke info ter transfer in de praktijk, maar evengoed is hij betrokken bij de uitbouw van een digitaal kenniscentrum. Afgelopen jaar werd een groot deel van de functie ingevuld vanuit de opvolging van de publicatie rond dementievriendelijk bouwen en design en het werken aan de dementie-insteek binnen het thema toegankelijkheid, ontwikkeld door Enter vzw, het expertisecentrum toegankelijkheid, dit ook in functie van de realisatie van een boek en een congres in 2012.

¹ Volgende medewerkers behoren tot de staf van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw:
Jurn Verschraegen, coördinator
Patrick Verhaest, wetenschappelijk medewerker
Peggy Van Nerum, administratief medewerkster
Patricia Wildiers, VTO-medewerker
Martine Van Looy, vrijwilligster

Gerealiseerde activiteiten Vlaamse convenant

De projecten van 2010 werden verdergezet in 2011 en enkele nieuwe projecten zagen het licht. We geven hieronder een uitgebreid overzicht.

1. Afstemming met de regionale expertisecentra dementie

Aangezien de leden van de Raad van Bestuur op hun beurt de directiefunctie waarnemen binnen het regionale expertisecentrum verliep de afstemming vlot. Drie keer kwamen de medewerkers van alle regionale expertisecentra samen bij het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen. Ze overlegden er hun regionale actieplannen waardoor de communicatie tussen de verschillende partners optimaal kon verlopen. De coördinator was steeds bereid tot coachen of ondersteuning bij vragen

van de regionale expertisecentra. Dit gebeurde regelmatig naar aanleiding van regionale projecten of dossiers. De contacten die het Vlaamse expertisecentrum met bovenlokale organisaties en structuren onderhoudt, stimuleren de informatiedoorstroming en faciliteren regionale projecten, dit om doublures in de werking te vermijden. Op elk van de drie overlegmomenten met de regionale medewerkers zorgde het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen niet alleen voor een inhoudelijke input, waarbij de eigen projecten en de maatschappelijke relevantie van diverse thema's (o.m. referentiepersoon dementie, dementieconsulent, dementieplan, ...) werden toegelicht, maar ook voor inhoudelijke interne vorming. Zo nodigden we de mensen uit van de Blue Call Phone en kregen we toelichting over het FLIECE onderzoeksproject. Verder was er toelichting over frontotemporale dementie vanuit het onderzoekscentrum van professor Christine

Van Broeckhoven. Tevens werd bij het einde van dit convenant samen met de medewerkers een interactieve werksessie georganiseerd vanuit de wens om stil te staan bij het heden en te dromen over de toekomst. Deze wijze van werken werd geapprecieerd en leidde tot een grotere verbondenheid tussen de verschillende regionale expertisecentra dementie. In 2011 was ook Herman Wauters van PGN steeds vertegenwoordigd op het overleg. PGN vormt in Antwerpen samen met de regionale expertisecentra dementie Orion en Tandem een dementienetwerk voor de provincie. Zij maken mee gebruik van het interne internetgebaseerde platform en stonden overigens in 2010 in voor de organisatie en de begeleiding van de opleiding tot referentiepersoon dementie in de regio Lier.

2. Ontwikkeling en verspreiding van wetenschappelijke expertise en innovatie

Wij blijven er vanuit onze convenantopdracht voor kiezen om wetenschappelijke kennis toegankelijk te maken en waar mogelijk te vertalen naar de werkvloer.

Binnen de brede verkenning en opvolging van het onderzoeksveld situeren we het opvolgen van de literatuur, het volgen van studiedagen, nationale en internationale congressen en het opvolgen van Vlaams onderzoek vanuit een externe adviesfunctie. Bovenop de brede verkenning worden enkele specifieke thema's meer gericht opgevolgd in functie van de lopende projecten.

In het kader van de brede verkenning en eigen werking, namen we deel aan volgende studiedagen en congressen. Als we zelf als spreker deelnamen en de rest van de studiedag of het congres bijwoonden, staat dit vermeld.

- > 34ste winter-meeting 2011 – Belgische Vereniging voor Gerontologie en Geriatrie, Oostende, deelname als spreker over vrijetijdsbesteding en animatie op maat van mensen met dementie (26 februari)
- > Eerste Vlaamse Onderzoeksdag Hogescholen Verpleegkunde/Vroedkunde in het kader van de Week van de Verpleegkunde NVKWV (1 april)
- > Landelijk congres 'Lerend vermogen van mensen met dementie' (organisatie StudieArena) - Amersfoort (12 mei)
- > 'Praktisch aan de slag! Met nieuwe technologieën en methodieken in de ouderenzorg' (Organisatie Bohn Stafleu van Loghum) - Amersfoort (7 oktober)

- > 'Reinventing Aging through Innovation. Care – Research – Technology'. International Congress of the International Psychogeriatric Association (IPA), Den Haag, (5-9 september)

- > Internationaal congres 'Innovatieve visies in dementiezorg', georganiseerd door OCMW Brugge (18 november)

De coördinator participeerde aan een opleidingsreeks 'Verbindend veranderen', georganiseerd door twee woonzorgorganisaties. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de methodiek 'appreciative enquiry', begeleid door Rombout Van den Nieuwenhof. Op één van de terugkomdagen werden 3 collega's uit het netwerk van het expertisecentrum gevraagd om deel te nemen aan de toelichting m.b.t. de verworven kennis. De inzichten uit deze cursus helpen bij het herdenken van de werking van organisaties en leggen groeikansen open.

Er werd verder gebouwd op de contacten die in 2010 gelegd werden. Met universitaire centra zoals de VUB (Vakgroep zorg rond het levenseinde - End of Life Care), KULeuven en Universiteit Gent werd een eerste vergadering van de begeleidingscommissie belegd waaraan het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen participeerde (22 september). Bijkomend was er nog een overleg met één van de deelprojecten van dit grootschalige onderzoek op 21 december. Het expertisecentrum kondigde er aan zijn website maximaal ter beschikking te stellen als open informatiebron en regelmatig over het project te communiceren en deelresultaten mee te helpen verspreiden.

In het kader van verspreiding van fundamenteel wetenschappelijke onderzoeksresultaten naar het grote publiek was er een contact met vzw Breinwijzer. In het kader van het Vlaamse dementieplan wenst men met het expertisecentrum verder samen te werken.

Met LUCAS (centrum voor zorgonderzoek en consultancy) werden meerdere trajecten afgelegd. We maken nu integraal deel uit van de werkgroep 'Kleinschalig genormaliseerd wonen Vlaanderen' en stemmen met LUCAS hierrond af. Deze werkgroep wil o.m. een inspiratiebron zijn voor initiatiefnemers en is dus een feitelijke informele leergemeenschap. De werkgroep 'Kleinschalig genormaliseerd wonen Vlaanderen' kwam samen op volgende data en plaatsen:

28 januari: voorbereiding werkgroep KGW, Antwerpen

3 maart: voorbereiding intervisie, Antwerpen

19 april: behoeftenpeiling middenkader KGW, Mechelen

30 mei: studiedag Keulen (cfr. infra)

19 juli: overleg rond levendig houden van de visie in KGW, Antwerpen

23 september: werkgroepvergadering KGW, Kortrijk

27 oktober: overleg werkgroep kennisknooppunt KGW, Leuven

9 december: werkgroepvergadering KGW, Melsbroek

Er vond een eerste intervisie plaats voor het middenkader op 25 november, waarvan de inhoud bepaald werd op basis van de behoeftenpeiling (19 april).

Op 29 en 30 mei bereidde het expertisecentrum een tweedaags studiebezoek voor de werkgroep voor. Er werd in overleg met de Duitse collega's een programma opgemaakt dat de diverse aspecten van dementiezorg in Keulen toonde. Het was een boeiende activiteit die de directies van de voorzieningen die aanwezig waren tot verder nadenken stemde. Het is alszins de bedoeling om een dergelijke activiteit ook in het komende jaar te organiseren.

Het expertisecentrum was betrokken bij het overleg rond de opstart van een kennisknooppunt kleinschalig genormaliseerd wonen.

Notulen bij een bezoek aan kleinschalig genormaliseerde dementiewerkingen in de regio Keulen

Voor bewoners met dementie (en vaak voor alle ouderen) staat als een paal boven water dat het eetgebeuren bijzonder belangrijk is. Het geeft structuur aan de dag, het klaarmaken is een tijdsbesteding, als het lekker is kan het veel voldoening, smaak of genot geven, als het lekker ruikt geeft het meer ‘trek’ in eten, ‘samen aan tafel’ doet eten, ... Het gebouw, de kleuren en de ruimtelijke indeling bepalen mee de levenssfeer (rustgevend of niet). Kleine ruimtes, lage plafonds, felle kleuren (Sint-Lucia) maken dat de sfeer gezelligheid ademt of net niet. Wonen onder het dak met enkel dakramen is geen ‘goede woonvorm’ voor mensen die niet meer zelfstandig buiten kunnen. Buiten kunnen zitten en wandelen is een noodzaak voor bewoners met dementie, een terrasje met kunstgras is geen alternatief! Bijna elk huis dat we bezochten had banden met een christelijke, protestantse of een andere kerkgemeenschap. Deze band zorgt vaak voor de instroom van de vrijwilligers, die we in elk huis talrijk aan het werk zagen. Er wordt veel aandacht geschonken aan de begeleiding van familie (en de andere bewoners) bij het overlijden van een bewoner. Ook de familie wordt van bij de inhuizing aangesproken/uitgenodigd om deel te nemen aan het leefgebeuren. In sommige huizen wordt er zelfs op gerekend dat ze mee helpen. Hun hulp is bijna vanzelfsprekend nodig om ‘goede zorg’ te kunnen bieden. Wij durven dit niet vragen of verwachten van de familie. (Hulp van familie is bij ons niet vanzelfsprekend. We hebben geluk als dit toch het geval is.) Ook bedlegerige bewoners worden in sommige huizen betrokken bij het leven in de living. Ze worden erbij gebracht. Voor de familie is dit soms een goede zaak. Ze blijven minder afgesloten van het leefgroepsgebeuren en kunnen op die manier beter een band opbouwen met de andere bewoners en hun familie (minder geïsoleerd). Naar beeldvorming is dit wel minder interessant (ziekenhuisbeeld?).

In Haus Rafaël zagen we dat materialen de huiselijkheid kunnen beïnvloeden. Maar wat met de inspectie(normen)? Parketvloeren, ‘gewone’ gordijnen, geen handleuning in de gangen ... het verhoogt allemaal de huiselijke sfeer. Een stoffen zetel, leuke gordijnen, ... (Ook hier weer: wat met de brandveiligheid, valpreventie, ...?) Kleuren en materialen zijn belangrijk en bepalend voor ‘een sfeer’ in het huis. Personeelsbezetting: wat is nodig en wat is haalbaar, wat is goed werkbaar voor medewerkers en voor de bewoner? Overall wordt er ter plaatse gekookt in de leefgroepen. Soms met de soepelheid dat als de zorg te groot wordt of als er te weinig bewoners kunnen meehelpen men een beroep kan doen op een centrale keuken. Een collega-reisgezel vertelde dat zij in hun leefgroepen ‘s avonds warm eten. Voordeel:

- > Er is minder werkdruk in de voormiddag, waar alle tijd naar de lichaamzorg kan gaan.
- > In de namiddag koken is tegelijk een namiddagactiviteit voor de bewoners.
- > Nu kan het ontbijt uitlopen tot 10 uur en om 12 uur is er al weer middageten.
- > Wanneer men ‘s avonds warm kan eten, zullen de mensen minder snel opnieuw honger krijgen in de avonduren. (Nu is dat soms wel zo. Mensen houden een dessertje over om rond 20 uur nog iets te kunnen eten.)
- > Er kan meer ingegaan worden op een voorkeur van één of enkele bewoners als je zelf kookt.

Een huisdier als vaste gast is vaak een meerwaarde. Een hond die er vast woont is geen haalbare kaart. (Wie is de baas? En wat als ook hij zorg nodig heeft?) Goed uitgeruste badkamers kunnen heel nuttig zijn voor de bewoners in een verzonken fase, bij onrustige bewoners, of voor wie eens wil genieten van een warm bad. Al te vaak zien we in onze organisaties dat ze gebruikt worden als standplaats voor tilliften, douchezitjes of toiletstoelen ...

Trees Verhaeghe, hoofd zorgdepartement WZC Morgenster, Sijsele

Dementieconsulent, demonstratieprojecten

Met het Vlaams Dementieplan 2010-2014 wil minister Vandeuren komen tot een dementievriendelijke samenleving en zorg. Een van de doelstellingen uit dat plan is: ‘Via tijdige ondersteuning en trajectbegeleiding wordt zo veel mogelijk de autonomie van de persoon met dementie gerespecteerd en kan de draagkracht van de mantelzorg ondersteund worden. Door een vroegtijdige behandeling en een vraaggerichte aanpak kan bovendien langdurige en dure zorg vermeden worden. In Vlaanderen wordt om deze redenen de functie van dementieconsulenten uitgevouwd. De **dementieconsulent** is een hulpverlener die wordt ingeschakeld van zodra de diagnose is gesteld of bij een ‘niet-pluisgevoel’. De consulent biedt naast psychosociale begeleiding ook informatie over de ziekte, het zorgaanbod, juridische en administratieve aspecten over dementie en bemiddeling. De dementieconsulent functioneert daarbij als een vertrouwenspersoon, adviseur en pleitbezorger tijdens het hele zorgproces in de thuissituatie.’

De Vlaamse overheid lanceerde een oproep ten aanzien van de thuiszorg en de thuiszorgondersteunende voorzieningen om zich kandidaat te stellen als demonstratieproject. Hierbij krijgen de demonstratieprojecten, met financiële steun van Vlaanderen, de kans om de functie van dementieconsulenten in te bouwen in hun werking. Van de demonstratieprojecten werd verwacht dat ze onderzoeken hoe verschillende woonzorgvoorzieningen de functie van dementieconsulent kunnen inbouwen binnen hun bestaande werking en dit zonder een financiële meerkost te creëren. Dat onderzoek diende te gebeuren in samenspraak met de verenigingen van gebruikers en mantelzorgers en de expertisecentra dementie. De oproep richtte zich vooral naar de volgende woonzorgvoorzieningen: de diensten voor gezinszorg en aanvullende thuiszorg, de diensten voor thuisverpleging, de diensten voor maatschappelijk werk van het ziekenfonds en regionale dienstencentra, de lokale dienstencentra, dagverzorgingscentra en centra voor kortverblijf. De projectaanvraag moest voldoen aan welomschreven criteria. In het finale eindrapport diende elk demonstratieproject de kwaliteitscriteria van dementieconsulenten te omschrijven en per thuiszorg en thuiszorgondersteunende voorziening te omschrijven hoe, op welk niveau en op welke termijn de functie van dementieconsulenten kan worden ingebouwd. Het einddoel is dat tot op het niveau van elke Vlaamse gemeente wordt aangegeven bij wie men terecht kan voor een begeleiding door een dementieconsulent. De demonstratieprojecten startten op 1 januari en werden afgerond tegen 31 oktober. Er werd een Vlaamse stuurgroep opgestart die werd begeleid door LUCAS. Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen had het voorzitterschap en coördineerde het geheel. Zo werd o.m. door het expertisecentrum dementie een webportaal ter beschikking gesteld van de diverse projecten. Tenslotte werd telefonisch overlegd met Hogeschool Windesheim in Zwolle over de opleidingsnoden van dementieconsulenten en werd eind november beslist om in te stappen in een Europees onderzoek rond de ontwikkeling van evidence based gereedschap voor dementieconsulenten en casemanagers. In de loop van 2012 vernemen we of hiervoor de nodige fondsen konden worden toegekend.

Federaal kenniscentrum voor de gezondheidszorg

Op 28 april werden we uitgenodigd om kennis te nemen van de resultaten van het onderzoek naar niet-medicamenteuze interventies inzake dementie. Als lid van de jury gaven we input in het tot stand komen van het document dat op 7 juli werd bekend gemaakt via een persconferentie. Eén van de belangrijkste inzichten was allicht dat het ondersteunen van mantelzorgers één van de weinige niet-discutabele interventies is om de levenskwaliteit van mensen met dementie te verhogen.

In relatie tot het federaal kenniscentrum werd op 13 april op het RIZIV in Brussel een vergadering belegd in functie van het indienen van een dossier om de z.g. outliers (mensen met gelijkaardige tekenen als dementie, maar zonder dementiediagnose – dan wel psychiatrische, NAH e.a. problematiek, ...) te identificeren.

Vonk3

Met de deelname aan de externe stuurgroep van Vonk3 is het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen ook actief binnen onderzoek op hogeschoolniveau. Vonk3 wil zich ontwikkelen tot een toonaangevend onderzoeks- en kenniscentrum betreffende de derde leeftijd. Daartoe ontwikkelt het een eigen onderzoeksprogramma met specifieke onderzoekslijnen. Het wil als kwaliteitsvol kenniscentrum een plaats verwerven ondermeer via het aanbieden van vorming en dienstverlening. De stuurgroep van Vonk3 kwam samen op 20 januari, 26 mei en 29 september.

BeDeCo

BeDeCo is een vzw die artsen groepeerd die actief zijn in de dementiezorg. Men beoogt vooral kennis te laten doorstromen en op de hoogte te blijven van de diverse ontwikkelingen inzake dementie. Verder is het de bedoeling te komen tot een specifieke richtlijn inzake diagnostiek en behandeling. We participeerden aan de vergaderingen (19 januari, 21 maart, 8 juni, 26 oktober) en maken als volwaardig lid deel uit van de vereniging.

North Sea Dementia Group

Er werden ook nauwe contacten onderhouden met buitenlandse experts, o.m. via de deelname van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen aan de werkzaamheden van de North Sea Dementia Group. Dit informeel Europees samenwerkingsverband komt jaarlijks bijeen om expertise uit te wisselen over research, studies en ervaringen in de zorg en begeleiding van personen met dementie. De meeting vond plaats in Oslo en werd voorgezeten door de collega-organisatie Aldring og helse, het nationaal competentiecentrum voor ouderen in Noorwegen. Naast het voorstellen van de eigen werkingen in de diverse landen, was er ook tijd voor plaatsbezoeken aan enkele voorzieningen. Op deze bijeenkomst werd besloten tot de opstart

North Sea Dementia Group in Oslo

Thematische activiteiten

Jongdementie

In 2008 werd de open en informele werkgroep ‘jongdementie’ opgericht. Zij kwam in 2010 twee keer bijeen: op 16 mei en op 15 december. Het voorzitterschap wordt waargenomen door het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen. De werkgroep werd flink uitgebreid met familieleden, maar ook met enkele externe deskundigen o.m. vanuit VAPH en UZ Leuven. De FTD-expertgroep waar het expertisecentrum deel van uit maakt komt hier ook in feedbackvorm steeds ter sprake. Op 11 maart werd een bezoek gebracht aan ketenzorg jongdementie in Venray. Daarna werd de dagbehandeling van het RIAGG jongdementie in Maastricht bezocht.

Bezoek aan RIAGG Maastricht

kele leden rond het indienen van een Flanders’ Care dossier inzake opvangbehoeften voor mensen met jongdementie. Aan het RIZIV werd een aanbeveling verzonden rond opvangmogelijkheden, programmatie en financiering.

Architectuur en design van de leefomgeving

Het boek ‘Architectonica. Een thuis voor mensen met dementie’ van Erik Stroobants en Patrick Verhaest werd gefinaliseerd en zal verschijnen in het voorjaar van 2012. Op basis van een literatuurstudie gingen we gericht kijken in voorzieningen in Vlaanderen met de bedoeling goede praktijken in kaart te brengen en te duiden ter inspiratie van bouwheren, architecten en iedereen die bij de inrichting van de woonomgeving voor mensen met dementie betrokken is.

van een LinkedIn-groep waarin de partners elkaar virtueel kunnen blijven ontmoeten tussen de vergaderingen van de groep door. Wij hadden twee bijdragen en stelden o.m. het beeldboek ‘Dingske’ voor.

Bij deze uitwisseling hoort ook het overleg dat geregeld wordt opgezet tussen WZC De Hazelaar (Ben Janssen), Zet en het expertisecentrum (2 augustus). Dit leidde concreet tot een deelname van één van de medewerkers van De Hazelaar aan de opleiding tot referentiepersoon dementie (gedragsverpleegkundige) en tot de start van activiteiten inzake beeldvorming dementie en dementievriendelijke gemeente in de provincies Limburg (NI) en Brabant (NI).

Tenslotte blijft een belangrijk thema het omzetten van theoretische naar praktische kennis.

Naast twee impulsen rond dit thema (telkens met 40 deelnemers), voerden we consultgesprekken met 11 woonzorgcentra. We beantwoordden ook diverse vragen naar informatie via mail of telefonisch. In het kader van dit thema hadden we op 24 september en 15 oktober een overleg met het Expertisecentrum Toegankelijkheid Enter vzw in functie van samenwerking. In de door hen uitgewerkte ‘Inspiratiebundel Toegankelijkheid’ integreerden we in opdracht van VIPA de dementiespecifieke inzichten.

Empowerment

Het Expertisecentrum Dementie vindt het belangrijk dat men blijft inzetten op empowerment: het verstevigen van de competenties van personen met dementie en hun omgeving. Ervaringen uit het werkveld leerden ons dat personen met dementie, mantelzorgers en hulpverleners de weg, die start bij het vermoeden van geheugenproblemen en verder loopt tot zorg en begeleiding, vaak zeer moeilijk vinden. Vaak is het onduidelijkheid en onzekerheid troef. Verder geven mensen aan dat er een grote behoefte is aan meer informatie en een betere afstemming van zorg en begeleiding voor personen met dementie en hun omgeving. Om tegemoet te komen aan de noden uit het werkveld ontwikkelden verschillende lokale partners uit de regio Malle – Zoersel onder impuls van vzw Familiehulp samen een zorgpad dementie. Uit deze samenwerking is het Netwerk Zorgpad Dementie ontstaan. Er waren vergaderingen op 2 februari, 6 juli en 7 september. De integratie op de website blijft actief via www.zorgpaddementiemallezoersel.be.

Bij de twee regionale expertisecentra dementie in Oost-Vlaanderen (Paradox en Meander) werden alle initiatiefnemers rond ‘zorgpaden dementie’ uit Vlaanderen bijeengebracht op 12 september om er van gedachten te wisselen en vooral hun ervaringen bij de ontwikkeling van vroegtijdige interventies te delen. Op 4 augustus was er een overleg rond de mogelijke ontwikkeling van een zorgpad dementie in Bonheiden. De verdere opvolging hiervan gebeurt door PGN.

Rond zorgethiek kwamen we samen met Trees Coucke van Stimul op 6 juli i.f.v. afstemming van de werking.

Dementia Care Mapping

Dementia Care Mapping is een methodiek ontwikkeld door de Engelse Professor Tom Kitwood met als doel: het evalueren en verbeteren van een kwaliteitsvolle zorg voor personen met dementie. Kitwood omschreef DCM als: ‘A serious attempt to take the standpoint of the person with dementia, using a combination of empathy and observational skill’. De methode kijkt vooral naar het effect van het handelen van de zorgverlener op de persoon met dementie. Tom Kitwood was één van de medestichters van de Bradford Dementia Group. Na zijn dood werd deze methodiek verder ontwikkeld aan de Bradford University. De toepassing van DCM is inmiddels wereldwijd verspreid. Sinds februari 2007 is ook België toegetreden tot de internationale groep van gebruikers van Dementia Care Mapping. Het Expertisecentrum Dementie is lid van de stuurgroep DCM. Deze kwam samen op 14 december. We organiseerden twee keer de opleiding DCM basisgebruiker georganiseerd in regie van het kennis- en ervaringscentrum dementie Anahata vzw. Hiervoor werd met deze vereniging een overeenkomst afgesloten. Er namen telkens een 25-tal mensen aan deel. Ook de coördinator van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen volgde deze opleiding en kan zich basisgebruiker noemen. In het kader van de verdere verspreiding en ontwikkeling van DCM werd bekeken hoe het thuiszorginstrument een meerwaarde kan zijn. Hiertoe wordt een onderzoeksvoorstel opgemaakt i.s.m. LUCAS. Op 4 maart namen we deel aan de projectbegeleidingsgroep o.l.v. de KHLim (Hasselt) rond de meerwaarde van DCM.

Verdere projecten

In januari werden we gevraagd om assistentie te verlenen bij de start van een z.g. geheugenkoor in de Imeldagroep (Bonheiden). We trokken de thematiek verder open en schreven samen met de initiatiefnemer aan een volwaardig en gedragen project met een uitrol die voorzien wordt in 2012. Er werd contact gezocht met mevrouw Hanne Deneire, componiste en actief in dementiezorg en met vzw Koor en Stem, het kenniscentrum voor het koorleven in Vlaanderen. De bedoeling van het hele project is emanciperend en moet via zang en samenzang mensen met dementie en hun partner nieuwe mogelijkheden doen ontdekken. Er wordt verder samengewerkt met Foton (Fotonkoor) en Imelda (ziekenhuis en WZC). Gelijkaardige initiatiefnemers brengen we met elkaar in contact. Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen fungeert als draaischijf voor het project waarvoor privé-middelen werden bekomen ter realisatie.

3. Informatie- en adviesverspreiding

De portaalwebsite www.dementie.be speelt niet alleen in op de actualiteit, maar biedt ook een interactief forum aan. Via een facebookapplicatie brengen we de nieuwe media ook dichterbij de bevolking, hoewel in de eerste plaats toch hoofd-

zakelijk hulpverleners de weg vinden. Elk regionaal expertisecentrum heeft de beschikking over een mini-site waardoor zij regionale informatie snel kunnen toevoegen, bijvoorbeeld aan de kalender. De website wordt meer en meer uitgebouwd als hét portaal rond dementie in Vlaanderen. Ook via externe URL's kan men bij ons terechtkomen. Zo is het ontwikkelde zorgpad dementie voor Malle en Zoersel een deel van de website. In de bijeenkomst rond het kennisknooppunt kleinschalig genormaliseerd wonen werd besloten om de websitemogelijkheden uit te putten.

Evolutie bezoek

	Evolutie bezoekers	Unieke bezoekers
2002	39 800	12 722
2003	80 668	30 565
2004	74 318	41 066
2005	84 069	49 959
2006	307 491	54 269
2007	201 710	59 696
2008	68 815	42 471
2009	61 453	40 239
2010	81 207	37 572
2011	175 436	57 965

De webstek trok 57 965 bezoekers. De hits stegen met 116% (meer dan een verdubbeling) en er was een stijging van 54% unieke bezoekers (+ 20 393). Topdag was 17 februari waar we maar liefst 491 webbezoekers telden. De website www.omgaanmetdementie.be werd gepromoot op plaatsen waar mantelzorgers informatie zoeken, zoals de praatcafés dementie. Hiervoor werden extra kaartjes gedrukt die gericht verspreid werden. We kregen het bezoek van 16 033 unieke bezoekers, dat is een stijging met 31 procent tegenover 2010, maar toen hadden we nog geen dekking over het volledige jaar. Het aantal bezochte pagina's steeg met 36 procent (+ 5 288). Het aantal unieke bezoekers steeg met 31 % (+ 4 474 bezoekers)

www.omgaanmetdementie.be	Aantal bezochte pagina's	Unieke bezoekers
2010	14 560	11 559
2011	19 848	16 033

Elke donderdagavond is er nog steeds chatmogelijkheid met vrijwillige chatmoderatoren. Elf (+5 in vergelijking met 2010) keer per jaar verscheen de elektronische dementienieuwsbrief. Eind 2011 verstuurdde we de nieuwsbrief naar 2369 abonnees, een stijging van 5% in vergelijking met het vorige werkjaar.

Algemene infoverstreking

Op vraag van enkele Brusselse dagverzorgingscentra werden wij gevraagd om mee te denken over bekendmaking en no-den rond dementie (Anderlecht, 21 januari). Op diverse momenten werd het expertisecentrum geraadpleegd door hulpverleners, mantelzorgers en studenten rond diverse thema's. Veel van deze vragen werden toegeleid naar de regionale expertisecentra vanwege hun specificiteit en regiogebonden karakter. Vragen van algemene aard werden zelf beantwoord. In samenwerking met het Kenniscentrum Mantelzorg werd het boek 'De Weg Kwijt', samen met regionaal expertisecentrum dementie Memo, opnieuw samengesteld en uitgewerkt. Deze uitgave werd voorgesteld op de 'Dag van de mantelzorg' op 23 juni. In de pers verschenen er enkele verwijzingen. Dit boekje dient als praktisch houvast voor mantelzorgers en werd in eigen beheer uitgegeven tot tevredenheid van alle projecthouders én mantelzorgers die kritisch meelazen. Op 11 februari werd een nabespreking gerealiseerd van de film 'Verdwaald in het Geheugenpaleis' op vraag van OCMW Schoten.

4. Documentatiecentrum

Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen bouwt verder aan zijn eigen documentatiecentrum, maar verwijst nu vooral naar de collectie van het Brugse en Gentse documentatiecentrum. We kozen ervoor om vooral aanvullend te werken op be-staande collecties en het geheel digitaal aan te bieden als 'Vlaams documentatiecentrum dementie'. Men is er overigens in het bezit van werken en aanwinsten in 2011 die ook steeds via de digitale nieuwsbrief worden gecommuniceerd. Er zijn en-kele abonnementen genomen op buitenlandse tijdschriften, waaronder enkele peer reviewed wetenschappelijke tijdschri-ften. We bereidden het online ter beschikking stellen van de documentatie voor en vonden in Bidoc een geschikte partner. De Bidoc applicatie werd (wat deel 1 betreft) al online geplaatst op www.dementie.be en de input van de gegevens vanuit de regionale bibliotheken in Gent en Brugge ging onverminderd door. Het voordeel van de nieuwe applicatie is dat zij een zeer thematisch aanbod verzorgt dat mits ingeven van goed gekozen trefwoorden toeleidt naar de juiste informatie. In 2012 zal verder werk gemaakt worden van de uitbouw en zal ook de Vlaamse collectie ingebouwd worden. Er werd overlegd met de Bidoc-groep in Gent op 13 januari, 10 juni en 4 augustus.

overleg

eigen vorming	Bibliotheekprogramma Bidoc	ECD Vlaanderen	13/01/2011	Gent, ECD Paradox	L en Kathy	2:30
eigen vorming	Bidoc, modules	ECD Vlaanderen	10/06/2011	Gent, ECD Paradox	L en Kathy	3:00
ECD werkgroep	Bidoc, werkvergadering ECD Foton - ECD Paradox	ECD Vlaanderen	9/06/2011	Gent, ECD Paradox	L en Kathy	5:00
ECD werkgroep	Afspraken bibliotheekreglement, plaatsingsrubrieken	ECD Vlaanderen	4/08/2011	Gent, ECD Paradox	L en Kathy	3:00

	nieuwe titels in 2011	verwijderde titels in 2011	in catalogus eind 2011
boeken	29	97	508
artikels	83	41	2080
cursussen	8		79
documenten / testmateriaal			34
eindwerken / onderzoeksrapporten	16		174
folders / brochures	48		303
getuigenissen in boekvorm	4		74
romans (fictie)			34
jaarverslagen			4
kinder- en jeugdboeken	1		45
multimedia / vormingsmateriaal	3		43
poëzie / fotoboeken	5		53
tijdschriften (abonnement, themanummer)			12
video's / dvd's	8		122
wetgeving / beleid	6		33
totaal	211	138	3598

(noot: aanzienlijke bestelling opgespaard tot februari 2012, vandaar eerder weinig aanwinsten 2011)

Aantal ontleners: 164, waarvan nieuwe ontleners: 95
Aantal ontleenbeurten: 325
Aantal informatievragen behandeld: 255
Aantal werken ontleend: 877

Profiel ontleners:	Aantal	Pct
hulpverleners	108	66 %
studenten	26	16 %
mantelzorgers	25	15 %
vrijwilligers	5	3 %
totaal	164	100 %

Regio ontleners:	Aantal	Pct
West-Vlaanderen	123	75 %
Oost-Vlaanderen	15	9 %
Brabant, BHV	8	5 %
Antwerpen	16	10 %
Limburg	2	1 %
Totaal	164	100 %

Gebruikers werden zo mogelijk verwezen naar bibliotheken / documentatiecentra in hun eigen regio. Vanuit het documentatiecentrum van regionaal expertisecentrum dementie Paradox en de basiscollectie die aanwezig is in andere regionale centra werd ook ontleend. ECD Foton en ECD Paradox lenen ook per post uit. Hierbij werden de uitleenvoorwaarden van ECD Paradox en ECD Foton op elkaar afgestemd. Keerpunt is alleszins de aankoop in 2011 van het bibliotheekprogramma Bidoc dat al in gebruik was in ECD Paradox. Samen werd afgestemd rond de invoer met als doel dat gebruikers via dementie.be een gezamenlijke catalogus kunnen raadplegen. Deze zal tegen eind 2012 gegevens bevatten van ECD Vlaanderen, ECD Paradox, ECD Foton. We verwachten dat het aantal informatievragen hierdoor zal dalen. Tegelijk zal het mogelijk zijn om meer te focussen op gespecialiseerde informatievragen.

5. Sensibilisering

Sensibilisering blijft één van de belangrijke pijlers in de werking van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen. Er werd meegewerkt aan verschillende acties. Samen met de Vlaamse Alzheimer Liga werd een website rond het herkennen van geheugenproblemen (www.geheugenproblemen.be) geopend. Dit genereerde de nodige media-aandacht en het expertisecentrum werd door de regionale televisie ATV gevraagd samen met actrice Andrea Croonenberghs. Ook TVLimburg en Plus Magazine gingen hierop door. Verder waren we betrokken bij diverse acties in samenwerking met de Koning Boudewijnstichting rond de dementievriendelijke gemeente. Zo hielpen we mee aan de inspiratiegids voor gemeenten. Verder maakten we deel uit van de jury van de tweede groep van projecten. In het Vlaamse dementieplan staan diverse acties opgesomd in functie van een genuanceerde beeldvorming. Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen was intens betrokken bij de opstart van een werkgroep vanuit het kabinet van de Vlaamse minister. Deze werkgroep omvat het kabinet, de administratie en het Vlaams expertisecentrum, VVSG, de Koning Boudewijnstichting, de Vlaamse Alzheimer Liga, de Vereniging voor Vlaamse Provincies en de Vlaamse Ouderenraad. Er werd een traject bewandeld om een duurzame campagne te kunnen bewerkstelligen. Deze werd www.onthoumens.be / www.vergeetdementie.be en zal in de loop van 2012 zijn verdere uitrol kennen. Via de website worden materialen aange-reikt in het kader van een genuanceerde beeldvorming. Men kan deze online bestellen. Ook goede en slechte praktijken staan online. Vanuit de werkgroep werd beslist dat het expertisecentrum de verdere coördinatie van deze website én van de engagementsverklaringen ten aanzien van de diverse doelgroepen op zich zal nemen. Op 20 september werd in Kinopolis Hasselt de kick-off van deze campagne gegeven door minister Vandeuren.

Vermissingsproject

De Ministeriële Richtlijn van 20 februari 2002 inzake Opsporing van Vermiste Personen maakte de politiezone HEKLA alert voor alle zwakke schakels in de veiligheidsketting wat betreft vermissing. Naar aanleiding van de film ‘De Zaak Alzheimer’ in 2003 nam het regionaal expertisecentrum dementie Orion contact op met de politiezones uit de provincie Antwerpen om de dienstverlening naar de kwetsbare doelgroep ‘personen met dementie’ te verbeteren of lacunes in het omgaan met demen-

tie te bespreken. Politiezone HEKLA reageerde positief en hieruit groeide het project ‘Vermist@hekla’, dat een proefperiode kende in 2006 en tot op heden een succesverhaal is binnen en buiten de politiezone. In 2010 werd werk gemaakt van sensi-bilisering binnen de thuiszorgsector. De politiediensten maakten in samenwerking met de verschillende expertisecentra een folder ‘En als het dan toch misgaat’ met de stappen die een organisatie kan zetten om dit protocol te realiseren. Dit werd voorgesteld op een persconferentie op 7 juli. Hiervoor was erg veel persinteresse. Het protocol wekte ook de belangstelling van bijkomende politiezones. Zij staan in relatie tot de regionale expertisecentra voor verdere implementatie. Alleszins werd werk gemaakt van de maatschappelijke rol die de politie hierin samen met de zorgsector opneemt.

Overhandiging eerste exemplaren aan dienstdoend federaal minister van Binnenlandse Zaken A. Turtelboom en Vlaams minister voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin J. Vandeuren (Edegem, 7 juli)

Op 1 juni overlegden we met uitgeverij Vrijdag over een mogelijke publicatie naar aanleiding van de dvd ‘Verdwaald in het Geheugenpaleis’. Op 8 juli hadden we hierrond nog een overleg met Nathalie Carpentier. Verder werd over een mogelijke publicatie rond voeding gebrainstormd met Nutricia en het regionaal expertisecentrum dementie Paradox.

Webapplicatie Duitstalige Gemeenschap

Op vraag van de Duitstalige Gemeenschap bouwden we aan een Duitstalige versie van onze webapplicatie www.omgaanmetdementie.be. De URL is www.lebenmitdemenz.be. Wij vonden het belangrijk om bij het tot stand komen de families en organisaties uit de Oostkantons te betrekken. Dit leidde tot een oplevering en voorstelling van de website op 14 oktober in cultureel centrum Triangel in Sankt-Vith. In de plaatselijke pers werd hier nogal wat aandacht aan besteed. De lancering van de website wekte ook interesse op in Luxemburg waar we op vraag van het ministerie van Gezin een plan van aanpak hebben voorgesteld.

6. Deskundigheidsbevordering

Op 26 mei organiseerden we het internationaal congres ‘Dementiezorg als relatiezorg. Aan de slag met een dementievriendelijk beleid in voorzieningen’. Het belangrijkste inzicht dat deze dag wilde uitdragen is dat goede dementiezorg staat of valt met zorg voor de relatie tussen hulpverlener en persoon met dementie en dat deze relatie het meeste baat heeft bij voedende relaties met collega’s en leidinggevend. Daarmee kwam het appel ook uitdrukkelijk op het personeelsbeleid en de leiderschapsstijl te liggen. Deze inzichten namen we mee doorheen diverse vormingsinitiatieven die we hier verder toelichten.

Ook dit jaar werd een mooi verzorgde vormingsbrochure uitgegeven. Ze werd op 5000 exemplaren aan de sector bezorgd. Het open vormingsaanbod wordt samengesteld in het kader van de werkgroep VTO, samengesteld uit een medewerker van elk regionaal expertisecentrum en voorgezeten door de VTO-medewerker van het Vlaamse centrum. Veel aandacht gaat naar evaluatie en bijsturing waardoor telkens opnieuw de kwaliteit gegarandeerd blijft. Tegelijk worden steeds noden in kaart gebracht waardoor een nieuw aanbod kan aansluiten bij de verwachtingen.

De opleiding tot *Referentiepersoon Dementie* vond in 2011 op 3 locaties plaats (Lier, Dendermonde en Brugge). 75 professionele hulpverleners, werkzaam in diverse sectoren, namen eraan deel. De opleiding werd gedeeltelijk hervormd. Er wordt uitdrukkelijker met cursisten stil gestaan bij mogelijkheden om als referentiepersoon met het geleerde aan de slag te gaan binnen de zorgorganisatie. Doelstelling is de referentiepersoon te sterken om zijn daadwerkelijke impact op de werking te verhogen.

Met dezelfde doelstelling werd voor afgestudeerde referentiepersonen voor het eerst een vierdaagse vervolgmodule *Een referentiepersoon met slagkracht* ingericht in Gent (tussen 1 maart en 28 april).

In het kader van deze mandaatsversterking werden enkele modellen van functieomschrijving voor de referentiepersoon uitgewerkt. Bedoeling is zorgorganisaties aanzetten om na te denken over doelstelling, taakinhoud en plaats in het organigram van de referentiepersoon.

We publiceerden in verband met dit thema:

Verschraegen, J. & Verhaest, P. (2011). Referentiepersonen dementie: Bakens in begeleiding en zorg. In: *Handboek werken met patiënten*. Brussel: Politeia, aanvulling november 2011.

Er waren 10 vormingen *‘impuls dementie’*. Dit betekent praktijkgericht, geconcentreerd en intensief bezig zijn met een thema gedurende één dag. Nadruk wordt vooral gelegd op de transfer van theorie naar praktijk. We noemen deze vormingen ‘impulsen’ omdat ze professionals een impuls meegeven om ermee aan de slag te gaan.

Een overzicht van de behandelde thema’s:

Voedingsbegeleiding bij personen met dementie	Roeselare	21/02/2011
Omgaan met familie	Turnhout	29/03/2011
Dementievriendelijke architectuur en inrichting	Gent	31/03/2011
Zorgen voor jezelf	Kortrijk	26/05/2011
Moeilijk hanteerbaar gedrag	Hasselt	9/06/2011
Animatieve grondhouding	Gent	18/10/2011
Palliatieve zorg bij dementie	Itterbeek	28/10/2011
Vorming geven over dementie: methodieken en materialen	Geel	10/11/2011
Dementievriendelijke architectuur en inrichting	Leuven	17/11/2011
Introductie in persoonsgerichte zorg	Dendermonde	9/12/2011

Tevens vond op onderstaande data een *‘onderdompeling in de wereld van dementie’* plaats. Deze is bedoeld voor nieuwe medewerkers, maar ook wie zijn kennis wil opfrissen komt hier aan zijn trekken. Hierbij werd stilgestaan bij eigen motivatie, draagkracht en werkpunten.

Hasselt	20/01/2011
Lier	11/02/2011
Roeselare	1/04/2011
Halle	30/05/2011

De Stem als sleutel tot belevingsgericht contact, een zesdaagse module rond communicatie met personen met dementie, met bijzondere aandacht voor aansluiting bij de gevoelswereld en het contact maken via muzikaliteit, vond plaats in Antwerpen tussen 6 oktober en 25 november.

In 2011 zagen enkele nieuwe vormingsinitiatieven het levenslicht.

- > Er was de tweedaagse *Dementie thuis* voor sleutelmedewerkers in thuiszorgorganisaties op 27 mei en 24 juni in Brussel.
- > Eveneens nieuw is de vierdaagse module *Dementiezorg – een cursus voor leidinggevenden*. Doelstelling is om diensthoofden, stafmedewerkers, sectorverantwoordelijken, ... van zorgorganisaties op een korte en krachtige manier op weg te zetten om een dementievriendelijk beleid gestalte te geven.
- > In het licht van het gericht aanspreken van specifieke doelgroepen, werd de tweedaagse *Lichaamsschema en sen-*

somotorische therapie voor paramedici in het leven geroepen. Doelstelling is hen aanspreken in de specifieke rol die zij binnen het interdisciplinair team kunnen spelen, met focus op vlak van lig- en zitcomfort.

- > Laatste nieuwe initiatief is de vierdaagse *Nederlandstalige Basisopleiding Dementia Care Mapping*. Ze werd in samenwerking met de vzw Anahata georganiseerd in Brugge van 22 tot en met 25 maart en in Essen van 22 tot en met 25 november.

Met het Sociaal Fonds (Fe-Bi) werd uitvoering gegeven aan de overeenkomst afgesloten in functie van vorming voor basiswerkers in de niet-openbare woonzorgcentra. De training in het omgaan met personen met dementie telt drie volledige dagen en is bedoeld voor basishulpverleners. We stemden ook af met de andere partners zodat Fe-Bi nu een programma aanbiedt dat voor de drie opleidingsverstrekkers (Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw, VOCA en Anahata) gelijkaardig is. Deze afstemming vond plaats in Brussel op 14 januari.

We droegen tevens bij tot volgende initiatieven:

- > Aan de Karel de Grote Hogeschool in Antwerpen werd vorming verzorgd aan verpleegkundigen en studenten in opleiding rond het thema ‘omgaan met familie bij dementie’.
- > Op Expo 60+ in Mechelen (5-7 oktober) werd gesproken over dementiezorg na 2030.
- > Ter gelegenheid van de BeDeCo – Day op 19 november in Brussel deed Jurn Verschraegen een inbreng over ‘betere’ zorg en begeleiding voor mensen met dementie.
- > Verder waren er nog diverse overlegmomenten met vormingsverstrekkers waaronder VOCA uit Leuven.
- > In het kader van de mandaatsversterking van de referentiepersoon dementie, lichtten we onze visie hierop toe op een bijeenkomst binnen het RIZIV.
- > Op 13 juli, 3 oktober en 8 november werd overlegd met Domus Medica over de wenselijkheid en de concretisering van een opleiding tot referentiearts dementie. Hiertoe werd een document opgemaakt ten behoeve van de Vlaamse overheid.
- > Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw is partner bij het uitwerken van het e-learningpakket voor huisartsen en verpleegkundigen in opdracht van het RIZIV.
- > Rondom het thema verstandelijke beperking en dementie verzorgden we volgende initiatieven:
 - Vorming voor medewerkers van Terninck, Antwerpen i.o.v. Handicum op 11 februari.
 - Boekenpodium in Antwerpen op 11 februari i.s.m. Handicum en Uitgeverij Garant n.a.v. het verschijnen van het Beeldboek ‘Dingske’, een instrument om dementie bespreekbaar te maken bij mensen met een verstandelijke beperking.
 - Vorming voor medewerkers van Openluchtvoeding Brasschaat op 6 april.
 - Lezing op de studiedag ‘Aan de slag met DSDS. Dementieschaal voor mensen met een verstandelijke beperking’ van SEN West-Vlaanderen in Brugge op 24 juni.
- > Het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen was te gast op volgende **praatcafés dementie**:
 - Kalmthout op 8 februari rond het thema ‘dementie toegelicht’
 - Essen op 17 mei rond het thema ‘tijdsbesteding’
 - Asse op 26 september rond het thema ‘tijdsbesteding’

Stand expertisecentrum dementie op Expo 60+, Mechelen

7. Signaalfunctie

- > Op vraag van het WZC Sint-Alexius in Tienen, annex psychiatrisch ziekenhuis werd een overleg gerealiseerd op 15 februari over het Vlaamse dementieplan en de stand van zaken betreffende de projecten rond de dementieconsulent.
- > Op 16 mei hielden wij op vraag van het provinciebestuur Antwerpen met o.m. de regionale expertisecentra dementie Tandem en Contact en het provinciebestuur Limburg een overleg over mogelijke implementatie van het dementieplan Vlaanderen in de provincie Limburg. Op 29 juni was er een vervolgbijeenkomst.

- > De begeleidingscommissie van het Vlaamse dementieplan kwam voor de eerste keer samen op 9 december onder impuls van het kabinet van Vlaams minister Jo Vandeuren. Op 30 september lichtte de coördinator het Vlaamse dementieplan toe op de verenigde vergadering van de overlegplatforms dementie in West-Vlaanderen.
- > Binnen het **RIZIV** vonden verschillende vergaderingen plaats binnen de cel chronische zorg, de overeenkomstencommissie RVT-ROB-CDV en binnen een ad hoc werkgroep dementie. Coördinator Jurn Verschraegen werd in juni aangesteld tot ondervoorzitter van deze werkgroep. Vergaderingen op het RIZIV vonden plaats op volgende data: 14 maart, 2 mei, 20 mei, 7 juli, 29 september en 29 november.

Eén van de tastbare resultaten van deze besprekingen is o.m. de aankondiging van het D-forfait voor de centra voor dagverzorging waarbij vanaf 1 januari 2012 een verhoging naar F wordt doorgevoerd mits te voldoen aan enkele specifieke voorwaarden.

- > In **Wallonië** worden verdere stappen gezet naar de realisatie van een Waals expertisecentrum dementie naar Vlaams model (zelfde doelstellingen en missie). De Waalse minister lanceerde een dementieplan waarin de formele toezegging beschreven staat dat dit Waalse centrum zal worden ondersteund. Vanuit de praktijk zien we echter beweging in de provincie Luxemburg en – aangekondigd – ook in de provincie Henegouwen. De diverse opinies worden verder gestroomlijnd.
- > De coördinator was ook in 2011 betrokken bij de raad van bestuur van **Baluchon Alzheimer** (Brussel).

Regionale expertisecentra dementie

brOes

Expertisecentrum Dementie Brussel

Roger Vandendriessschelaan 11 – 1150 Brussel
t 02 778 01 70
f 02 771 72 00
broes@dementie.be

Inleiding

In 2011 vierde het Expertisecentrum dementie brOes haar zevende verjaardag met de organisatie van het toneelstuk 'het Lortcher-syndroom' van Warre Borgmans en Dimitri Leue. Het afgelopen jaar werd de werking van het expertisecentrum onder het vergrootglas gehouden. Zo werden projecten geëvalueerd en toekomstlijnen uitgetekend. BrOes verspreidde ook een heruitgave van de folder om de vernieuwde werking een zichtbare uitstraling te geven.

MEDEWERKERS

Sam Van de Putte, maatschappelijk werker en politicoloog
Marie-Christine Adriaensen, gerontoloog en psychotherapeut

STUURGROEP

De stuurgroep van brOes ondersteunt de dagelijkse werking. In 2011 vernieuwden de stuurgroepleden hun engagement om het expertisecentrum actief te ondersteunen en zocht de stuurgroep naar nieuwe leden om het Brusselse zorglandschap zo breed mogelijk te vertegenwoordigen.

Stuurgroepleden:

- > Greta De Geest, studiedienst Vlaamse materies Landsbond Onafhankelijke Ziekenfondsen
- > Sigrid De Geyter, directeur bewonerszorg, RVT Sint Monika
- > Jan Hertecant, directeur Brusselse Welzijnsraad en Voorzitter Nationale Alzheimer Liga
- > Jaklien Vandermeulen, directeur Home-Info
- > Ellen Meersmans, stafmedewerker zorg- en dienstverlening Familiehulp Brussel-Halle-Vilvoorde
- > Dokter Verlinde, huisarts en directeur van Het Gezondheidshuis in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest
- > Dokter Segers, neuroloog Brugmann ziekenhuis

De stuurgroep blijft een belangrijke denktank voor brOes. Op de vergaderingen bespreken de leden niet alleen de dagelijkse werking en de voortgang van de projecten, maar wisselen ze ook informatie uit over een inhoudelijk thema rond dementie en het Brusselse zorglandschap. Hierdoor worden we als hulpverlener continu bevraagd hoe we zelf als mens kijken naar dementie in het algemeen, en naar de dementieproblematiek in Brussel in het bijzonder. De stuurgroep vergaderde op 21 februari, 11 april, 14 september, 17 oktober en 5 december 2011.

Resultaatsgebieden

1. Informatieverstrekking

Door de heruitgave van de folder, enkele vormingen in lokale dienstencentra en de organisatie van externe activiteiten vinden meer familieleden en mantelzorgers van personen met dementie de weg naar brOes. De doorverwijzers, zoals huisartsen, lokale dienstencentra, ziekenhuizen en rusthuizen kennen het expertisecentrum brOes dankzij de persoonlijke contacten en de actieve samenwerking in het Brussels platform dementie.

In afwachting van de nieuwe website van CGG Brussel werd de pagina over de werking van brOes al geactualiseerd. Ook de pagina op www.dementie.be werd actueel gehouden. Daarnaast werd brOes in 2011 ook toegevoegd op de pagina van seniorennet.be over de regionale expertisecentra.

Regionale bekendmaking

Broes werkte zich in 2011 binnen Brussel extra in de kijker. Naar aanleiding van de viering van de 7^e verjaardag organiseerde brOes op 10 mei het veelgeprezen toneelstuk 'Het Lortcher-syndroom' van Warre Borgmans en Dimitri Leue. Naast de eigen partners werden ook de ruimere Brusselse zorgsector, de seniorenverenigingen en de inwoners van Brussel voor deze viering en het toneelstuk uitgenodigd.

Op 21 mei participeerde brOes, samen met de collega's van het Ouderenteam van het CGG en het project Narratieve Zorg, met een informatiestand aan de Seniorenbeurs in Anderlecht. Tijdens de rondetafel sessies begeleidde brOes een werktafel over 'misverstanden rond dementie'.

Om brOes voldoende in the picture te plaatsen werden er voor de externe activiteiten banners aangekocht die voor een informatiestand opgesteld worden.

In samenwerking met het platform dementie nam brOes daarenboven de organisatie in handen van een namiddag voor mantelzorgers die op 17 juni plaatsvond in het Brussels Flageygebouw. Daar vertoonden we de documentaire 'Mariette' die nadien besproken werd met dokter Segers van de geheugenkliniek en met de documentairemaker zelf. Tijdens de namiddag konden mantelzorgers terecht bij verschillende informatiestanden van Brusselse organisaties die instaan voor de zorg voor personen met dementie. De informatiestanden werden rond 8 thema's opgebouwd: algemene informatie, gezinszorg- en hulp, financiële aspecten, ondersteuning voor mantelzorgers, omgaan met de persoon met dementie, er als mantelzorger even tussenuit, technische ondersteuning en vervoer, animatie thuis.

Documentatie

De regionale bibliotheek bestaat uit een beperkt aanbod van boeken en gespecialiseerde artikels uit vaktijdschriften. Jaarlijks wordt de bibliotheek aangevuld met pas verschenen boeken. Daarnaast verwijst brOes regelmatig door naar Foton, de bibliotheek van ECD-Vlaanderen.

2. Adviesverstrekking voor complexe zorg- en begeleidingssituaties

Tijdens telefonische contacten gaf brOes regelmatig advies over hoe zorgverleners beter kunnen omgaan met personen met dementie. Daarnaast werd er regelmatig een beroep gedaan op brOes om te weten waar mensen met dementie, hun mantelzorgers en familieleden binnen Brussel terecht kunnen. Ook mantelzorgers en partners van personen met dementie deden het afgelopen jaar beroep op de kennis van het expertisecentrum en kwamen langs voor een persoonlijk gesprek over hun thuissituatie. Wanneer de medewerkers van brOes niet beschikbaar zijn, kunnen mensen terecht op het antwoordapparaat waarna zij zo snel mogelijk gecontacteerd worden.

BrOes is, wanneer nodig, ook aanwezig op de patiëntenbespreking van het ouderenteam van het CGG Brussel waar overlegd wordt over personen met dementie en hun soms complexe zorgsituaties. Daarnaast neemt brOes ook regelmatig deel aan de vergaderingen van de info- en adviesgroep van het Brussels Overleg Thuiszorg (SEL). De voorzitter en ondervoorzitter van het BOT zijn ook stuurgroepleden van ECD brOes.

3. Sensibiliseren

brOes verspreidde het afgelopen jaar heel wat informatie. Zo werden alle Brusselse zorgorganisaties die instaan voor de zorg voor personen met dementie en mantelzorgers, seniorenverenigingen e.a. uitgenodigd voor 'Het Lortcher-syndroom'. Daarnaast werden alle Woonzorgcentra geïnformeerd over de opleiding referentiepersoon dementie die in 2012 van start gaat. De verschillende initiatieven van ECD Vlaanderen, zoals het georganiseerde internationaal congres 'dementiezorg als relatiezorg' op 26 mei, werden ook doorgestuurd naar de contactpersonen.

Tijdens alle initiatieven om ECD brOes regionaal bekend te maken, werden mensen uiteraard gesensibiliseerd rond dementie. BrOes schreef ook een bijdrage voor het tijdschrift Gezond Thuis (editie september, oktober, november) van het Wit-Gele Kruis over 'hoe omgaan met personen met dementie'.

Project S.A.M.E.N. (Sensibilisering Actie voor Mantelzorgers En hun Naasten)

De sensibiliseringsactie voor mantelzorgers en hun naasten werd na hernieuwde pogingen en een grondige evaluatie vroegtijdig afgesloten. Met deze actie wilde brOes de beleving van de mantelzorger onder de aandacht brengen en verbinden met de beleving van de persoon met dementie. Ondanks de stopzetting van het project, gelooft brOes nog steeds dat de methode van gesimuleerde aanwezigheid een belangrijke rol kan spelen in de zorg voor personen met dementie.

Dementievriendelijke gemeente

BrOes nam contact op met alle Brusselse, door de Koning Boudewijnstichting, geselecteerde projecten in het kader van dementievriendelijke gemeenten om op de hoogte te zijn van de gemeentelijke initiatieven en om eventuele samenwerkingen aan te gaan. Naast de elektronische en telefonische contacten had brOes ook een overleg met de medewerkers van dementievriendelijk Elsene op 19 mei en werd er een vorming gegeven aan de sociale dienst van Sint-Gillis op 22 september.

Project Nachtzorg

BrOes is nog steeds partner van Familiehulp voor het project ‘Nachtzorg’. Op vraag van Familiehulp biedt brOes ondersteuning aan de hulpverlening in verband met dementieproblemen.

4. Deskundigheidsbevordering

Project COMING HOME

Dit project werd gestart in 2009 en liep verder in 2010 en 2011. Met een kleine groep van nieuwe bewoners van een RVT wordt in gesprek gegaan rond de beleving van beginnende dementie, angsten, verdriet, kwaadheid, ... Hiervoor wordt gebruik gemaakt van een ganzenbord-spel, ontwikkeld door het ouderenteam van CGG Brussel en Expertisecentrum dementie brOes. Het ganzenbord bevat leventhema's waarrond in spelvorm gewerkt wordt. Belangrijke levensfasen en –gebeurtenissen worden besproken. De deelnemers krijgen zo de kans om terug te blikken op hun leven en onverwerkte gebeurtenissen alsnog een plaats te geven. Deze techniek vertoont gelijkenissen met life-review.

Voor aanvang van de groep wordt door de psycholoog van het RVT de Cornell-schaal ingevuld en ook op het einde van de tien sessies. Voorlopige resultaten suggereren een verbetering op de Cornell-schaal bij de deelnemers.

In 2011 werd een groep georganiseerd in RVT Jean Van Aa in Elsene. Een intake van de deelnemers vond plaats op 6 juli en 20 juli, de tien bijeenkomsten waren op 14, 21 en 28 september, 5 en 12 oktober, 2, 9, 16 en 23 november en op 7 december. Naar aanleiding van de tien bijeenkomsten werden gepersonaliseerde levensboekjes gemaakt, die nadien overhandigd werden aan de deelnemers. De voorbereidende vergaderingen vonden plaats op 21 februari, 28 maart, 2 mei, 19 juli en 9 augustus.

Daarnaast plannen we de opmaak van een handleiding voor hulpverleners die hun zorg beter willen afstemmen op het leven van de persoon met dementie. Hiervoor gingen we een samenwerking aan met de opleiding ergotherapie van de HUBrussel. Twee studenten ergotherapie organi-

seerden, in het kader van hun stage, een reeks van tien bijeenkomsten van het ganzenbord in een woonzorgcentrum. Hun bevindingen worden samengebundeld met de theoretische achtergronden van de methodiek die door een derde student werden opgezocht en beschreven. Tenslotte gaat een vierde student in het najaar met de bevindingen aan de slag om na te gaan hoe de methodiek van het ganzenbord kan geoptimaliseerd worden. Dit proces moet uiteindelijk leiden tot het realiseren van de handleiding. De voorstelling van het project aan de HUB vond plaats op 29 maart en de tussentijdse evaluatie van de samenwerking op 19 december.

Project Narratieve zorg

In samenwerking met het Ouderenteam van CGG Brussel volgt brOes het project ‘Narratieve Zorg’ in het kader van de Zorgvernieuwingsprojecten van het RIZIV verder op. Twee levensverhaalschrijvers werken met een zelf ontwikkelde levensverhaalmethodiek. Deze methode wordt wetenschappelijk onderzocht naar effect en haalbaarheid door het onderzoeksbureau LUCAS. BrOes begeleidt de levensverhaalschrijvers voor de ontwikkeling van de methodiek voor personen met beginnende dementie en zit mee in de werkgroep werving van het project.

Externe vorming

Niet-professionelen

De mantelzorgers en senioren werden dit jaar voornamelijk bereikt via de Brusselse lokale dienstencentra en gemeenschapscentra. Zo gaf brOes tijdens 2 sessies op 19 mei uitleg in gemeenschapscentrum Kontakt waarbij 18 mensen bereikt werden. Ook in het lokaal dienstencentrum van Evere en Schaarbeek (7 en 12 december) antwoordde brOes op de vragen van 17 bezoekers rond dementie.

Op 25 februari ging brOes ook langs in de verpleegschool Nightingale (Anderlecht) om de leerlingen te informeren over dementie.

Professionelen

In samenwerking met vzw Conectar plande brOes een vorming in open aanbod. Het ging om een zesdaagse vorming (19 september, 3 en 24 oktober, 7 en 14 november en 12 december) met als thema's ‘Wat is ouder worden?’, ‘Wat is dementie?’, ‘Hoe omgaan met een oudere met dementie?’, ‘Signalen herkennen van depressieve symptomen bij dementie’, ‘Relationele zorg bij dementie’ en ‘Belevingsgerichte zorg bij dementie’. Jammer genoeg kon deze reeks uiteindelijk niet plaatsvinden.

In 2011 gaf brOes vooral vorming op maat. Zo gaf brOes 5 basisvormingen over wat dementie is, de vormen van dementie en hoe je met de persoon met dementie kan omgaan aan 12 medewerkers van Sint-Monica Brussel op 25 maart, aan 6 medewerkers van de sociale dienst van Sint-Gillis op 22 september, aan 22 medewerkers van Sint-

Ignace Laken op 7 november, aan 5 medewerkers van Idc Aksent Schaarbeek op 14 december en aan 4 zorgregisseurs op 15 december in Idc De Zeyp Ganshoren.

Naast deze basisvormingen was er ook vraag naar meer langdurige opleidingen. In 2 Parken Jette vonden 4 namiddagen (28 april, 5 mei, 22 juni en 13 juli) plaats voor 14 verzorgenden en verpleegkundigen en voor het Instituut Pacheco van het OCMW Brussel begeleidde brOes 4 dagen vorming (29 september, 6, 13 en 19 oktober) en 2 halve dagen rond moeilijk hanteerbaar gedrag voor telkens 8 personeelsleden. Voor deze 2 halve dagen (17 november en 1 december) deed brOes een beroep op de expertise van Guy Lorent. De vier dagen zelf werden opgebouwd vanuit de basisvorming en verder uitgewerkt rond omgaan en communiceren met personen met dementie en hun familie + casuïstiek. Specifiek rond moeilijk hanteerbaar gedrag bij personen met dementie ging brOes ook 2 halve dagen (4 en 11 oktober) langs bij 6 personeelsleden van WZC Heyssel/Brugmann.

Op vraag van ECD Vlaanderen en de Vereniging van de Federale en Bicommunautaire Sociale Fondsen van de Non-Profit Sector Fe-Bi gaf brOes nog een 3 daagse training (2, 16 en 30 mei) in Leuven over omgaan met de persoon met dementie.

Tijdens de tweedaagse vorming ‘Dementie thuis in Brussel’ op 27 mei en 24 juni zorgde brOes tenslotte voor de logistieke ondersteuning.

Eigen vormingen

Sam Van de Putte volgde en beëindigde in 2011 de referentieopleiding dementie van ECD Vlaanderen bij de collega's van ECD Meander (opleidingsdagen waren op 20 en 27 januari, 3, 10, 17 en 24 februari, 3 maart, 20 mei en 16 juni). Daarnaast woonde Sam ook de keuzedag ‘Vorming geven over dementie’ bij op 20 mei en een dag rond ‘Omgaan met moeilijk hanteerbaar gedrag’ op 31 maart.

Sam volgde ook nog studiedagen, symposia en congressen: de workshop ‘Hoe anders communiceren over dementie? Nieuwe inzichten en een nieuw kader getoetst op mogelijke effectiviteit’ op 17 maart, het congres ‘Dementiezorg als relatiezorg’ van ECD Vlaanderen in Affligem op 26 mei, een colloquium ‘Vlaamse tachtigers van nu en straks’ in het Vlaams Parlement op 16 september, het geriatrisch symposium in Aalst op 23 september en een internationaal congres ‘Innovatieve visies in dementiezorg’ in Brugge op 18 november.

Sam kreeg ook coaching intervisie op 18 maart en 31 mei.

Intern werd de methodiek van Video Interactie in de Ouderenzorg geëxploreerd. Zo kreeg brOes, samen met de collega's van het ouderenteam, een introductie in de me-

thodiek op 9 en 30 november.

In het kader van het project ‘Narratieve zorg’ kregen Sam en Marie-Christine, eveneens met de collega's van het ouderenteam, enkele vervolgopleidingen rond het werken met levensverhalen. Zo was er een vorming op 25 januari, een vorming over de socratische methode op 16 februari en 9 maart en een vorming rond relationele zorg op 23 maart en 18 mei.

5. Concept- en methodiekstudie: studie en onderzoek

Internationaal congres Brugge

Tijdens het internationaal congres ‘Innovatieve visies in dementiezorg’ in Brugge op 18 november presenteerde brOes een poster over het gebruik van het ‘Leventhema's Ganzenbord’ bij personen met beginnende dementie.

Gedragsobservatie

BrOes hervatte met het ouderenteam van CGG Brussel het idee om rond gedragsobservatie door vroegsignalering samen te werken met een Woonzorgcentrum. Ter kennismaking volgde op 14 oktober een gesprek met WZC Magnolia in Jette. De verdere contacten verliepen elektronisch. De samenwerking zal in 2012 concreet ingevuld worden. In 2011 vonden vooral interne vergaderingen tussen brOes en het ouderenteam plaats om de methodiek naar het Brusselse werkveld te vertalen (1 februari, 16 maart, 12 april, 28 juni, 19 juli, 9 augustus en 23 augustus).

Rusthuiswerking

Op 5 juli en 21 september bekeek het ouderenteam van CGG Brussel haar mogelijk outreachende rusthuiswerking. BrOes nam aan deze vergaderingen deel om de werking door een dementiebril te bekijken.

Cultuursensitieve zorg en dementie

Het Brussels Gewest is onmiskenbaar multicultureel. Dat doet vragen rijzen binnen de zorgsector over hoe we met andere culturen omgaan. Op 18 januari, 14 februari en 21 maart overlegde brOes met het steunpunt cultuursensitieve zorg van CGG Brussel over de mogelijkheden om iets te doen rond dementie en cultuursensitieve zorg. Wegens overbevraging en al geplande initiatieven van het steunpunt werd een verdere samenwerking verschoven naar 2012.

Staten-Generaal Woonzorg

Omdat brOes in 2012 een focusgroep rond woonzorg begeleidt, ter voorbereiding van een Staten-Generaal, volgden de medewerkers op 21 december een vorming ‘Begeleiden van een focusgroep’.

6. Signaalfunctie

Het Platform dementie in Brussel, georganiseerd door Minister Grouwels en Minister Uyttebroek, kwam samen op 11 januari, 1 februari, 5 april, 27 april, 6 juni, 7 juni, 13 september en 13 december. Tijdens deze overlegmomenten denkt het Brusselse werkveld na over mogelijke acties om de zorg voor de personen met dementie en hun familie in de toekomst te verbeteren.

Aan brOes werd in 2011 de opdracht gegeven om, samen met Rhapsodie, in te staan voor de praktische organisatie van een namiddag voor mantelzorgers in het Brusselse Flageygebouw op 17 juni. Tijdens de namiddag waren meer dan 35 organisaties present met een informatiestand opgebouwd rond de volgende thema's: algemene informatie, gezinszorg- en hulp, financiële aspecten, ondersteuning voor mantelzorgers, omgaan met de persoon met dementie, er als mantelzorger even tussenuit, technische ondersteuning en vervoer, animatie thuis.

Uit de evaluatie op 14 juli bleek dat het aanbod goed uitgebouwd was. Het publiek liet echter op zich wachten. Ook de communicatie over het evenement werd te laat opgestart. In het najaar van 2011 werd al begonnen met de voorbereiding van een tweede namiddag voor mantelzorgers voor 2012.

7. Loyauteit en samenwerking tussen de negen expertisecentra onderling en het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw

Medewerkeroverleg

Op 19 januari, 27 juni en 1 december nam Sam Van de Putte als verantwoordelijke van ECD brOes deel aan het medewerkersoverleg van ECD Vlaanderen.

Werkgroep VTO

Sam Van de Putte is ook lid van de werkgroep VTO. Deze kwam samen op 7 februari, 4 april, 23 mei, 26 september en 28 november 2011.

Samenwerking met ECD Memo en Contact

BrOes werkt nauw samen met de collega's van ECD Memo en ECD Contact. Jaarlijks organiseren we samen twee namiddagen voor de Vrije Vormingsmedewerkers. Dit jaar vonden deze plaats op 17 februari en 25 november in Leuven. De voorbereidende vergadering vond plaats op 14 januari.

Andere

Sam had op 24 oktober een overleg met ECD Meander ter voorbereiding van de vorming 'Training in omgaan met personen met dementie'.

Marie-Christine gaf op 21 oktober een lezing over 'Het belang van het levensverhaal bij personen met dementie' en een workshop 'Het concert van het leven' op de studiedag 'Onvoltooid verleden tijd' van de collega's van ECD Paradox.

Contact

Expertisecentrum Dementie Limburg

Welzijns-campus
A. Rodenbachstraat 29 bus 9 - 3500 Hasselt
t 011 30 88 51 - f 011 30 87 08
ecd.contact@ocmwhasselt.be
ecd.limburg@dementie.be

Medewerkers

- > Directie: Julien Mertens, directeur Rust- en Verzorgingshuis Zonnestraal, OCMW Hasselt
- > Co-partner: Johan Abrahams, algemeen directeur Woon- en zorgcentra vzw Bejaardenzorg Grauwzusters Limburg
- > Chantal Grauwels: ergotherapeute, halftijds werkzaam als consulente van ECD Contact, halftijds werkzaam in het woonzorgcentrum Zonnestraal in Hasselt
- > Anneleen Janssens: klinisch neuropsychologe, halftijds werkzaam als consulente en coördinatrice van ECD Contact, halftijds werkzaam in de geheugenklinik van het Jessaziekenhuis in Hasselt
- > Greta Mekers: maatschappelijk werkster, halftijds werkzaam als consulente van ECD Contact

Interne overlegmomenten

Op regelmatige tijdstippen vinden overlegmomenten plaats in de vorm van teamvergaderingen, tussentijds overleg met de directeur en kernvergaderingen. Tijdens het teamoverleg bespreken de medewerkers van ECD Contact alle aanvragen en wordt nagegaan of deze vragen passen binnen de visie en de doelstellingen van het regionale expertisecentrum, wie deze vragen kan opnemen, tijdsbesteding, praktische organisatie en interne werking. De agenda van elk volgend tussentijds overleg met de directeur en de kernvergadering wordt hier ook voorbereid. Tijdens tussentijdse overlegmomenten wordt de praktische werking van het centrum besproken. In de kernvergaderingen, waar naast de medewerkers en de directeur van het centrum ook de co-partner aanwezig is, staat de verdere uitbouw en sturing van de lokale werking van ECD Contact centraal.

Resultaatsgebieden

1. Informatieverstrekking

Informatie en documentatie

ECD Contact beschikt over een beperkte bibliotheek:

- > 130-tal boeken kunnen worden uitgeleend
- > 65-tal video's/dvd's idem
- > artikels, gerangschikt volgens thema
- > flyers, folders, brochures
- > te koop aangeboden infoboeken

Personen met gerichte literatuurvragen (o.a. studenten) worden doorverwezen naar de Provinciale Bibliotheek voor het ontlene van bepaalde video's of boeken. We verwijzen eveneens door naar de bibliotheek van ECD Foton. We beschikken zelf over de literatuur- en videolijsten van beide diensten, zodat we onze cliënten gericht kunnen doorverwijzen.

Informatiestand ECD Contact

Ter bekendmaking van ECD Contact was het centrum in 2011 enkele keren met een informatiestand aanwezig tijdens filmvoorstellingen en studiebijeenkomsten. Deze filmvoorstellingen, studiedagen en studieavonden werden georganiseerd door meerdere organisaties in het Limburgse zorglandschap voor personen met dementie (ondermeer 'Verdwaald in het Geheugenpaleis' i.s.m. CM Limburg, 'Witte rozen' i.s.m. Pfizer en andere regionale partners, 'Uitgewist' i.s.m. OCMW stad Genk).

Bekendmaking van ECD Contact en haar activiteiten op www.dementie.be

Sinds het verschijnen van de vernieuwde website www.dementie.be zorgen de medewerkers van ECD Contact voor de bekendmaking van het centrum, de bekend-

making van haar regionale activiteiten en het op regelmatige basis verschijnen van een nieuwsbrief via deze link.

Nieuwsbrief dementie

De nieuwsbrief van ECD Contact werd in 2011 driemaal uitgebracht. Deze dementieflash wil voornamelijk de deskundigheid bevorderen van professionele hulpverleners die werken met personen met dementie. De nieuwsbrief wil een communicatiemiddel zijn rond goede praktijken in de zorg met betrekking tot dementie. Elkaar laten delen in de vele ervaringen kan voor nieuwe prikkels zorgen, om de eigen zorgverlening ten aanzien van personen met dementie en hun omgeving te blijven herbronnen en inspireren. In deze uitgaven kwamen de volgende thema's aan bod: prangende vragen vanuit de praktijk, interview met een RIZIV-gemandateerde referentiepersoon dementie, dementievriendelijke gemeenten Hasselt en Zonhoven, programma Praatcafés dementie Limburg 2011, aankondigingen van studiedagen, vormingen, praatgroepen, toneel- en filmvoorstellingen.

2. Adviesverstrekking voor complexe zorg- en begeleidingssituaties

Advies bij hulpvragen

In 2011 bereikten heel wat hulpvragen van mantelzorgers van personen met dementie ECD Contact. Deze hulpvragen houden voornamelijk vragen in naar informatie over omgang met en opvangmogelijkheden van personen met dementie. De consultants van het centrum trachten in eerste instantie zelf de mantelzorgers zo goed en volledig mogelijk te woord te staan en hen in tweede instantie door te verwijzen naar plaatselijke eerstelijnsorganisaties. De hulpvragers worden ook steeds geïnformeerd over de regionale initiatieven rond dementie. Bij vragen over diagnosestelling wordt steeds naar een geheugenkliniek doorverwezen. Daarnaast worden mantelzorgers op het expertisecentrum uitgenodigd om meer informatie over dementie te verkrijgen via (gratis, uit te lenen of aan te kopen) brochures, folders, boeken en videomateriaal. Ook aan hulpverleners uit eerstelijnsorganisaties die zich niet in staat achtten om een goed antwoord te bieden op vragen van mantelzorgers, werd vanuit ECD Contact informatie en advies geboden.

Samenwerkingsovereenkomst tussen ECD Contact en LISTEL vzw

LISTEL vzw is het provinciaal overlegplatform en de overkoepelende vzw van de Samenwerkingsinitiatieven Eerstelijnsgezondheidszorg, SEL Genk en Hasselt. De regio's van de SEL Genk en Hasselt komen overeen met de GDT's, de geïntegreerde diensten voor thuisverzorging, die waken over informatie-uitwisseling, samenwerking tussen zorg- en hulpverleners en de ondersteuning voor de patiënt tijdens het zorgproces.

Voor de realisatie van een aantal opdrachten kunnen ze

rekenen op de ondersteuning van de Plaatselijke Overlegplatforms (POP).

De Limburgse SEL's garanderen iedere thuiszorgpatiënt dat een multidisciplinair overleg kan georganiseerd worden waarbij aan zorgafstemming wordt gedaan en taakafspraken worden gemaakt. De overlegcoördinator TGZ organiseert het multidisciplinair overleg.

De overlegcoördinator van POP Hasselt heeft beroep gedaan op een consultant om aanwezig te zijn op een multidisciplinair overleg op 13 april.

De concretere samenwerking met LISTEL vzw wordt geformuleerd onder resultaatsgebied 'Concept- en methodiekstudie: studie en onderzoek'.

3. Sensibilisering

Toneel

Het vormingstoneel 'Herfsthoofd' van theatergroep Splinter werd op 29 september 2011 vertoond in CC Palethe in Overpelt. De inleiding en nabespreking werd verzorgd door ECD Contact voor een heterogene groep van 150 mantelzorgers en/of professionelen.

Praatcafés dementie

In 2011 werd i.s.m. ECD Contact het aantal praatcafés dementie in Limburg uitgebreid tot 9 locaties.

ECD Contact organiseerde in 2011 in Tongeren en Hasselt vier praatcafés met de volgende thema's:

- > filmvoorstelling: 'De laatste reis van meneer Van Leeuwen' met nabespreking door ECD consulente
- > 'Hoe omgaan met personen met dementie?' door Brigitte Beckers, psychotherapeute
- > Muzikale lezing: 'Terug naar de eenvoud' door Raf De Bruyn
- > 'Zorgen voor jezelf als mantelzorger' door Gerda Vanderstukken, maatschappelijk werkster CM Limburg

Daarnaast was ECD Contact, als gastspreker en ondersteunend aanwezig tijdens verschillende praatcafés in de andere Limburgse regio's en bij de opstart van het nieuwe praatcafé dementie 2011 in Beringen en Sint-Truiden.

De data, thema's en sprekers van de diverse regionale praatcafés werden steeds bekend gemaakt via de website www.dementie.be.

Project Dementievriendelijke gemeenten, Koning Boudewijnstichting

In 2011 werd het project '(H)Eerlijk op stap met personen met dementie in Hasselt en Zonhoven', in samenwerking met de toeristische diensten van Hasselt en Zonhoven, voltooid. Drie wandelingen voor personen met dementie en hun mantelzorgers werden gerealiseerd: 'Het herinne-

ringspad, een wandeling in het charmante verleden van Hasselt', 'De zinnenprikkende wandeling, verwen je zintuigen in Hasselt' en 'De natuur-lijke wandeling rond de Holsteen, een afwisselend landschap met een menselijk verleden'. Deze wandelingen passen in een blijvend toeristisch aanbod. Begeleidende brochures met de wandelroutes en extra informatie, op maat van de persoon met dementie, zijn verkrijgbaar op de respectievelijke toeristische diensten. Op 26 oktober was er zeer veel media-belangstelling op de persconferentie in het stadhuis van Hasselt.

Werelddag Dementie 2011

In samenwerking met de Vlaamse Alzheimer Liga organiseerde ECD Contact de Werelddag Dementie op 17 september in Limburg. Bokrijk leende zich perfect als locatie voor deze familiedag met als thema 'De tijd van toen'. Aan de 150 aanwezigen bracht ECD Contact een presentatie over reminiscentie.

Awarenesscampagne: 'Dementie, een tijdige diagnose is cruciaal'

In september en oktober 2011 vond de awarenesscampagne rond dementie in Limburg plaats. ECD Contact organiseerde deze campagne, samen met OCMW Hasselt, het Jessa-ziekenhuis, de Herckenrode Huisartsenkring, het Koninklijk

Limburgs Apothekersverbond, de provincie Limburg, de stad Hasselt, LISTEL vzw en CGG Hasselt, met de financiële steun van Pfizer. De campagne bestond uit twee grote luiken. In eerste instantie ontvingen de geïnteresseerde huisartsen en apothekers vorming over het belang van een vroegtijdige diagnose en werd hen gevraagd in de maand september verhoogde aandacht te hebben voor doorverwijzing van patiënten met geheugenklachten. In tweede instantie vond op 4 oktober een infoavond plaats voor alle hulpverleners en mantelzorgers uit de provincie. Deze avond werd opgeluisterd door vzw Theatergarage en hun muzikale theatervoorstelling 'Witte rozen', gevolgd door een panelgesprek met Andrea Croonenberghs en enkele deskundigen. ECD Contact vierde op deze avond eveneens haar 10-jarig bestaan.

De brochure 'Dementie, je staat er niet alleen voor ...'

Deze brochure, die werd ontwikkeld in 2009, werd in 2011 geüpdatet en voor de derde keer gedrukt. De brochure werd door de provincie Limburg opnieuw in 10.000 exemplaren aangeboden.

4. Vorming en deskundigheidsbevordering

Onderstaande tabel geeft een overzicht van het aantal vormingen, het aantal uren en het aantal aanwezigen (opgesplitst naar professionelen en niet-professionelen) van de vormingen die door het regionale centrum werden uitgewerkt en gegeven in 2011.

> Vormingen aan hulpverleners uit de thuiszorg

Na overleg met de vormingsverantwoordelijken van vzw IN-Z (vroeger ISIS), hebben de consultants van ECD Contact voor de 4 Limburgse zorgregio's telkens 4 vormingssessies op maat van de seniorenassistenten uitgewerkt: oprissing basisvorming dementie, beleving van de hulpverlener en zorgen voor jezelf, beleving van de persoon met dementie en zinvolle activiteiten voor de persoon met dementie. In het voorjaar werden de vormingen verzorgd in Herk-de-Stad en in Genk, telkens voor 15 hulpverleners. In het najaar werden dezelfde vormingssessies gegeven in Peer en in Tongeren, respectievelijk voor 10 en 15 hulpverleners.

Vorming voor leerlingen/studenten

Voor de doelgroep van leerlingen TSO-BSO zorg (3de graad en 7de jaar) was in twee Limburgse culturele centra (Heusden-Zolder en Overpelt), in samenwerking met RTC Limburg (Regionaal Technologisch Centrum), het improvi-

Aantal vormingen	Aantal vormingen	Aantal uren	Aantal aanwezigen	Professionelen	Niet-professionelen
2011	41	114.5	2475	1132	1343

satietheater ‘Inspirazie’ te gast met hun voorstelling ‘Dag Roger’, een interactieve voorstelling over het dementieringsproces. Tijdens de nabespreking o.l.v. Brigitte Beckers was er telkens een ECD consulente aanwezig in het panelgesprek.

➤ **Vorming in samenwerking met Sociaal Fonds (Fe-Bi)**

- De vorming ‘Onderdompeling in de wereld van dementie’ vond plaats op 20/01/2011 en werd verzorgd door IIs Mattheussen, vrije vormingsmedewerker van ECD Contact. 10 professionelen namen deel.
- Een ééndaagse opleiding ‘in service’ werd verzorgd door een ECD Contact consulente op 31 mei 2011 en vond plaats in WZC Aan de Beverdijk in Hamont-Achel, met een aanwezigheid van eveneens 10 professionelen.

➤ **Vrije Vormingsmedewerkers**

ECD Contact onthaalde in 2011 één nieuwe vrije vormingsmedewerker. De zes vrije vormingsmedewerkers waarover Contact beschikt, werden enkele malen ingeschakeld om als opgeleide referentiepersonen dementie basisvormingen over dementie te verzorgen in organisaties verspreid over de provincie. In samenwerking met ECD Memo en ECD brOes boden we in 2011 twee terugkomdagen (17/02/2011 en 25/11/2011) voor onze vrije vormingsmedewerkers aan.

➤ **Terugkomdag Referentiepersonen dementie**

Op 17/05/2011 vond de terugkomdag ‘Referentiepersoon dementie, en nu?!’ plaats in Limburg. 28 geïnteresseerde afgestudeerde referentiepersonen namen deel. De focus lag op het aanbieden van informatie over het RIZIV-mandaat en de functie-omschrijving van de referentiepersoon dementie en het uitwisselen van ervaringen en good practices in deze positie.

5. Concept- en methodiekstudie: studie en onderzoek

Vorming consulenten regionaal ECD

In 2011 werden er regelmatig vormingen/opleidingen gevolgd door de medewerkers van ECD Contact (zie onderstaande tabel).

Samenwerking met LISTEL vzw, de Limburgse koeplervereniging rond thuiszorg

Een consulente van ECD Contact participeert in de werkgroep ‘Zorgpad dementie’ binnen het POP Maasmechelen, samengesteld uit hulpverleners van diverse thuiszorgorganisaties en andere zorginstellingen. Zij volgde de vergaderingen op 26 januari, 2 maart, 6 april, 7 september en 23 november. Deze consulente werkte ook mee aan een artikel over de observatiestudie ‘Vroegopsporing dementie’ voor een wetenschappelijk tijdschrift. Dr. Truyen, de voorzitter van de POP Maasmechelen lichtte de resultaten van het onderzoek toe op 8 september tijdens een vergadering van de huisartsenkring HAZODI in het kader van de campagne ‘Dementie, een tijdige diagnose is cruciaal’ i.s.m. ECD Contact. Op de werkgroep ‘Zorgpad dementie’ van de POP Maasmechelen werden voorbereidingen getroffen om een project in te dienen en partners aangezocht om hieraan mee te werken. Veerle Gijs werd uitgenodigd om het project van Malle Zoersel te komen toelichten en de werkgroep te inspireren.

Er was overleg met Wendy Coemans, LISTEL-coördinator, verantwoordelijk voor dementie-gerelateerde thema’s, op 14 april en 8 november om samen initiatieven te ontwikkelen en de samenwerking te bevorderen. Samen met de provincie, LISTEL en ECD Contact werd een oproep gedaan om de lokale OCMW- en gemeentebesturen te stimuleren om projecten in te dienen in het kader van dementievriendelijke gemeenten bij de KBS door het verspreiden van de inspiratiegids. Onder impuls van de LISTEL-coördinator werd een overleg georganiseerd i.v.m. een mogelijk project rond het levensverhaal met de POP Herk-de-Stad op 16 november. Op 14 december nam de ECD-consulente deel aan de Algemene Vergadering van LISTEL.

delijke gemeenten bij de KBS door het verspreiden van de inspiratiegids. Onder impuls van de LISTEL-coördinator werd een overleg georganiseerd i.v.m. een mogelijk project rond het levensverhaal met de POP Herk-de-Stad op 16 november. Op 14 december nam de ECD-consulente deel aan de Algemene Vergadering van LISTEL.

Lancering Inspiratiegids Dementievriendelijke gemeenten

De medewerkers van ECD Contact namen deel aan de studiedag ter lancering van de inspiratiegids Dementievriendelijke gemeenten, een organisatie van de provincie Limburg en de Koning Boudewijnstichting. ECD Contact stelde het project ‘(H)Eerlijk op stap met personen met dementie in Hasselt en Zonhoven’ voor aan de aanwezigen.

Medewerking in het Euregionaal Platform ‘Jong dement’

De leden van het Euregionaal Platform ‘Jong dement’, een afgevaardigde van de vzw Menos, de dementieverantwoordelijke van de provincie Limburg en de directie en een consulente van ECD Contact vergaderden op 27 april, 6 juni, 26 september en 5 december om de voorbereidingen te treffen voor de organisatie van een Mini-symposium ‘Jongdementie in beweging!?’ in het provinciehuis in Hasselt op 28 februari 2012. Dit Mini-symposium is een vervolg van het Mini-symposium jongdementie, dat plaatsvond op 25/11/2009 in Nederlands Limburg. Op het programma van ‘Jongdementie in beweging!?’ staan onder andere: zorgbehoeften en beloop van functioneren van jonge mensen met dementie en hun mantelzorgers - resultaten van de NeedYD (Needs in Young onset Dementia) studie, wetenschappelijk onderzoek naar de rol van genetica in jongdementie en het 10-puntenplan jongdementie, 3 years after.

6. Signaalfunctie

➤ **Werkgroep Dementie Limburg**

ECD Contact organiseert 2-jaarlijks een samenkomst voor de Werkgroep Dementie Limburg waarin alle regionale organisatoren van de Limburgse praatcafés dementie, versterkt door afvaardiging van CM Limburg, Wit-Gele Kruis Limburg en DAGG Maaseik-Lommel, participeren. In 2011 werd de werkgroep aangevuld met meerdere partners, aangezien het aantal praatcafés dementie in Limburg in de loop van 2011 uitgebreid werd van 7 naar 9 locaties. Binnen de Werkgroep Dementie Limburg treedt ECD Contact raadgevend, ondersteunend en coördinerend op.

➤ **Werkgroep Vroegdiagnostiek**

Tijdens overleg van de werkgroep ‘Vroegdiagnostiek’ van ECD Vlaanderen op 12 september heeft een consulente van ECD Contact de resultaten van de observatiestudie ‘Vroegopsporing dementie’ toegelicht.

➤ **Werkgroep Geheugenklinieken Limburg**

Het overleg tussen de Limburgse geheugenklinieken werd in 2011 tweemaandelijks door ECD Contact georganiseerd. Naast het uitwisselen van informatie en het komen tot samenwerkingsinitiatieven heeft deze werkgroep als voordeel dat regionale initiatieven van ECD Contact snel en efficiënt verspreid kunnen worden over de patiënten en mantelzorgers van de geheugenklinieken over de gehele provincie.

➤ **Provinciaal Overleg**

De medewerkers van ECD Contact en een afgevaardigde van de provincie Limburg pleegden in 2011 regelmatig overleg om de tendensen met betrekking tot dementie op provinciaal vlak te kunnen situeren. Ook de doelstellingen die ECD Contact samen met de provincie Limburg wil realiseren in 2012 werden vastgelegd.

7. Loyaliteit en samenwerking tussen de negen expertisecentra onderling en het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen

➤ **Medewerkeroverleg:** ECD Contact was aanwezig op de vergaderingen die plaatsvonden op 27/06/2011 en 1/12/2011.

➤ **Raad van Bestuur van Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw:** onze directeur, de heer Julien Mertens, vertegenwoordigt ECD Contact op dit overleg.

➤ **Werkgroep Vorming-Training-Onderwijs (VTO):** een consulente van ECD Contact neemt deel aan de VTO-werkgroep. Deze werkgroep maakt het vormingsaanbod op van ECD Vlaanderen. Jaarlijks wordt er een vormingsbrochure van ECD Vlaanderen uitgebracht en wordt een vormingsprogramma uitgewerkt.

Eigen vormingen 2011

Aard vorming	Organisatie - Instelling
Palliatieve Zorg	WZC Zonnestraal, OCMW Hasselt
Van kamer tot woonkamer - dementievriendelijke architectuur en inrichting	ECD Vlaanderen
De huisarts als stapsteen in de keten van zorg voor personen met dementie	Dementienetwerk Provincie Antwerpen
Moeilijk hanteerbaar gedrag	ECD Vlaanderen
De stem als sleutel tot beleavingsgericht contact	ECD Vlaanderen
Lichaamsschema en sensomotorische therapie	ECD Vlaanderen
Landelijk congres lerend vermogen van mensen met dementie	Studie Arena
Coaching intervisie	ECD Vlaanderen
Een steen in je hand	ECD Foton
Dementiezorg als relatiezorg	ECD Vlaanderen
Dementie thuis	ECD Vlaanderen
Onvoltooid verleden tijd	ECD Paradox

Dementievriendelijk Hasselt en Zonhoven

De medewerkers van ECD Contact realiseerden in 2011 samen met de toeristische diensten van Hasselt en Zonhoven drie wandelingen voor personen met dementie.

Dit project '(H)Eerlijk op stap met personen met dementie in Hasselt en Zonhoven', dat kadert in de oproep voor 'dementievriendelijke gemeenten' van de Koning Boudewijnstichting, probeert op een innoverende wijze haar steentje bij te dragen aan een betere maatschappelijke omgang met mensen met dementie en het doorbreken van hun isolement. Het blijkt dat een vrijetijdsaanbod, specifiek voor deze personen, vaak ontbreekt. De stap voor hen en hun mantelzorgers om activiteiten buitenshuis te ondernemen, wordt hierdoor nog eens groter. Aan die lacune wil dit initiatief iets doen.

Het initiatief wil andere steden en gemeenten inspireren. Genieten is het kernwoord. Het initiatief vertrekt van het positieve, niet van het verlies.

Het project in een notendop

Herinneringen ophalen, je zintuigen volop laten werken, in de natuur tot rust komen ... zijn stuk voor stuk activiteiten waar mensen met dementie veel plezier aan beleven. In Hasselt en Zonhoven werden wandelingen uitgewerkt die van dat gegeven vertrekken.

De eerste wandeling is 'Het herinneringspad, een wandeling in het charmante verleden van Hasselt'. Voor de persoon met dementie is het zinvol en schept het plezier om herinneringen op te halen (te reminisceren). De herinneringen die plekje en gebouwen oproepen, brengen het vertrouwde verleden voor even terug. De tweede wandeling is 'De zinnenprikkelende wandeling, verwen je zintuigen in Hasselt'. Alle zintuigen worden aangesproken en verwend. De zintuiglijke ontwikkeling van personen met dementie blijft immers het langst bewaard en is daarom het communicatiemiddel bij uitstek. De derde wandeling in het groene Zonhoven, 'De natuur-lijke wandeling rond de Holsteen, een afwisselend landschap met een menselijk verleden', biedt personen met dementie die vertrouwd zijn met de natuur de mogelijkheid om tot rust te komen.

Deze wandelingen kunnen individueel of in groep gebeuren. Begeleidende brochures met de wandelroutes en extra informatie, op maat van de persoon met dementie, zijn verkrijgbaar bij de toeristische diensten van Hasselt en Zonhoven. Indien gewenst kunnen de wandelingen begeleid worden door een gids.

Ook al richt dit initiatief zich in de eerste plaats tot personen met dementie en hun mantelzorgers in Hasselt, Zonhoven en omgeving, de wandelingen zijn geschikt voor iedereen: andere ouderen, minder mobiele personen (voor de toegankelijkheid werd gezorgd), bewoners van woonzorgcentra, scholen, geïnteresseerden, lekkerbekken, natuurliefhebbers ...

Dit is een blijvend toeristisch aanbod in Hasselt en Zonhoven waarbij wordt getracht om empowerend te werken om op die manier mensen met dementie langer in staat te stellen zich 'thuis' te voelen in een rustige ontspannen omgeving. In die zin wordt onrechtstreeks ook de mantelzorger van de persoon met dementie (en zijn ruimere netwerk) ondersteund. En dit is net de doelstelling van een dementievriendelijke gemeente.

Dit project werd gerealiseerd door het Limburgs Expertisecentrum Dementie Contact in samenwerking met toerisme Hasselt en Zonhoven, met de financiële steun van de Koning Boudewijnstichting.

Foton

Expertisecentrum Dementie West-Vlaanderen (Brugge)

Biskajersplein 2 – 8000 Brugge
t 050 44 67 93
f 050 34 11 63
fotondoc@dementie.be

1. Organisatie van ECD Foton

Medewerkers

Provinciaal Coördinator
Bart Deltour, sociaal pedagoog
ECD-consulenten
Claire Meire, maatschappelijk werker; contextueel therapeut, expertisecentrum; is lid van de VTO-cel van de expertisecentra
Hilde Delameillieure, gegradueerde verpleegkundige; focus op thuisbegeleiding
Elke Poppe, sociaal verpleegkundige; thuisbegeleiding

Lieven Dupont, psycholoog, project 'Samen voor een dementievriendelijk Brugge!'; thuisbegeleiding
Clarice De Cloedt, psycholoog, thuisbegeleiding
Verantwoordelijke voor het documentatiecentrum –
Onthaal en administratie
Lieve Vermeulen, bibliothecaris
Vrijwilliger – vorming en muzieknamiddagen
Marleen Desmet
Vrijwilligers – permanente ontmoetingshuis
Marleen D., Bernard G., Marika V., Marie-Jeanne G., Agnes D., Henriette S., Kathy W., Cécile D.
Vrijwilliger – bibliotheek en administratie
Kathy W.

Intern overleg

Teamoverleg	10 keer en 1 denkdag
Consulentenoverleg en thuisbegeleidingsteam	8 keer
Overleg project 'Samen voor een dementievriendelijk Brugge!'	20 keer
Overleg ontmoetingsgroep	2 keer
Bijeenkomsten met Foton-vrijwilligers	10 keer

ECD-overleg (31 keer)

Raad van bestuur	4 keer
Niveau medewerkers	15 keer

Er waren naast het ECD-overleg nog 16 overlegmomenten op Vlaams / Federaal niveau.

2. Samenwerking met zorgpartners

Overleg en externe contacten

Er was overleg en samenwerking met de geheugencentra, dagverzorgingscentra, ziekenhuizen, huisartsenkringen, diensten gezinszorg, diensten thuisverpleging, woon- en zorgcentra, praatcafés dementie, overlegplatforms dementie Midden- en Noord-West-Vlaanderen, Koning Boudewijnstichting en de verschillende groepen van de Alzheimer Liga in West-Vlaanderen. We hadden ook verschillende internationale ontmoetingen. Deze geven we weer onder de rubriek sensibilisering. We hadden 82 contacten op provinciaal / regionaal niveau. We lichten er hier enkele uit.

Overlegplatform dementie Brugge – Oostkust

Het overlegplatform dementie Noord-West-Vlaanderen kwam 6 keer samen.

De dementiewijzer werd verspreid (zie verder). Samen met het Overlegplatform dementie Roeselare – Izegem was er een toelichting van het Dementieplan en een overleg over de bijdrage die de overlegplatforms kunnen leveren om het plan te ondersteunen in de eigen regio. Ook de actie ‘Samen voor een dementievriendelijk Brugge!’ (zie verder) wordt mee ondersteund door dit platform. Het overlegplatform organiseerde haar 6de jaarlijks Symposium: ‘Samen voor een dementievriendelijk aanbod’ (28 okt. 2011) 142 deelnemers volgden dit symposium. In het ochtendprogramma kwamen volgende thema’s aan bod: juridische aspecten en atypische vormen van dementie (welke en diagnostiek). Men kon in de namiddag kiezen tussen volgende workshops: belevingsgerichte zorg, delier, goede zorg of bemoeizorg, benadering van de persoon met een atypische vorm van dementie.

Overlegplatform dementie Roeselare – Izegem.

Het overlegplatform dementie Roeselare-Izegem kwam 3 keer samen. Er werd onder meer een vormingsavond georganiseerd: ‘Een warm bad vol gedachten’ (6 dec. 2011) met een inleefspel aan de hand van foto’s van Nele Delvoye (‘Grijs in kleur’) en met theater (‘Eenzaam in gedachten’).

Uitbreiding dementieplatforms over de hele provincie.

Een overlegplatform dementie is een open doelgroepspecifieke samenwerking tussen de verschillende zorgactoren binnen een regio. Een dementieplatform is ingebed in de SEL-structuur. Op een overlegvergadering met de twee bestaande overlegplatforms dementie werd het idee geopperd om in de hele provincie dementieplatforms op te richten. We zijn aardig op weg. Midden-West-Vlaanderen heeft ondertussen twee overlegplatforms: regio Roeselare – Izegem – Tielt en regio Diksmuide – Poperinge – Ieper. Er is ook een overlegplatform dementie opgericht in de regio Zuid-West-Vlaanderen, ondersteund door de collega’s van ECD Sophia. Ook voor de regio Veurne-Oostende zijn er ideeën om een platform op te starten.

Vergaderingen en/of contacten met zorgpartners over protocol 3 – projecten.

- > **WZC Regina Coeli** (Brugge, Sint-Andries): ontwikkelen van een integraal aanbod voor mensen met jongdementie in de regio Brugge (zie verder)
- > Intervisie van het team van DVC Rozemarijn door een Dotonconsulent
- > **OCMW Brugge en OCMW Roeselare:** ‘gedifferentieerd aanbod van dagverzorging voor dementerende ouderen’ (sic)
- > Hier geven we vormingen aan de medewerkers.

- > **Zorggroep OLV 7 Weeën**, Centrum voor zorgvernieuwing Dentergem, De Oesel

Geheugenrevalidatie Noord-West-Vlaanderen

Goedkeuring en opstart van de geheugenkliniek ‘Geheugenrevalidatie Noord-West-Vlaanderen’ in samenwerking met de geheugenklinieken van AZ Sint-Jan en AZ Sint-Lucas (1 juni 2011 – 31 mei 2014). Dit betekent dat rehabilitatie-activiteiten plaatsvinden buiten de ziekenhuisomgeving, nl. in het Fotonhuis. Psychologen en ergotherapeuten van de ziekenhuizen begeleiden deze activiteiten. Op de Fotonconsulenten kan een beroep gedaan worden voor ondersteuning van de cliëntsituatie. Onthaal en secretariaat worden waargenomen door de onthaalfunctie van het Fotonhuis

Medewerking aan het Labyrint, praatcafé dementie Brugge

Actieve participatie aan werkgroep en stuurgroep van het praatcafé dementie het Labyrint in Brugge. Actieve medewerking aan onthaal en bekendmaking Fotonactiviteiten (4 avonden)

Alzheimergroepen West-Vlaanderen

Foton was in het verleden samen met Sophia een stuwendekracht achter de opstart van vier nieuwe Familiegroepen van de Alzheimer Liga in West-Vlaanderen. Er zijn nu nieuwe groepen in Oostende, Brugge, Kortrijk en Ingelmunster. Foton volgt en ondersteunt deze familiegroepen van nabij. Er waren gesprekken met vertegenwoordigers van de Alzheimer Liga ter voorbereiding van een doorstart van de Brugse groep. Er waren al 2 overlegmomenten ter voorbereiding van de Wereld Alzheimer Dag (sept. 2012).

3.Vorming en deskundigheidsbevordering

In 2011 werden **311:45 uren** vorming gegeven aan **3893 personen** in **108 sessies (8311:45 vormingsuren)**. We gaven 24 vormingen meer dan vorig jaar en bereikten 450 personen meer Binnen de vorming voor hulpverleners verzorgden wij 11 vormingssessies waarbij het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen organisator was (aan 171 personen, 52 uur, 903 vormingsuren)

Voor de vormingsaanvragen die wij niet zelf konden opnemen, konden wij in de eerste plaats beroep doen op een aantal met ons verbonden vrije vormingsmedewerkers (zie resultaten tabel). Daarnaast zorgden we ook voor een kwaliteitsvolle doorverwijzing.

Doelgroep	Aantal vormingen	Aantal deelnemers	Aantal uren vorming	dlnrs x uren
mantelzorgers	6	97	13:00	199:00
publiek	13	1730	11:00	1844:45
vrijwilligers	12	117	27:30	295:30
studenten	21	353	77:00	1347:30
niet-hulpverleners	65	2368	154:30	3828:45
hulpverleners	56	1596	183:15	4625:00
totaal door Foton medewerkers	108	3893	311:45	8311:45
breed publiek	10	322	21	623
hulpverleners	8	402	17:30	856
vorming door vrije vormingsmedewerkers	18	724	38:30	1479
algemeen totaal	126	4617	350:15	9790:45

Focus op enkele van onze vormingen

We kunnen onmogelijk alle vormingen toelichten, maar we willen er wel enkele uitlichten om de diversiteit van de verschillende doelgroepen en thema’s te illustreren.

Begeleiden van intervisiegroepen referentiepersonen dementie

Intervisie van het team dagverzorging Rozemarijn voor personen met jongdementie

Vormingen in het kader van ‘Samen voor een dementievriendelijk Brugge!’
Wij bereiken met deze basisvorming nieuwe doelgroepen: gemeenschapswachten, Gezinsbond. Om de verwachte vraag naar vorming aan te kunnen werd een nieuwe pool vrije vormingsmedewerkers samengesteld. Deze vrije vormingsmedewerkers worden door ons gecoacht.

Verdwaald in het Geheugenpaleis (film van Klara Van Es)
Bij verschillende vertoningen zorgden wij voor omkadering en nabespreking.

Intense samenwerking met OCMW Brugge
Basisvorming dementie binnen het onthaaltraject voor alle nieuwe medewerkers in de zorg. Vorming ‘Wat kan en wat niet kan: over de fases bij dementie’ voor alle verzorgenden en logistiek personeel van het OCMW. Intervisie van het team dagverzorging voor personen met dementie.

Dimensies van dementie : levenskwaliteit bij mensen met dementie / Postuniversitair Centrum KULeuven – KULAK
We waren betrokken bij de voorbereiding en het concept van de studiedag, namen het voorzitterschap van de dag op ons en deden ook een sterke inhoudelijke inbreng rond

volgende thema’s: thuisbegeleiding bij mensen met dementie: algemene inleiding, perspectief van de persoon met dementie, perspectief van de mantelzorger en focus op gespecialiseerde dementieconsulenten.

Contextuele kijk op familiedynamieken voor studenten
Foton werkt vanuit en heeft een sterke deskundigheid opgebouwd omtrent het contextueel denkkader. Deze kennis en deskundigheid wordt ook doorgegeven aan studenten en in permanente vorming:
> KATHO/HIVB Roeselare, Permanente vorming geriatrische / gerontologische zorg, 5/04/2011
> KATHO/HIVB Roeselare, Brugopleiding psychiatrisch verpleegkundigen, 3/05/2011
> HBOV, Module toegepaste verpleegkunde ouderenzorg, 6/12/2011

Deskundigheidsbevordering Camino, een gespecialiseerde vrijwilligersdienst voor oppashulp bij personen met dementie. 160 vrijwilligers bieden oppas aan 180 gezinnen. Foton geeft vorming aan de vrijwilligers en coacht de coördinatoren m.b.t. de dementieproblematiek in hun ondersteunende opdracht naar de vrijwilligers.

Dialogen jong-dementie
Dit jaar kwam een besloten groep van kinderen van personen met jongdementie één keer bijeen onder begeleiding van een Fotonconsulent.

4. Informatie, advies en ondersteuning

4.1. Documentatiecentrum

Het documentatiecentrum van Foton fungeert tot eind 2011 als documentatiecentrum van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen. De collectiegegevens zijn terug te vinden in dat deel van het jaarverslag. De informatiebemiddeling vanuit het documentatiecentrum werd mee geregistreerd onder de dienstverlening door Foton (zie 5).

4.2. Interventies informatie, advies en ondersteuning

In 2011 verrichtten we 1848 interventies, ten aanzien van 687 verschillende aanmelders.

Het betrof 527 eerste aanmeldingen en 996 opvolgingen. Hierin zijn de cijfergegevens van de thuisbegeleiding vervat. Een opsplitsing van thuisbegeleiding en expertisecentrum toont 1158 interventies thuisbegeleiding en 690 interventies expertisecentrum (365 interventies + 325 ontleenbeurten).

Bij de thuisbegeleiding registreren we 775 interventies met aanmeldingen door een familielid, zijn er 54 interventies waarbij de persoon met dementie zelf de hulpvraag aanbrengt en zijn er 301 interventies aangebracht door een professionele hulpverlener.

Bij het luik expertisecentrum betreft een meerderheid van de contacten deze met professionele hulpverleners (227). Er zijn 74 contacten met studenten, 27 met leerkrachten/docenten/vormingswerkers, 9 met familie en 7 met vrijwilligers. In het geheel van de contacten met familie 'overheersen' de interventies met dochters (299) en de vrouwelijke partners (210). Toch zijn er ook 116 contacten met de mannelijke partner. Ook de zonen namen opmerkelijk meer contact dan vorig jaar (106). Daar waar gegevens bekend zijn over de persoon met dementie (186), registreren we 16 personen met jongdementie.

De voornaamste hoofdvragen bij *aanmelding* zijn (in die volgorde): informatie (o.a. vragen naar documentatie om vorming te stofferen); ondersteuning; zorgbelasting van de mantelzorger; communicatie en omgang; dementie algemeen, gedragsproblemen; zinvolle activiteiten. Bij de *opvolgingen* zijn de voornaamste hoofdvragen: ondersteuning; informatie, advies en ondersteuning in complexe situaties; jongdementie; zorgbelasting; thuiszorgdiensten; beslissingsproces opname; thuiszorgondersteunende voorzieningen.

5. Ontmoetingshuis

Het ontmoetingshuis dementie biedt een waaier aan laagdrempelige activiteiten die kansen bieden tot ontmoeting. De vrijwilligers-ervaringsdeskundigen zorgen mee voor het onthaal, en hebben er aandacht voor dat voldoende één-op-één-contact mogelijk is.

Ontmoetingsgroep voor mensen met dementie
De groep kwam 13 keer samen.

Getuigenissen, muzikaal omkaderd
Carla Rosseels over haar boek 'Dement en toch nabij' (14 maart 2011).
Magda Van Renterghem over haar poëziebundel 'Late herfst zonder wissel van seizoenen' (30 mei 2011).
'Mannen van 85' – theaterstuk door Peter Lambrecht en

Johan Van Vaerenbergh (8 nov. 2011).
Deze activiteiten maken we in ruime kring bekend, zodat we hiervoor een gemengd publiek hebben van lotgenoten, professionele hulpverleners, cultureel geïnteresseerden ...

Foton: er zit muziek in!...

Muziek ontspant, verbindt mensen ... spreekt tot ons hart! Elke eerste woensdag van de maand vullen jonge (en minder jonge) muzikanten het Fotonhuis met wondere klanken. Bij een kopje koffie kunt u tot rust komen, genieten van de muziek, elkaar ontmoeten ...
Elke eerste woensdag van de maand (uitgezonderd jan. en aug.) Dit is één van onze populairste formules. Enkele bezoekers van een dagverzorgingscentrum en van een woongroep psychogeriatric zijn ons als vaste gasten komen vervoegen.

Fotonkoor

Naar aanleiding van een televisie-aflevering van Koppen ('Que sera sera', 21 dec. 2010, over het project 'Singing for the Brain' van de Alzheimer's Society) vroegen bezoekers ons om ook een koor op te richten. En zo geschiedde. Een muzikale Fotonconsulent begeleidt het koor samen met twee vrijwillige muzikanten. De vrijwilligers van het Fotonhuis zijn ook aanwezig om voor een luisterend oor en ondersteuning te zorgen. Het is duidelijk dat naast de vreugde van het samen zingen ook de contacten tussendoor zeer belangrijk zijn. De aanwezigheid van de Fotonconsulent is belangrijk om eventuele kansen van ontmoeting en contact, van verbinding en kanaliseren van emoties, mee te ondersteunen of te helpen dragen. Wij kozen samen met de deelnemers voor de naam Fotonkoor (en niet: geheugenkoor) omdat we in de eerste plaats de belevenis willen bieden van een aangename gedeelde activiteit in de relatie van de persoon met dementie en zijn mantelzorger. Op één van de laatste bijeenkomsten stond een persoon met dementie recht om zijn dankbaarheid te uiten voor de kansen die geboden werden in dit samenzijn.

Seizoensvieringen:

Paasviering (20 april), stil moment rond Allerzielen (2 nov.), Kerstviering (21 dec.)

Kopje Troost

Ook Kopje Troost, een ontmoetingsplek in het Fotonhuis, is een laagdrempelige opstap naar de Fotonwerking. Het is een plek waar stilte, schoonheid en eenvoud een plaats krijgen. Men kan er een kopje koffie drinken en/of mensen ontmoeten. Mensen met dementie en hun familie zijn er welkom. Vaak vinden mensen via Kopje Troost de weg naar Foton.

6. Sensibilisering

Bezoeken aan Fotonhuis en/of lezingen voor serviceclubs of scholen

Er waren bezoeken aan het Fotonhuis en/of lezingen voor:

- > serviceclubs van Inner Wheel
- > studenten volwassenenonderwijs

Internationale contacten en lezingen

Naar aanleiding van het Congres 'Dementiezorg als relatiezorg' (Affligem, 26/05/2011) kregen wij bezoek van *Murna Downs*, Head of Bradford Dementia Group.

Naar aanleiding van het Internationaal Congres 'Innovatieve visies in dementiezorg' (Brugge, 18/11/2011) kregen wij bezoek van

- > *Paul Edwards*, Bradford Dementia Group, Head of Training and Practice Development
- > *Claire Surr*, Bradford Dementia Group, Head of Education Programs
- > *Aukje Post*, De Friese Wouden, DCM Nederland, projectleider en trainer DCM

Marian Salari (Nederlands dementieprogramma, zorginnovatieplatform, ketenzorg) (14 juli 2011)

Bezoek aan Steunpunt Zorg voor Welzijn uit Hoorn, Friesland – ondersteuning en informatie voor mantelzorgers, waar vrijwilligers en buddy's zich inzetten voor sociale versterking, welzijn en rouwverwerking.

Marion stapt voor Foton, 1 - 5 aug. 2011

Marion is verzorgende bij Familiezorg-West-Vlaanderen. Tijdens haar vakantie wou zij '100 km zinvol onderweg' zijn. Zij liet zich hiervoor sponsoren en schonk de opbrengst aan Foton.

Zij werd bij haar aankomst feestelijk onthaald aan het Fotonhuis. Vrijwilligers stapten de laatste kilometers met haar mee, zodat de tocht ook persbelangstelling kreeg.

Marion stapt voor foton

Media

- > **Dementiewijzer (persvoorstelling)**
7/06/2011 gepubliceerd in Het Nieuwsblad en De Stan-daard – regio WVL
21/09/2011 VRT, Eén, De Laatste Show – Marleen Declerck toont de dementiewijzer
- > **Vermissingsproject Brugge (persvoorstelling)**
2/05/2011 nieuwsitem op Focus WTV en Radio 2 West-Vlaanderen (Avondpost)
3/05/2011 verscheen een artikel in Het Nieuwsblad.
6/05/2011 verscheen een artikel in Het Brugs Handelsblad
- > **Samen voor een Dementievriendelijk Brugge!**
Stadsbreed en ideeënrijk. Samen voor een dementievriendelijk Brugge!
In: *Dementievriendelijke gemeenten. Een inspirerende gids*. Brussel, Koning Boudewijnsstichting, 2011, p. 88-95
De website www.dementievriendelijkbrugge.be werd verder inhoudelijk aangevuld en de activiteiten werden geüpdatet.
Artikel in de Bondsklapper / Gezinsbond mei
- > **Marion stapt voor Foton**
1/08/2011 nieuwsitem op Radio 2 West-Vlaanderen
artikels in de lokale pers
- > **De activiteiten van het ontmoetingshuis**
worden bekendgemaakt in de regionale pers (Exit, regionale kranten, lichtkrant, ...)

Infostands

Informatiestand op vorming 'Dementie en verstandelijke beperking. Aan de slag met de DSDS' / SENvzw, Brugge, Boeverbos, 'kick off' op 24/06/2011
Informatiestand documentatiecentrum op impuls 'Vorming geven over dementie', Antwerpen, Permeke, 14/12/2011

7. Concept en methodiekontwikkeling

Framing, Reframing (Koning Boudewijnsstichting)

Foton was actief betrokken bij de visieontwikkeling rond framing en reframing van de Koning Boudewijnsstichting.

Dementieconsulent

We hadden een actieve inbreng in het demonstratieproject dementieconsulenten van het Regionaal Dienstencentrum Zonnewende. De resultaten zijn terug te vinden in het inhoudelijk verslag en de bijlagen van het verslag met als titel: 'Eén haven, vele kades. Inhoudelijk verslag. Onderzoek naar de uitbouw van de functie van een dementieconsulent binnen de thuiszorg en thuiszorgondersteunende voorzieningen'. We hadden eveneens een inbreng in de Vlaamse Stuurgroep Dementieconsulenten.

Jongdementie: project met WZC Regina Coeli

Voor mensen met jongdementie (personen bij wie de diagnose gesteld wordt voor de leeftijd van 65 jaar), bestond er tot voor kort enkel de werking van het expertisecentrum en de thuisbegeleidingsdienst dementie van Foton. Recent echter werd het project 'Integraal zorgaanbod voor mensen met jongdementie in de Brugse regio' goedgekeurd door het RIZIV. Concreet betekent dit project een verdere samenwerking tussen de eerstelijnsgezondheidsdiensten en de geheugenklinieken voor een snellere herkenning en diagnosestelling. Daarnaast is er het informatieve en ondersteunende aanbod van Foton en de samenwerking met de thuisverplegingsdienst Cura. Tenslotte omvat het project de oprichting van een nieuw dagverzorgingscentrum, aangepast aan de noden en behoeften van mensen jonger dan 65. Dit dagverzorgingscentrum 'Rozemarijn' werd op 13 september 2010 officieel geopend door het woon- en zorgcentrum Regina Coeli.

'Samen voor een dementievriendelijk Brugge!'

> Vermissingsproject Brugge

Na een opstartfase met contacten en onderhandelingen met betrokken instanties in de loop van 2010, kon op 2/05/2011 het Vermissingsproject Brugge via de pers voorgesteld worden.

Ondertussen wordt het toegepast door de woon- en zorgcentra. In 2012 wordt nagegaan hoe het ook in de thuiszorg geïmplementeerd kan worden.

Contacten met schepenen rond mogelijke acties binnen hun beleidsdomeinen

> Website 'Samen voor een dementievriendelijk Brugge!'

<http://www.dementievriendelijkbrugge.be>

De website is op korte tijd uitgegroeid tot een van de belangrijkste communicatiemiddelen van de actie.

> Dementiewijzer

Als een soort kleurenwijzer bij het kiezen van verf, maakt de dementiewijzer u op een eenvoudige manier wegwijs in de wereld van dementie. Ze verwijst naar hulpverlening en geeft basis-omgangstips.

De dementiewijzer werd aan de pers voorgesteld op 30/05/2011. Meer dan 5500 dementiewijzers vonden intussen zeer gericht hun weg tot bij de mantelzorger.

> Vormingsaanbod voor socioculturele verenigingen, lokale dienstencentra en anderen

We bieden aan alle Brugse verenigingen en organisaties een basisvorming aan van 2 uur. De vereniging betaalt de spreker hiervoor 75 €. Rekening houdend met de tijdsplanning voorzien wij dat vormingsaanvragen pas in de loop van 2012 volop zullen binnenkomen. Om een antwoord te kunnen bieden op vele, mogelijke vormingsaanvragen werken we samen met mensen uit het werkveld die in de regio Brugge dergelijke basisvorming willen geven. Momenteel beschikken we over een vijftiental vormingswerkers. Zij geven een lezing vanuit een eenvormige inhoud en presentatie (zelfde powerpoint). Foton biedt organisatorische en inhoudelijke ondersteuning m.b.t. dit vormingsaanbod. Ook van andere vormingsthema's en mogelijke sprekers wordt een database aangelegd.

Projectweek 'Voor een dementievriendelijke gezondheidszorg' in het HBOV, 5-9 dec. 2011, 30 studenten

Inventaris van mogelijke acties

Naar aanleiding van de verschillende vergaderingen, contacten met betrokkenen en ideeën en suggesties die ons via de website bereiken, beschikken we over een uitgebreide ideeënlister die acties in de komende vier jaar kan inspireren.

Lokale economie

In 2011 vonden de voorbereidingen plaats om in 2012 samen met de culturele sector en de lokale economie een filmpje te maken waarin dementievriendelijke en dementie-onvriendelijke omgang wordt belicht in restaurant, bank, kledingwinkel, straat, kruidenierswinkel, ... Het filmpje kan als vormingsmateriaal gebruikt worden bij lezingen voor de lokale economie.

We voorzien een persvoorstelling, een sensibilisering van de lokale economie, een vormingsaanbod en het verspreiden van een sticker om aan te geven dat de zaak dementievriendelijk is en mensen met dementie dus welkom zijn.

8. Studie / eigen vorming

Er werden 41 vormingen gevolgd door de medewerkers van Foton (359 personeelsuren). Daarvan heeft een aanzienlijk aantal te maken met het inwerken van 2 nieuwe medewerkers.

Meander

Expertisecentrum Dementie
Oost-Vlaanderen

Kerkstraat 115
9200 Dendermonde
t 052 26 28 23
meander@dementie.be

1. Interne organisatie

1.1 Directie

Erik Huyghe, waarnemend secretaris OCMW Dendermonde

1.2 Consulenten

Annemie Van Neck: ergotherapeute
Werkt 5/10 in ECD Meander, 1/10 als ergotherapeute in WZC Aymonshof, 2/10 in WZC Sint-Vincentius
Vanaf 1/09/2011: 8/10 in ECD Meander
Tanja Everaert: verpleegkundige, contextueel hulpverlener
Werkt 5/10 in ECD Meander
Vanaf 1/09/2011: 8/10 in ECD meander
Joke Vermeir: maatschappelijk werkster
Werkt 5/10 in ECD Meander vanaf 1/09/11

1.3 Vrijwilligers

André Pauwels: helpt bij administratieve taken, houdt het documentatiecentrum up to date
Guido Everaert: logistieke ondersteuning

1.4 Stuurgroep

De stuurgroep heeft een vaste plaats binnen de werking. We verwachten enerzijds dat zij ons bevragen vanuit de noden en behoeften uit hun werkveld en anderzijds dat zij onze werking en ons aanbod ondersteunen, kritisch bekijken en helpen uitdragen naar hun werkveld.

De intensiteit om drie keer per jaar te vergaderen werd behouden.

Leden van de stuurgroep:

- > Dr. Y Van Wonterghem, Internist-geriater AZ Sint Blasius
- > Rita De Zutter, Stagecoördinator TI St Carolus
- > Karine Van Landeghem, Directeur WZC Wissekerke, Voorzitter VDOR
- > Celine De Pauw, Thuishulp Bond Moyson Oost-Vlaanderen, is in de loop van 2011 vervangen door Katrien Van Den Meerschaute
- > Kathleen Cami, CM Waas en Dender
- > Marina Van Mol, Coördinator Thuiszorg OCMW Aalst
- > Jo Vandekerckhove, Directeur WZC Sint-Job OCMW Aalst
- > Paul Van Marcke, Zelfstandig thuisverpleegkundige Voorzitter Kring Vlaamse Beroepsvereniging Zelfstandig Verpleegkundigen regio Groot-Dendermonde
- > Dr. P. Vandeweghe, Huisarts en CRA WZC Ter Veldeken Lebbeke
- > Carlos Thysebaert, Directeur WZC Avondzon Erpe-Mere
- > Erik Huyghe, wnd. secretaris en beleidsverantwoordelijke ECD Meander
- > Annemie Van Neck, medewerker ECD Meander
- > Tanja Everaert, medewerker ECD Meander

2. Toetsing aan de resultaatsgebieden

2.1 Informatieverstrekking

Opsomming van activiteiten:

- > Dementievriendelijke gemeenten
- > Stadsmagazine
- > Praatcafés dementie

- > Lokale werkgroep dementie Wetteren
- > Campagne: 'Voorkom erger en stap naar je huisarts'
- > Documentatiecentrum
- > Infomomenten voor scholen
- > Inloophuis Laarne
- > Dementieconsulent

‘Dementievriendelijke gemeente’

De aangepaste activiteiten voor mensen met dementie zijn intussen een vaste waarde in het activiteitenaanbod van het Lokaal Dienstencentrum in Dendermonde. De opkomst is nog steeds klein. Maar gebruikers van het dienstencentrum en buddy's verwoordden letterlijk dat mensen met dementie meer en meer een plaats krijgen binnen het reguliere activiteitenaanbod, wat uiteindelijk ook de bedoeling is. De buddy's kwamen vier keer samen in een intervisiemoment. In het kader van dementievriendelijk Dendermonde was er ook samenwerking met de kindergemeenteraad. Er zijn momenteel vier koffers die bruikbaar zijn om dementie in de scholen (5de, 6de leerjaar) bespreekbaar te maken (zie ook 2.2 sensibilisering).

Het project in Geraardsbergen werd afgerond. Erpe-Mere kreeg in 2011 een erkenning als dementievriendelijke gemeente. ECD Meander geeft ook hier inhoudelijke ondersteuning. Er was een algemeen sensibiliserende avond met een 100-tal aanwezigen. Dit project loopt met verschillende activiteiten verder in 2012.

Stadsmagazine: naar aanleiding van het project ‘Dementievriendelijk Dendermonde’ verschijnt er regelmatig een artikel over de werking van ECD Meander in het stadsmagazine van Dendermonde. De buddysamenkomsten worden aangekondigd op de lichtkrant van de stad.

ECD Meander werkt samen met de **Praatcafés Dementie** in Aalst, Waasland, Dendermonde, en Geraardsbergen. We geven de groepen logistieke ondersteuning, maar trachten ook regelmatig aanwezig te zijn op de praatcafé-avonden, als spreker of als gespreksbegeleider. Jaarlijks organiseren ECD Paradox en ECD Meander samen een provinciaal overlegmoment voor de praatcafés.

Praatcafé Waasland had in de loop van 2011 geen bijeenkomsten, maar maakte een vernieuwde start met de kick-

off op 29 november. Deze vernieuwde start kreeg de steun van burgemeester Christel Geerts. Sprekers waren professor Brigitte Schoenmakers, mantelzorger Rita Joos en Tanja Everaert van ECD Meander. Er waren 75 aanwezigen.

Regio Wetteren, Laarne, Wichelen organiseerde zich in een **lokaal dementie netwerk**. In samenwerking met ECD Meander organiseerde deze werkgroep drie infoavonden. Er waren telkens een vijftigtal aanwezigen: mantelzorgers, professionelen en studenten.

De firma Pfizer organiseert samen met de gemeente Kruibeke een sensibiliseringscampagne rond de ziekte van Alzheimer: **‘Voorkom erger en stap naar uw huisarts’**. In het najaar van 2011 gebeurde de voorbereiding voor een aantal activiteiten die zullen plaatsvinden in maart 2012.

Op 1 maart vindt een infomoment plaats voor de huisartsen. Op 15 maart wordt er een infomoment georganiseerd voor alle inwoners van Kruibeke. In de loop van de maand maart worden er ook nog vormingsmomenten gepland voor de professionele hulpverleners. ECD Meander is actief betrokken bij dit project.

ECD Meander beschikt over een beperkte **bibliotheek**. Zo kunnen we onmiddellijk inspelen op themagebonden vragen van professionele hulpverleners en/of familieleden. Jaarlijks wordt de bibliotheek in beperkte mate aangevuld met nieuwe boeken die aansluiten bij eerder gekregen hulpvragen of vormingen.

De vrijwillige medewerker labelt, leest, vat samen en klasseert de boeken. Ook krantenartikels, publicaties uit tijdschriften en websiteartikels worden door hem in een classificatiesysteem bewaard, zodat wij bij hulpvragen snel kunnen vinden wat we nodig hebben.

Voor meer gespecialiseerde lectuur en beeldmateriaal verwijzen wij door naar het aanbod van ECD Paradox en ECD Foton.

De nieuwe Openbare Bibliotheek van Dendermonde is vlak naast ECD Meander gehuisvest. Deze bibliotheek heeft een mooi aanbod van boeken rond het thema dementie. Via interbibliothecair verkeer kunnen we ook andere werken raadplegen en ontlenen.

Verschillende **scholen** die een opleiding voor zorgkundigen aanbieden, deden beroep op ECD Meander voor info over de specifieke zorg voor mensen met dementie en over de rol en taak hierin van het expertisecentrum.

Ook Kaho Sint-Lieven contacteerde ECD Meander. Op 1 maart bracht een medewerker aan de hand van de nabespreking van het toneelstuk ‘Tafel voor 2’ een toelichting van de rol van familie in de zorg

voor personen met dementie. Deze namiddag vond plaats in de campus in Sint-Niklaas.

In Kaho Sint-Lieven, campus Aalst, werkten we mee aan een sensibiliseringsnamiddag, georganiseerd door de studenten.

Voor het Sint-Jozef college verzorgden we 2 vormingsnamiddagen voor alle zesdejaarsstudenten ter voorbereiding van hun sociale stage.

Het dienstencentrum ‘t Binnenhof in Laarne is in 2011 gestart met een **inloophuis dementie**.

ECD Meander ontwikkelde mee het concept. Een consulente is één keer in de maand tijdens de namiddag aanwezig om info en advies op maat te leveren.

ECD Meander werd betrokken bij het project **dementieconsulent** van CM regio Dender, vooral tijdens de bevraging van een mogelijke taakinvolving en het behoeftenonderzoek d.m.v. het invullen van een enquête.

We namen eveneens deel aan de evaluatievergadering georganiseerd door CM samen met verschillende thuiszorgorganisaties.

2.2 Sensibilisering

Opsomming van activiteiten:

- > Nieuwsbrief ECD Meander
- > Tentoonstelling
- > Beurzen
- > Kindergemeenteraad
- > Symposium vroegdetectie dementie
- > Symposium

De sensibiliserende activiteiten overlappen grotendeels met het resultaatgebied informatie. Vooral onze zichtbare aanwezigheid op beurzen, praatavonden en het verspreiden van de folders beschouwen we als sensibiliserende acties naast hun informatieve aspect.

Sinds 1 januari 2011 verstuurt ECD meander een eigen **nieuwsbrief** naar alle contactadressen. We lichten via deze weg onze werking toe en nodigen geïnteresseerden uit op activiteiten die we organiseren.

Tentoonstelling en beurzen: ECD Meander was met een infostand aanwezig op verschillende activiteiten: o.a. het symposium AZ Sint-Blasius, info-avond KVLV Berlare, symposium vroegdiagnostiek.

De **Kindergemeenteraad** van Dendermonde contacteerde ECD Meander om een aantal activiteiten te ondersteunen. ECD Meander beschikt over een kant en klare koffer met verschillende objecten om dementie bespreekbaar te maken bij kinderen. Als gevolg van het initiatief van de

Kindergemeenteraad, beschikt de jeugddienst van de stad Dendermonde nu ook over 3 koffers die uitleenbaar zijn voor de lagere scholen van groot Dendermonde.

Symposium vroegdetectie

Samen met ECD Paradox en de Provincie Oost-Vlaanderen organiseerden we op zaterdag 15 oktober een symposium voor de huisartsen en andere professionele hulpverleners rond vroegdetectie en waarheidsmededeling. Sprekers waren prof. Brigitte Schoenmakers, Dr. Lieve Lemey, Dr. Baeyens, Caroline Van Laere en Lut Heyndrickx. De good practices rond vroegdetectie, zoals de observatiefiche van 't Punt OCMW Sint-Niklaas en de niet-pluisindex, kwamen hier ruim aan bod.

Symposium AZ Sint-Blasius

In het najaar organiseerde AZ Sint-Blasius in het kader van de RIZIV-erkenning omtrent geheugenkliniek een symposium. Een consulente van Meander bracht die avond de voordracht: ‘Dementie het taboe doorbreken: opstarten van een ontmoetingsgroep voor personen met beginnende dementie’.

2.3. Adviesverstrekking

- > Hulpvragen
- > Professionelen
- > Zorgoverleg

We ontvingen de meeste **hulpvragen** telefonisch of via mail. De beide consulentes zorgen afwisselend voor een vijfdaagse telefoonpermanentie.

De adviesverlening omvat vooral

- > thuiszorgondersteunende voorzieningen
- > jongdementie met specificaties tot opvangmogelijkheden, erfelijkheid, ethiek, gedragsproblemen, juridische aspecten en zorgbelasting
- > communicatie en omgang
- > zorgbelasting partner
- > residentiële voorzieningen
- > juridische aspecten

Hulpvragen betreffende complexe situaties bij jonge mensen met dementie komen opvallend meer aan bod.

Professionelen vinden meer en meer de weg naar het ECD wat we zeker als een positieve evolutie ervaren. Professionelen contacteren ons niet enkel in verband met individuele casussen, maar ook in functie van het opstarten van intervisiemomenten of vormingsmomenten die zij zelf willen opzetten binnen hun eigen teams. Dit betekent voor ECD Meander een uitbreiding en versterking van de netwerken.

Zorgcoördinatoren nodigen regelmatig een medewerker van ECD Meander uit op een **zorgoverleg**.

2.4. Deskundigheidsbevordering

- > Opleiding referentiepersonen
- > Intervisiegroep
- > Vorming leidinggevenden
- > 'De Stem'
- > Verdwaald in het Geheugenpaleis
- > Stagiaire
- > Terugkomdagen

In 2011 verzorgden we verschillende vormingen. Er was vooral vraag naar themaopleiding zoals 'communicatie met mensen met dementie', 'omgaan met moeilijk hanteerbaar gedrag' en 'een kijk op familie vanuit contextuele visie'. Basisvorming dementie en zinvolle activiteiten was dan weer een thema dat vooral bij mantelzorgorganisaties aan bod kwam.

Een paar organisaties (OCMW Beveren, thuiszorg OCMW Sint-Ni-

klaas) engageerden ons voor langdurige opleidingen.

De **opleiding referentiepersoon dementie** vond in 2011 plaats in Dendermonde. Er waren 29 cursisten.

Naast de startdag, de afsluitdag en de wekelijkse reflectieoefening, zorgden de medewerkers van ECD Meander ook voor de inhoudelijke invulling op dag 3: beleving en omgang, dag 4: beleving van familie en zorgverlener, dag 5: moeilijk hanteerbaar gedrag en op de keuzedagen: omgaan met familie en zinvolle activiteiten.

In maart en in september was er in samenwerking met ECD Paradox een discussieforum voor referentiepersonen, al dan niet met vrijstelling vanuit het RIZIV. De bedoeling van dit discussieforum was het toetsen van de functieomschrijvingen en daadwerkelijke taakinvingingen van deze aangestelde referentiepersonen aan de verwachtingen zoals geformuleerd in de RIZIV-bepalingen.

De **interviewgroep** die van start ging in 2010 beëindigde in het najaar van 2011 zijn bijeenkomsten.

De consulentes werkten ook mee aan de module voor **leidinggevenden**, georganiseerd door ECD Vlaanderen. Zij verzorgden dag 2: 'De persoon met dementie in zijn relationele context'.

De zesdaagse opleiding '**De stem als sleutel in een belevingsgericht contact**', die samen met de collega van ECD Paradox wordt gegeven, vond dit jaar plaats in WZC OLV. van Antwerpen. Er waren voor deze zesdaagse 14 stuk voor stuk zeer gemotiveerde deelnemers. De opleiding, die bestaat uit een aaneenschakeling van inleefoefeningen, kreeg een zeer positieve respons. We zijn er van overtuigd dat de oefeningen een diepe indruk nalieten en dat de cursisten de opgedane ervaringen zeker zullen delen met hun collega's op de werkvloer.

De film '**Verdwaald in het Geheugenpaleis**' werd op

verschillende locaties getoond. ECD Meander verzorgde de inleiding en de nabespreking voor PC Geraardsbergen, OCMW Aalst, OCMW Sint-Niklaas en het huis van de Mens. Samen met ECD Paradox en de provincie Oost-Vlaanderen hebben wij op 27 april nog een voorstelling georganiseerd.

Wij begeleidden in 2011 een **stagiaire** maatschappelijk werk. Ze volgde 7 maanden stage. De stagiaire kreeg de kans om alle resultaatsgebieden te leren kennen en sommige uit te voeren.

In het najaar van 2011 organiseerden we een reeks **terugkomdagen** voor professionals die de referentieopleiding hebben gevolgd. In oktober was er het thema 'referentiepersoon dementie: waarheid, durven of doen?', in november het thema: 'kritische families hebben (on)gelijk?'. In 2012 plannen we nog 2 terugkomdagen.

2.5 Concept en methodiekstudie

- > Ontmoetingsgroep
- > Eigen vormingen
- > Werkgroepondersteuning

Vanuit het ECD hebben we heel wat contact met mantelzorgers, maar we voelen ook een sterke noodzaak om de persoon met dementie zelf aan het woord te laten. Vanuit deze bekommernis kreeg het concept 'ontmoetingsgroep voor personen met beginnende dementie' meer vorm. ECD Meander ging een samenwerkingsverband aan met AZ Sint-Blasius. Een psychologe van het ziekenhuis zal de groep mee begeleiden. Voor de relaxatieoefeningen doen

we een beroep op Brigitte Dhondt, zij is relaxatietherapeute. We dienden een dossier in bij de Provincie Oost-Vlaanderen in het kader van projecten van algemeen sociale aard, met een positief gevolg. ECD Meander plande 6 bijeenkomsten: 1 in 2011 en 5 in 2012. Het concept is op verschillende locaties toegelicht en bekend gemaakt, o.a. in de (deel) SEL-vergadering van Dendermonde en Aalst.

De consulentes volgden in 2011 ondersteunende vormingen:

- > Intervisiecoaching door Pia De Wachter
- > Studiedag dementiebeleid
- > Aan weerszijde van de stethoscoop, in Kortenberg
- > Dementiedag, Congres ULB
- > Architectuur en dementie
- > Dementia Care Mapping

In 2011 bleef ECD Meander de werkgroep dementie van Het Punt, thuiszorgorganisatie van het OCMW Sint-Niklaas, ondersteunen. De werkgroep kreeg in 2010 naar aanleiding van het dementieplan van Jo Vandeurzen extra impulsen en groeide uit tot een stuurgroep dementie binnen de gehele werking van het OCMW Sint-Niklaas waar ECD Meander in 2011 actief deel van uit maakte.

2.6 Signaalfunctie

- > Project vermissing
- > Provinciaal overleg PC dementie
- > Deelname aan SEL-vergaderingen

Het project rond **vermissing** van personen met dementie en het daaraan gekoppelde protocol ontworpen in politiezone Hekla is intussen bekend. ECD Meander, ECD Paradox en het provinciebestuur van Oost-Vlaanderen organiseerden in maart 2011 samen een dubbele studiedag (Gent en Dendermonde) om de politiezones en de WZC attent te maken op de problematiek van verdwalen van personen met dementie en reikte met het protocol ook een tool aan om dit probleem aan te pakken. De WZC kregen op deze dag de kans om direct contact te maken met de respectievelijke politiezone. Binnen een aantal regio's werd dit concreet uitgewerkt (Aalst, Wichelen). Andere regio's zitten in een onderhandelingsfase (Sint-Niklaas).

Ook in 2011 was er een **overleg op provinciaal** niveau van de verschillende praatcafés dementie. In dit overleg worden de knelpunten en positieve ervaringen besproken. De verschillende groepen bevragen elkaar zodat de kwaliteit bewaakt blijft. De groepen geven elkaar ook nieuwe input.

De provinciale overheid zorgt voor logistieke ondersteuning van de praatcafés.

ECD Meander zetelt in de verschillende **SEL**-groepen binnen zijn regio. Dat ervaren we als zeer zinvol omdat het een sterk hulpmiddel is bij de netwerkvorming. Fysiek aanwezig zijn geeft het ECD een duidelijkere stem en plaats in het zorglandschap.

2.7 Loyauteit en samenwerking tussen de 9 regionale ECD's en ECD Vlaanderen vzw

Raad van bestuur wordt opgevolgd door onze beleidsverantwoordelijke Erik Huyghe. De consulente, Tanja Everaert, neemt deel aan de VTO-werkgroep.

Driemaandelijks is er een overleg met de collega's van ECD Paradox om de werking op elkaar af te stemmen. Beide consulente nemen ook, indien mogelijk, deel aan het medewerkersoverleg en de jaarlijkse studiedag van ECD Vlaanderen.

3. Besluit

Gedurende het jaar 2011 werden er door het expertisecentrum heel wat activiteiten op touw gezet. Het centrum kon zich verder profileren, mede dankzij een ruimere arbeidsinzet. Ook voor het jaar 2012 dienen er zich nieuwe uitdagingen aan zoals de verdere uitbouw van de ontmoetingsgroep voor mensen met beginnende dementie en de verruimde opdrachten in het kader van het dementieplan van de minister van Welzijn.

Memo Expertisecentrum Dementie Vlaams-Brabant

Wingerdstraat 14 – 3000 Leuven
t 016 50 29 06 – f 016 20 44 45
memo@dementie.be

Steunpunt van Memo voor de regio Halle-Vilvoorde

Molenhofstraat 31 – 1670 Heikruis
t 02 398 00 18 – f 02 398 00 16
memo2@dementie.be

Medewerkers

Directie: **Rudiger De Belie**

Medewerkers:

- > Regio Leuven
Annemie Janssens, deeltijds (1/2^e) consulente, psychologe
Stien Claus, deeltijds (1/2^e) consulente, maatschappelijk werker
- > Steunpunt Halle-Vilvoorde
Jasmijn Driegelinck: deeltijds (4/5de) consulente, psychologe
Veerle Derijcke: deeltijds (1/5de) consulente, maatschappelijk werker

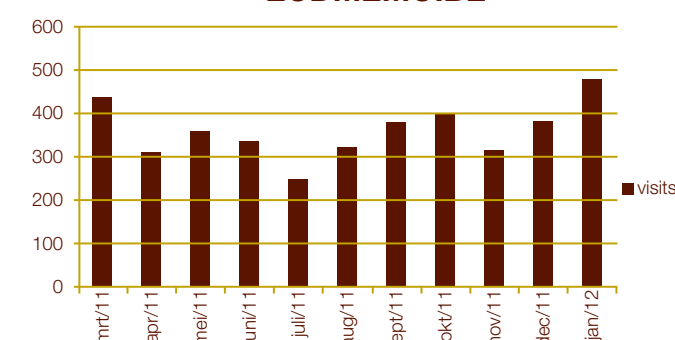
Interne overlegmomenten

Er vonden op regelmatige tijdstippen vergaderingen plaats met de directie van Memo, namelijk op 13/01, 28/02, 20/04, 5/05, 6/06, 20/06, 29/09, 10/11 en 22/12. Aansluitend hadden de werknemers telkens een intern werkoverleg.

Informatieverstrekking

- > Memonews Nieuwsflits: Memo verzond in 2011 vijf elektronische nieuwsbrieven: in februari, mei, juli, oktober en december. Op die manier informeren we alle professionals en geïnteresseerden in de provincie blijvend over onze activiteiten. Er schrijven zich steeds meer mensen spontaan in op deze nieuwsbrief.
- > Website ecdmemo.be: Om de werking van ons centrum nog meer bekend te maken, kozen we ervoor om een eigen website op te zetten. Op www.ecdmemo.be kan iedereen vanaf eind juni 2008 onze werking vernemen, onze lokale vormingen en praatcafés opzoeken, online ons boeken- en dvd-bestand raadplegen, ...

ECDMEMO.BE

Hierboven vindt u het aantal bezoeken van maart 2011 tot december 2011.

- > In 2011 beantwoordde Memo 1039 vragen naar informatie over diverse aspecten van dementie.
- > Documentatiecentrum: In het documentatiecentrum in Memo Leuven kan men nu 232 boeken en 43 dvd/video's ontleen. Ook in het steunpunt van Memo in Heikruis werd werk gemaakt van een documentatiecentrum. Naast een 50-tal boeken kunnen er een aantal tijdschriften en een 20-tal dvd's of video's ontleend worden. Men kan al het uitleenmateriaal online raadplegen op de website www.ecdmemo.be.
- > Samenwerking met andere initiatieven m.b.t. dementie:
 - Overleg Ouderenzorg Regio Leuven: samenwerking rond vertoning film 'Verdwaald in het Geheugenpaleis' op 24/02.
 - GOAL (Gezondheidsoverleg Arrondissement Leuven): 4/02 en 9/06 deelname aan algemene vergadering.

- 27/04: overleg met alle referentiepersonen dementie, werkzaam in woonzorgnetwerk Dijleland.
- 8/06: rondetafelgesprek met prinses Mathilde bij bezoek aan WZC De Wingerd.
- 23/06: voorstelling werking Memo aan zorgcoördinatoren en CRA's van WZC De Wingerd.
- Vlaamse Alzheimer Liga: ondersteuning van de familiegroepen Leuven, Grimbergen, Pajottenland en Dilbeek.
- Werkgroep dementie Heikruis: tweemaandelijks vergadering rond project belevingsgerichte zorg in WZC Mater Dei, Heikruis.
- Samenwerking DGGZ Passant i.k.v. het project 'ontmoetingsgroep voor personen met beginnende dementie'.
- Samenwerking met SEL Zenneland en LSW Pajottenland i.k.v. de praatcafés dementie Halle-Vilvoorde.
- Studienamiddag OOR op 12/12: voorbereidend overleg met Myriam Polfliet, Wit-Gele Kruis.
- 10/10: vergadering over gezamenlijk aanbod 'psychosociale ondersteuning bij dementie' met CGG PassAnt, CGG Vlaams-Brabant Oost, CM en Memo.
- 7/11: overleg Familiehulp over scholingstraject dementie voor diverse groepen medewerkers.
- 16/12: overleg rond project 'Fit in je hoofd' in Halle: organisatie filmvoorstelling 'Verdwaald in het Geheugenpaleis'.

> Praatcafés dementie: In 2011 werden op 13 verschillende locaties in onze provincie praatcafés dementie georganiseerd, namelijk in Affligem, Asse, Diest, Dilbeek, Grimbergen, Kapelle-op-den-Bos, Londerzeel, Haacht, Heikruis, regio Leuven, Tienen, Wolvertem/Meise en Zaventem. Op deze manier vonden er in 2011 in totaal 48 praatcafés dementie plaats, die door Memo werden ondersteund. Telkens waren er tussen de 20 en 60 familieleden en geïnteresseerden aanwezig. Daarnaast organiseerde Memo opnieuw vijf praatcafés jongdementie in Leuven, speciaal gericht naar familieleden van personen met jongdementie. Ook een aantal personen met jongdementie zelf namen hier aan deel.

> Huiskrant van WZC De Wingerd en WZC Mater Dei: Memo heeft een vaste rubriek in beide huiskranten.

2. Uitbouwen van een informatie- en adviesfunctie aan mantelzorgers en betrokkenen rond cliëntsituaties

> In 2011 heeft Memo 96 consulten beantwoord van zorgvragers, die specifiek nood hadden aan advies en/of ondersteuning en doorverwijzing. Een aantal voorbeelden:

- 25/02/2011: familiegesprek.
- Opzoeken informatie over pijn en palliatie (bij personen met mentale handicap en dementie) voor vraag vanuit Ter Linde Asse.

- 11/08: gesprek met dochter rond opvangmogelijkheden.
- 18/08: gesprek met 2 animatoren van WZC Floordam over informatiehoek over dementie en familiewerking voor families van personen met dementie.
- 15/09: gesprek met familielid rond opstart hulp en ondersteuning bij tante met dementie (juridische aspecten, thuishulp, omgaan met gedragsproblemen, residentiële opvangmogelijkheden).
- 6/10: individueel consult met familie adviesverstrekking en ondersteuning over de ziekte van dementie en de verschillende ondersteunende diensten.

> Samenwerking Vlaamse Alzheimer Liga:

- Leuven: In 2009 werd in overleg met de Vlaamse Alzheimer Liga en CGG Vlaams-Brabant Oost opnieuw gestart met een familiegroep van de Vlaamse Alzheimer Liga. In 2011 vonden 4 bijeenkomsten plaats. Memo maakt deel uit van de stuurgroep en helpt het initiatief bekendmaken.
- Heikruis: In 2011 vonden er 6 bijeenkomsten plaats van de familiegroep. De familiegroep telt een twintigtal vaste leden. De bijeenkomsten gaan telkens over een bepaald thema i.v.m. dementie en worden voorbereid door een kerngroep. Memo was steeds aanwezig op deze bijeenkomsten en begeleidt af en toe ook inhoudelijk een thema. Memo maakt eveneens deel uit van de kerngroep. Op 18/01 vierde de familiegroep zijn 5-jarig bestaan.

> Memo werkt samen met de SEL's van de provincie Vlaams-Brabant rond specifieke activiteiten (oa. de praatcafés dementie) en stemde haar werkingsgebied af op de zorgregio's van de SEL's. Dit werd expliciet vermeld bij de contactgegevens van Memo op de website www.ecdmemo.be.

3. Sensibilisering

> Project dementievriendelijke gemeente: De stad en het OCMW Leuven dienden in 2010 het project 'Vergeten naar buiten te komen?' in bij de Koning Boudewijnstichting, in het kader van de projectoproep tot dementievriendelijke gemeente. Het project werd weerhouden. Memo maakt deel uit van de partnergroep, net als de andere partners: CGG, Seniorama en de Vlaamse Alzheimer Liga. Memo zorgt mee voor de bekendmaking en vorming van begeleiders. Het project wil het thuiswonende personen met dementie gemakkelijker maken om deel te nemen aan het culturele leven in Leuven. Geïnteresseerden krijgen ondersteuning van het project om een keuze te maken uit het cultuuraanbod. De projectbegeleider komt langs en stelt met de betrokkene een programma op. Indien gewenst zorgt hij voor vervoer en begeleiding tijdens de activiteit.

Ondernomen acties:

- 9/02, 29/03 en 17/06: overleg dementievriendelijke

gemeente: aansluitend nalezen ontwerp projectaanvraag, bekendmaking van het project

- 11/5: vorming over dementie aan bewakings- en onthaalpersoneel Museum M, 8 aanwezigen
- 13/5: vorming over dementie aan bewakings- en onthaalpersoneel Museum M, 12 aanwezigen

> Filmvoorstelling 'Verdwaald in het Geheugenpaleis': deze film is de eerste documentaire over leven met dementie gezien door de ogen van mensen met dementie zelf. In 2011 maakte Memo er werk van om deze documentaire aan te bieden aan familieleden van personen met dementie en andere geïnteresseerden.

- De film werd op 5 verschillende praatcafés dementie geprogrammeerd, nl. Asse (27/06), Dilbeek (31/01), Grimbergen (10/05), Heikruis (28/04) en Zaventem (16/06). In Dilbeek en Heikruis zorgde Memo ook voor de inleiding en nabespreking.
- 14/01: filmvoorstelling voor een 30-tal senioren en vrijwilligers in het Lokaal dienstencentrum De Boomgaard van Sint-Genesius Rode. Memo zorgde voor de nabespreking.
- 16/02: inleiding en nabespreking film in Huldenberg. Organisatie: KVLV Huldenberg en Vormingplus Oost-Brabant. 75 aanwezigen (familieleden, mantelzorgers, brede publiek).
- 24/02: het Overleg Ouderenzorg regio Leuven (OOR Leuven) contacteerde ons om samen te werken aan een vormingsnamiddag voor haar leden, gekoppeld aan de filmvoorstelling 'Verdwaald in het Geheugenpaleis'. Deze vormingsnamiddag vond plaats op 24 februari in Kinopolis Leuven en was met 150 aanwezigen uitverkocht.
- 15/03: inleiding en nabespreking film in Leuven. Organisatie: LDC Wijnveld, 85 aanwezigen (familieleden, vrijwilligers, professionelen).
- 29/03: filmvoorstelling en nabespreking door Memo voor professionelen van het OCMW Thuiszorg Vilvoorde.
- 12/04: inleiding en nabespreking film in Tervuren. Organisatie: Welzijnsraad Tervuren, 80 aanwezigen (mantelzorgers, familieleden, professionelen).
- 24/05: voor alle verzorgenden van de regio Halle-Vilvoorde van de organisatie Landelijke Thuiszorg. Dit vond plaats in het CC Den Horinck in Zellik. Memo zorgde voor de inleiding en de nabespreking.
- 16/06: filmvoorstelling voor 135 senioren in CC Het Bolwerk in Vilvoorde, i.s.m. Stad Vilvoorde en Vilvoorde Adviesraad voor Seniorenbeleid. Memo zorgde voor de inleiding van de film.
- 16/06/2011: inleiding en nabespreking van de film in WZC Hof ten Doenberghe (organisatie gemeente Hoeilaart) voor een 90-tal senioren, professionelen en familieleden.

> Sensibiliseringscampagne dementie in de regio Pajottenland en Leuven: Na de succesvolle campagne in 2010 die plaatsvond in de gemeenten Halle, Sint-

Pieters-Leeuw en Pepingen, worden er in 2011 acties ondernomen voor 2 nieuwe regio's. Deze campagnes worden ondersteund door de firma Pfizer. De firma wil de graag een campagne faciliteren en ondersteunen in deze regio's rond detectie van geheugenproblemen en dementie.

Doel van dit project: zorglandschap bekendmaken, schetsen en optimaliseren zodat personen met een (vermoeden van) beginnende dementie op een zo goed mogelijke manier ondersteund worden.

3 pijlers van dit project:

- Het zorgaanbod dementie: de samenwerking verhogen tussen de verschillende diensten en hulpverleners.
- Bijscholingen voor huisartsen en thuisverzorger: hoe de eerste tekenen herkennen, naar waar kan ik mijn patiënt doorverwijzen, hoe breng ik de boodschap over naar mijn patiënt en zijn omgeving, ...
- Infomomenten voor het brede publiek.

Ondernomen acties:

- Overlegmomenten met de verschillende partners: op 25/01, 15/03 en 12/09 voor de regio Pajottenland en op 11/01, 29/03 en 28/11 voor de regio Leuven.
- Op 27/04 vond een vorming plaats voor de huisartsen van de regio Pajottenland. Thema's waren 'Voorstelling Memo en initiatieven ter ondersteuning van de persoon met dementie en zijn familieleden in regio Pajottenland'. 35 huisartsen aanwezig.
- 11/05: info-evenement met voordrachten van 2 huisartsen uit Roosdaal, Dr. Fabri, geriater Ziekenhuis Asse en een getuigenis van een familielid. Muzikale omkadering door Mevr. Leen Persijn. In Roosdaal, 150 aanwezigen.
- 20/10: vorming dementie voor professionele hulpverleners in de thuiszorg (regio Pajottenland) rond detectie en omgaan met dementie. In CC Westrand, Dilbeek, 30 aanwezigen.
- 17/11: stand Memo op info-evenement dementie voor het grote publiek. In CC Den Hoorinck, Zellik, met o.a. Leen Persijn. (3u), 200 aanwezigen.

> Andere ondernomen acties:

- 1/03/2011: Welzijnsbeurs Galmaarden.
- 17/05/2011: Seniorenbeurs Affligem.
- 16/06/2011: Thuiszorgbeurs Hoeilaart: praktische ondersteuning van vrije vormingswerker bij haar nabespreking van 'Verdwaald in het Geheugenpaleis' en van een vrijwilliger bij het infostandmateriaal Memo.
- 1/07/2011: infosessie dementie voor Seniorenbeurs Herne, 1u, 10-tal aanwezigen.
- 21/09/2011: infostand Memo voor bewoners, familieleden en personeel van WZC Relegghem in Zemst.
- 22/09/2011: hele dag permanentie stand Memo op seniorenbeurs Roosdaal.

4. Deskundigheidsbevordering

- > Vrije vormingsmedewerkers: op 17/02 werd een vormingsdag georganiseerd voor kandidaat Vrije Vormingsmedewerkers van 3 regionale ECD's, nl. ECD Contact (Limburg), ECD brOes (Brussels Hoofdstedelijk Gewest) en Memo (Vlaams-Brabant). Er waren 8 aanwezigen. 7 van hen willen zich engageren om basisvorming dementie te geven voor het regionaal ECD. Op die manier kunnen de ECD's aan veel meer vragen rond vorming tegemoet komen. De VVM-ers krijgen daadwerkelijke ondersteuning vanuit het ECD. Ze kregen een uitgewerkte powerpointpresentatie over dementie, de vormingsbrochures van ECD-Vlaanderen, en ze wisselden onderling allerlei tips uit. De consulent ondersteunt de VVM-ers ook door bvb. de eerste vorming gezamenlijk te verzorgen en feedback te geven. De VVM-ers mogen ook gratis een vormingsdag bijwonen van ECD-Vlaanderen.
- > Impuls dementie: met 'Impuls Dementie' willen de Expertisecentra Dementie Vlaanderen professionals in de zorg op een toegankelijke manier kennis laten maken met een specifiek onderwerp binnen het thema van dementie. Memo werkt i.k.v. de werkgroep VTO ECD-Vlaanderen mee aan de planning van de impulsen in alle provincies in Vlaanderen. Memo omkaderde eveneens 2 impulsen dementie, nl. impuls 'palliatieve zorg en dementie' op 28/10/2011 in Dilbeek (17 deelnemers) en impuls 'dementievriendelijke architectuur' op 17/11/2011 in Leuven (41 deelnemers).
- > Vorming 'Ontspoorde zorg' op 29/04/2011 (Leuven) en 27/05/2011 (Asse) van 13 - 16.30 uur, i.s.m. de provincie Vlaams-Brabant. Deelnemers waren verzorgenden in de thuiszorg. In Leuven waren er 38 aanwezigen, in Asse 24.
- > Vormingscyclus dementie in samenwerking met lokale SEL-werking van Kapelle-op-den-Bos en Londerzeel: het SEL van Kapelle-op-den-Bos en Londerzeel contacteerde in het voorjaar 2010 Memo om samen een vormingscyclus rond dementie uit te werken. Doelgroep: mantelzorgers, familieleden en professionele hulpverleners uit de thuiszorg. Er werden nog 2 vormingsavonden gepland in 2011. Programma:
 - 24/02/2011: verschillende thema's in workshops. In elk groepje werd een aspect van dementie verder uitgediept. Dit telkens onder begeleiding van drie personen, waaronder 2 professionals en 1 iemand die interviewer is. Thema's zijn: diagnostisch proces, hoe ga je om met veranderend gedrag?, wat naar de toekomst?
 - 24/03/2011: voorstelling van de verschillende initiatieven en organisaties in de regio.
- > Pluk de dag-dialogen rond dementie: de regionale televisie Kempen en Mechelen zond een tijdje geleden de documentairereeks 'Pluk de dag - Leven met dementie'

uit, een soort 'het leven zoals het is met dementie'. Deze unieke reeks gaf aanleiding tot zinvolle gesprekken over de sociale integratie van dementie. Ze nodigde uit om na te denken over de verhoging van kwaliteitszorg aan personen met dementie, thuis en in een zorgvoorziening. Gebaseerd op het succes van de uitzendingen, ontstonden de 'Pluk de dag-dialogen', laagdrempelige en interactieve gespreksmomenten over dementie in al zijn aspecten. Deze dialogen zijn gebaseerd op de beelden van de docureeks en zijn een initiatief van het Dementienetwerk Provincie Antwerpen. Memo wil deze 'Pluk de dag-dialogen' introduceren in Vlaams-Brabant en maakte, na overleg met ECD Orion, in het najaar van 2011 een folder op om dit aanbod kenbaar te maken aan een 450-tal organisaties en diensten in de provincie.

- > Vorming en opleiding gegeven door Memo: naast een actieve rol in de organisatie van vormingsinitiatieven in samenwerking met ECD Vlaanderen, verzorgde Memo ook vorming op maat. In totaal gaf Memo 180,5 uren vorming aan 2349 personen, waarvan 49,85% professionele hulpverleners en 50,15% familieleden en vrijwilligers.

5. Concept- en methodiekstudie: studie en onderzoek

- > Projecten dementieconsulent: de projecten 'dementieconsulent' kaderen in het Vlaams dementieplan 2010-2014 van Minister Vandeuren. Van de projecten wordt verwacht dat ze onderzoeken hoe verschillende woonzorgvoorzieningen de functie van dementieconsulent kunnen inbouwen binnen hun bestaande werking en dit zonder een financiële meerkost te creëren. In totaal werden 23 aanvragen ingediend, 8 daarvan werden geselecteerd voor subsidiëring. De projecten lopen van 1/01/2011 tot 31/10/2011.
- > Voor de regio Halle-Vilvoorde is Memo partner bij het project ingediend door de Welzijnskoepel West-Brabant. Het project kreeg de titel 'Dementiezorg in de thuiszorgsector West-Brabant'. Doel van het project is inzicht geven in de wijze waarop het dementieconsulentschap geïntegreerd kan worden in thuiszorgdiensten, zonder enige meerkost te creëren. De organisatie streeft ernaar om op die manier de mantelzorger en de familie te ondersteunen en te ontlasten en geïntegreerde zorg aan de gebruiker aan te bieden:
 - Meerwaarde dementiezorg kenbaar maken aan gebruikers, mantelzorgers en familieleden en andere zorgactoren.
 - Optimalisatie inhoudelijke communicatie over dementiezorg.
 - Betrekken en sensibiliseren relevante zorgactoren, zijnde geestelijke gezondheidszorg, huisarts en ziekenhuis.Ondernomen acties:
 - 17/02/2011: infomoment voor de verschillende part-

ners over het project in Breugheldal, Dilbeek. Memo zorgde ook voor inhoudelijke input d.m.v. een presentatie over dementie.

- Maart 2011: nalezen van de vragenlijst 'onderzoek integratie functie dementieconsulent in thuiszorgvoorzieningen'. De vragenlijst peilt naar het takenpakket en de competenties van een dementieconsulent. Op basis van takenpakket en competenties komt men tot een model. Deze vragenlijst werd aan verschillende organisaties en diensten doorgestuurd ter voorbereiding van het 'draaiboek dementieconsulent'.
- 17/03/2011: vergadering project in Breugheldal, Dilbeek: bespreking vragenlijst.
- 5/04/2011: overleg project in Breugheldal, Dilbeek: bespreking competenties en profiel dementieconsulent.
- Voorbereiding vorming dementie i.k.v. het project: catering, lokaal, uitwerken presentatie, kopieën, literatuur.
- 16/05/2011: vorming dementie in Heikruis voor maatschappelijk werkers van verschillende OCMW's over basisinformatie dementie (6u vorming, 7 deelnemers).
- 28/06/2011: vorming rond alarmsignalen dementie (hoe herken ik dat er iets aan de hand is?) voor verzorgenden in de thuiszorg OCMW Ternat. In Lennik, 8 deelnemers, 2u.
- 06/07/2011: vergadering stuurgroep project dementieconsulent Welzijnskoepel West-Brabant, in Dilbeek.
- 15/09/2011: intervisie rond het thema 'alarmsignalen bij dementie' voor verzorgenden Welzijnskoepel West-Brabant (2 x 3u), 2 x 8 deelnemers.

- > In Leuven was Memo partner in het project 'Onderzoek naar een kwaliteitsvolle integratie van dementieconsulent met bijzondere aandacht voor haalbaarheid en continuïteit door toeleiding en samenwerking vanuit zorgnetwerken. Het onderzoek werd gevoerd in 3 regio's: Zorgregio Leuven, Zorgregio Oost-Limburg, Zorgregio Aalst.

Het project bestaat uit 3 deelonderzoeken:

- Inventaris bestaande praktijkwerking en samenwerkingsmogelijkheden
 - Inventaris van geleverde zorg
 - Tevredenheidsonderzoek bij cliënten
- Memo maakte deel uit van de stuurgroep van het project. Deze stuurgroep kwam samen op 10/02/2011, 16/03/2011, 26/04/2011, 20/06/2011 en 17/10/2011.

- > Project jongdementie: Op 22 maart werd het 10-jarig bestaan van het praatcafé jongdementie in Leuven gevierd, met 110 aanwezigen. Memo zorgde voor het geheel: samenstelling viering, contacteren sprekers, zanger, sponsors, voorbereidende gesprekken met getuigen, opmaak uitnodiging, verzending uitnodiging aan 400-tal personen, infomap deelnemers, logistieke organisatie,...

Andere ondernomen acties:

- Bij Memo Leuven kwamen veel hulpvragen rond jongdementie, namelijk 39 in 2011.
- De praatcafés jongdementie blijven een belangrijke pijler bij de werking rond jongdementie. Een deel van onze acties rond jongdementie zijn opgenomen in samenwerking met het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen.
- 18/01/2011: vorming jongdementie aan WZC De Lindelo in Lille, 3u, 25 aanwezigen.
- 31/3/2011: vorming jongdementie aan WZC De Vijvers in Ledeberg, 3u, 20 aanwezigen.
- 26/5/2011: vorming familiegroep jongdementie in Turnhout, 2u, 20 aanwezigen.
- 3/11/2011: vorming jongdementie aan contactclowns.
- 12/12/2011: Flanders' Care: uitnodiging voor eerste overleg aan verschillende actoren jongdementie.

- > Project ontmoetingsgroepen voor personen met beginnende dementie, i.s.m. CGG PassAnt: dit project ging van start in september 2008. Het project werd toen voor de eerste keer ingediend bij de provincie Vlaams-Brabant, door CGG PassAnt en Memo, in een functioneel samenwerkingsverband. Sindsdien zijn er twee ontmoetingsgroepen actief, nl. in Leuven en in Halle. In Tienen wil men ook starten met een ontmoetingsgroep. Iedere bijeenkomst duurt 2,5u en bestaat uit drie onderdelen: motorische en relaxatieoefeningen, informeel contact en groepstherapie onder begeleiding van twee gesprekstherapeuten. Memo is partner bij de ontmoetingsgroep en treedt als facilitator op: hulp bij de bekendmaking, toeleiding en opvolging van het project. Op regelmatige tijdstippen is er een overleg gepland om de ontmoetingsgroepen op te volgen, nl. op 3/02/2011 en 8/12/2011 in Halle. Op 8/07/2011 begeleidde Memo de parallelsessie met de familieleden.

- > Deelname Memo aan de werkgroepen dementie in Leuven en Heikruis.
- > Eigen vorming en opleiding:
 - 8 dagen in schooljaar 2010-2011: 2^e jaar basisopleiding contextuele hulpverlening, Leren over Leven, Antwerpen.
 - 8/02/2011: Piekurtje LSW Pajottenland rond het thema 'juridische maatregelen' in Heikruis.
 - 10/05/2011: toneelvoorstelling 'Het Lortcher-syndroom', met Warre Borgmans en Dimitri Leue, in schouwburg Zinnema, Anderlecht, ter gelegenheid van het 7-jarig bestaan van het Expertisecentrum Dementie Brussel, brOes.
 - 19/05/2011: vorming SEL GOAL Reanimatie met behulp van AED.
 - 26/05/2011: congres 'Dementiezorg als relatiezorg' van ECD Vlaanderen in Affligem.
 - 27/05/2011: vorming 'Ontspoorde zorg' in Asse.
 - 14/10/2011: vorming 'Omgaan met moeilijk hanteerbaar gedrag' (3 uur, Guy Lorent) in Heikruis.
 - 7/12/2011: voorstelling 'Dag Roger' door theater In-Spinazie, georganiseerd door RTC, Vlaams-Brabant in CC Wildeman, Herent.

6. Signaalfunctie

- > Een belangrijke doelstelling van Memo is samenwerkingsverbanden met verschillende diensten en organisaties in de regio verder uitbouwen. Sinds 2005 is er daarom een adviesgroep Memo opgericht. In 2009 hebben we deze adviesraad ruimer opengesteld voor al onze samenwerkingspartners. De leden van deze 'open vergadering Memo' werden uitgenodigd op de ontmoetingsavond 'Stemmen van de ziel. Vergeten waarheid van dementie'. Deze avond vond plaats op 7/06/2011 van 19.30 tot 21.30 uur in het Grand Café van De Wingerd in Leuven.
- Aan het woord kwam Hans Siepel, auteur van het boek 'Stemmen van de ziel' en mantelzorger van zijn moeder. Hans Siepel over zijn boek: *'Wat is dementie? Medici twijfelen niet aan het antwoord op die vraag. Het is een ziekte van de hersenen. Hersencellen worden aangetast waardoor het denkproces van de mens wordt vernietigd. Dit boek, dat het dementieproces van mijn moeder schetst, laat zien dat aan dementie ook een heel andere betekenis gegeven kan worden. Dementie als de stem van de ziel. Het is waar dat de ziekte de hersencellen aantast en de geest zich uit 'onze werkelijkheid' terugtrekt. Maar naar welke werkelijkheid gaat de geest dan? Het verhaal van mijn dementerende moeder laat die andere betekenis van dementie zien. De geest van een dementerende houdt niet op te bestaan wanneer hersencellen worden aangetast. Integendeel. De diepere lagen komen in de nevelen van de dementie aan de oppervlakte. De ziel spreekt. Dit boek vertelt over die andere werkelijkheid die met de bril van de ziel zichtbaar werd.'*

Als je in die werkelijkheid durft te treden, krijgt dementie zo veel meer betekenis dan slechts het dichtslibben van hersenvaten. Dit boek, de strijd van mijn dementerende moeder en het waarom van dat gevecht, maakt dat duidelijk.'

Annelies Verdyck vergastte de aanwezigen met luchtige, zwierige toetsen op haar accordeon. Deze ontmoetingsavond werd georganiseerd i.s.m. Contactclowns Talking Stick, erkende vzw en WZC De Wingerd.

- > Lokaal sociaal beleid Halle: Memo neemt deel aan de vergaderingen van de werkgroep 'Zorg' van het lokaal sociaal beleidsplan van de stad Halle. Deze overleggroep wil de operationele doelstellingen van het beleidsplan vertalen en mogelijke acties en een actieve sociale kaart opbouwen. Memo krijgt op deze manier de kans om een signaalfunctie op te nemen. Deze overleggroep kwam samen op 22/02/2011.
- > 2/12/2011: Overlegtafel thuiszorg provincie Vlaams-Brabant, Provinciehuis.

- > Samenwerking met de provincie Vlaams-Brabant rond de problematiek van dementie: opzet studiedag, uitbrengen brochure sociale kaart en webapplicatie sociale kaart dementie. Overlegmomenten gepland op 25/05/2011, 6/09/2011 en 13/10/2011.

7. Samenwerking met andere regionale Expertisecentra Dementie en het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen

- > Medewerkersoverleg ECD's: Memo was aanwezig op de vergaderingen die plaatsvonden op 27/06/2011 en 1/12/2011.
- > Raad van Bestuur van het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen: Rudiger De Belie vertegenwoordigt Memo op dit overleg.
- > VTO-werkgroep: plannen en programmeren van het vormingsaanbod van ECD-Vlaanderen en alles wat met Vorming, Training en Opleiding te maken heeft. Memo blijft actief meewerken in deze werkgroep.
- > Jongdementie: in maart contacteerde uitgeverij Lannoo-Campus Memo met vraag tot samenwerking rond een volledig herziene druk van het boek 'Wegwijs in dementie op jonge leeftijd'. Dit boek werd in november 2007 op de markt gebracht en is nu zo goed als uitverkocht. De uitgever wil het boek graag terug uitgeven, mits volledige revisie van de tekst ten aanzien van de nieuwste medische, sociale en financiële inzichten en wetgeving. Ook zijn er plannen om een specifieke Nederlandse versie te maken voor de Nederlandse markt. Het boek is

immers nog steeds het enige Nederlandstalige over dit thema.

- 11/03/2011 werkgroep jongdementie: studiebezoek Nederland, vernieuwende initiatieven in de zorg voor jonge mensen met dementie.
- 16/05/2011 werkgroep jongdementie Vlaanderen, Brussel.
- 15/12/2011 Vlaamse werkgroep jongdementie, Brussel.

- > Herwerking boekje 'De weg kwijt': de eerste uitgave van dit boekje dateert reeds van 1993 en was in 2003 aan zijn zesde druk toe. Memo merkte op dat dit boekje graag gelezen/ontleend werd door mantelzorgers van personen met dementie omwille van de leesbaarheid en bruikbare tips. Toen de voorraad bleek uitgeput te zijn, signaleerde Memo bij ECD Vlaanderen de nood aan toegankelijke informatie voor mantelzorgers en familieleden. Op 11/1/2011 vond een eerste werkoverleg plaats in de kantoren van het Kenniscentrum Mantelzorg in Heverlee om werk te maken van een herziening (update) en nieuwe druk van dit boekje. Deze volledige

herziening is een uitgave van zowel het Kenniscentrum Mantelzorg als het ECD Vlaanderen. Memo maakte deel uit van het leescomité. Op de Dag van de Mantelzorg, 23/06/2011, werd 'De weg kwijt' voorgesteld aan de pers.

Ondernomen acties:

- 11/01/2011: werkoverleg in Heverlee.
- Januari 2011: contacteren Mevr. Rosemie Mels i.v.m. gebruik van haar gedichten voor het boek.
- Februari 2011: nalezen herwerkte teksten (deel 1, 2, 3 en 4).
- 3/03/2011: werkvergadering leescomité in Heverlee.
- Maart 2011: nalezen herwerkte teksten.
- Maart 2011: contacteren van familieleden voor het nalezen van nieuwe versie.
- April 2011: nalezen herwerkte teksten.
- April 2011: nalezen proefdruk.
- 18/04/2011: werkvergadering leescomité in Heverlee.
- Nalezen en aanpassen persbericht.

Orion

Expertisecentrum Dementie
Antwerpen

Sint-Bavostraat 29 – 2610 Wilrijk
t 03 820 73 22
orion@dementie.be

Jaarverslag regionale expertisecentra dementie – ECD Orion - Antwerpen Voorstelling van het eigen regionale expertisecentrum

Directie

Bernadette Van Den Heuvel: beleidsverantwoordelijke van het regionaal ECD Orion (het ECD wordt geëxploiteerd door de vzw GasthuisZusters Antwerpen) en vertegenwoordiger van regionaal ECD Orion in de Raad van Bestuur van ECD Vlaanderen vzw.

Medewerkers

Hilde Vanderlinden: coördinator regionaal ECD Orion, werkt deeltijds (26u/38u)

Katja Van Goethem: consulent regionaal ECD Orion, werkt deeltijds (27u/38u)

Karin Janssens: administratief medewerker regionaal ECD Orion, werkt deeltijds (6u/38u) tot 1/11/2011

Joke Vermeir: consulent regionaal ECD Orion, werkt deeltijds (11,5u/38u) sinds 1/12/2011

Joke Vermeir: administratief medewerker regionaal ECD Orion, werkt deeltijds (7,5u/38u) sinds 1/12/2011

Werkingsgebied

Het werkingsgebied van regionaal ECD Orion beslaat de regio SEL Amberes en SEL Mechelen. In de praktijk is regionaal ECD Orion actief in de regio SEL Amberes en een deel van de deelregio Boom (Boom zonder Vaartland) van SEL Mechelen. In de andere deelregio's van SEL Mechelen (Lier en Mechelen) worden de werkzaamheden uitgevoerd in samenwerking met de provinciale medewerker van het PsychoGeriatrisch Netwerk (PGN) in Lier. Op die manier kunnen wij, samen met de collega's van regionaal ECD Tandem in Turnhout, gebiedsdekking garanderen voor de hele provincie Antwerpen. ECD Orion, ECD Tandem en PGN vormen, met steun van de provincie, het Dementienetwerk Provincie Antwerpen (DPA) van waaruit verschillende activiteiten samen georganiseerd worden.

Stuurgroep

Regionaal ECD Orion wordt omkaderd door een stuurgroep die 3 tot 4 keer per jaar vergadert. Regionaal ECD Orion zetelt op haar beurt in de stuurgroepen van verschillende partners, zoals de voorbije jaren.

Resultaatsgebieden convenant

1. Informatieverstrekking

> Voordrachten in lokale (diensten)centra en (senioren)organisaties over dementie, omgaan met en opvang voor personen met dementie en hun omgeving

Door de toenemende vergrijzing van de bevolking stijgt het aantal personen dat op een of andere manier te maken krijgt met dementie.

Sinds 2008 merkt regionaal ECD Orion (hierna ECD Orion) dat er een grote nood is aan informatie en speelt daar ook op in om dementie bespreekbaar te maken.

In 2011 heeft ECD Orion 26 interactieve discussiemiddagen georganiseerd in lokale centra binnen het kader van de 'Pluk de dag-dialogen' (zie ook rubriek 'Pluk de dag').

In samenspraak met ECD Vlaanderen vzw wordt ook de mogelijkheid geboden aan Markant om voordrachten rond dementie te organiseren. ECD Orion verzorgde er 2 in 2011.

Doel van deze voordrachten en discussiemiddagen is dementie beter bekend en bespreekbaar te maken en aldus proberen het taboe te doorbreken.

> Faciliteren van praatcafés

ECD Orion was ook in 2011 betrokken bij de programmering van praatcafé Noorderlicht (regio Essen, Kalmt-hout, Wuustwezel, Kapellen, Stabroek en Brasschaat) en bij de programmering van praatcafé Dwaallicht (regio Beerse, Brecht, Malle, Ranst, Schilde, Wuustwezel en Zoersel). ECD Orion neemt één maal per jaar deel aan de stuurgroepvergadering van deze twee praatcafés en speelt als dusdanig een belangrijke rol in de voorbereiding van de programmering, de jaarplanning, de keuze van de sprekers en de bewaking van de inhoud en de methodiek. Af en toe fungeert een medewerker van ECD Orion ook als geïnterviewde. Dit jaar heeft ECD Orion de nabespreking van de film 'Verdwaald in het Geheugenpaleis' in het kader van de jaarlijkse activiteit van beide praatcafés verzorgd. Dit was op 26/04/2011 voor Praatcafé Dwaallicht en op 5/05/2011 (middag en avond) voor Praatcafé Noorderlicht.

Het dementiecafé in Antwerpen werd stopgezet eind 2010. ECD Orion maakt op initiatief van het Lokaal Sociaal Beleid Antwerpen deel uit van de werkgroep dementie van de Stad Antwerpen die zich buigt over een doorstart van het dementiecafé Antwerpen.

Begin 2012 zijn ook een aantal vergaderingen gepland voor de opstart van een praatcafé in de regio Boom o.l.v. IMSIR en een uitbreiding van het praatcafé in de gemeente Kontich naar de hele regio volgens het format van het draaiboek van ECD Vlaanderen vzw.

De opvolging van de praatcafés Mechelen, Vaartland-Klein Brabant, Lier en Heist-op-den-Berg is in handen van onze provinciale collega van Psychogeriatrisch Netwerk (hierna PGN) in Lier.

> Beeldvorming

2011 was voor ECD Orion en diens partners van het Dementienetwerk Provincie Antwerpen (hierna DPA) een jaar om na te denken over beeldvorming. Eerst en vooral werden de folders van de regionale expertisecentra herdrukt. Steeds vaker vragen dienstencentra, praatcafés, geheugencentra, artsen en residentiële instellingen ons om een pakket folders. Sensibilisering en bekendmaking gaan blijkbaar nog steeds vaak via flyers en folders, hoewel de huidige generatie 'ouderen' steeds meer toegang vindt via en gebruik maakt van het internet.

De (gratis) brochure 'Dementie, je staat er niet alleen voor' kende eveneens zoveel succes dat een 4^e herdruk nodig is.

De Koning Boudewijnstichting bood ons de mogelijkheid om verder te bouwen aan ons 'Pluk de dag-verhaal'. De beelden van deze docureeks passen immers mooi in de huidige tendens om een positiever en vooral realistischer beeld te brengen over het ziektebeeld dementie en de zieke. Zowel de vormingsdoos als de handleiding van 'Aan de slag met Pluk de dag' werden opgefleurd met mooie foto's van de website vergeetdementie.be. Ook de Vlaamse Overheid wenste in 2011 (en de komende jaren) het heersende beeld over de aandoening bij te stellen tot een beeld waarin de mens centraal staat.

Tenslotte werden eind 2011 tijd en middelen ingezet om onze visuele communicatiekanalen wat meer op elkaar af te stemmen. De partners van het DPA zullen vanaf het voorjaar van 2012 kunnen uitpakken met banners (standmateriaal) die de samenhang van het DPA uitstralen. Ook de stijl van groeten- en visitekaartjes werd opgefrist en gelinkt aan de andere partners uit het dementienetwerk.

Gezien onze gebruikers meer en meer gebruik maken van het internet zal er in 2012 nagedacht worden over de uitbouw van de vermelding van ECD Orion en de partners van het DPA op de website www.dementie.be en dit in overeenstemming met het uitgewerkte promotiemateriaal zoals hierboven beschreven.

> Aanwezigheid op Sfeernacht Antwerpen 18/02/2011

Op vrijdag 18 februari 2011 organiseerde de provincie Antwerpen de 'Sfeernacht' onder het motto 'Verdwaald? Je provincie geeft richting'. Jong en oud waren welkom in het Provinciehuis voor gratis film, muziek, culinaire verrassingen, informatie en animatie. De film 'Verdwaald in het Geheugenpaleis' werd 2 keer vertoond. Achteraf kwamen bezoekers graag even langs de stand van het Dementienetwerk Provincie Antwerpen voor folders, brochures, de werking van de expertisecentra en het Inloophuis Dementie of gewoon even ventileren wat de film met hen had gedaan. Heel wat bezoekers bleken immers een familielid te hebben met dementie en vertelden met een lach of een traan hoe zij het ziekteproces van hun geliefde hebben/hadden ervaren.

Het werd een drukke avond met zeer veel passanten die vluchtig of langdurig kennismakten met onze werking.

> **Beurs EXPO60+**

Sinds 20 jaar is EXPO60+ in Mechelen een begrip bij de Belgische zorginstellingen en –organisaties.

EXPO60+ is vooral een netwerking-event waar tientallen toeleveranciers aan de zorgsector hun (meest innovatieve) aanbod in de kijker willen zetten.

De 16e editie van EXPO60+ vond plaats in de Nekkerhal in Mechelen van 5 t.e.m. 7 oktober 2011. Medewerkers van het Dementienetwerk Provincie Antwerpen bemanden er mee de stand van ECD Vlaanderen en gaven bezoekers graag de gewenste brochures, folders, flyers of boeken mee. Heel veel leerlingen en studenten toonden hun interesse in het thema dementie en de diensten die aangeboden worden door de expertisecentra. Aangezien deze vakbeurs in eigen provincie wordt georganiseerd, is het voor ECD Orion, ECD Tandem en PGN een extra kans en meerwaarde om ons zichtbaar te maken.

> **Bereikbaarheid voor informatie aan en doorverwijzing van de omgeving van de persoon met dementie**

Regionaal ECD Orion is telefonisch (bij afwezigheid is er een antwoordapparaat) en via e-mail bereikbaar voor professionals en mantelzorgers wanneer zij informatie nodig hebben i.v.m. dementie. Dit kan zijn onder de vorm van brochures, boeken, websites, maar ook doorverwijzing naar thuiszorgdiensten, dagopvang, kortverblijf, residentiële opvang, diagnostische centra, praatcafés, Alzheimer Liga, mantelzorgverenigingen, ... Zie ook rubriek Inloophuis.

> **Familiepraatgroep i.s.m. de Alzheimer Liga**

Begin 2010 werd een familiepraatgroep opgericht in de regio Wilrijk o.l.v. de Alzheimer Liga in samenwerking met ECD Orion en WZC Sint-Bavo. Bij gebrek aan een deelnemer die het voortouw neemt, werd dit project na enkele sessies opgeschort. In de loop van 2011 is de Alzheimer Liga gestart met een familiegroep Antwerpen Centrum waar ECD Orion vanuit het Inloophuis regelmatig naar doorverwijst.

2. Adviesverstrekking voor complexe zorg- en begeleidingssituaties in strikt uitzonderlijke gevallen

> **Advies en consult**

Via telefoon, e-mail of in persoonlijke gesprekken wil ECD Orion ondersteuning en strategieën aanbieden aan de zorgvrager en zijn brede omgeving.

In 2011 had regionaal ECD Orion 46 contacten **buiten de setting van het Inloophuis**. Daarnaast waren er

ook nog tientallen vragen die via mail gesteld werden. Hierbij ging het om adviesverstrekking aan personen met dementie en vooral hun mantelzorgers.

Vanuit professionele hoek kregen we regelmatig de vraag voor advies, coaching, informatie voor eindwerken, ... Deze vragen kwamen dikwijls uit de residentiële ouderenzorg, maar ook uit de thuiszorgdiensten, huisartsen, zelfstandige thuisverpleging, verpleeghuizen voor mensen met een beperking, palliatief netwerk, nachtzorg, docenten en studenten (geriatrische) verpleegkunde en orthopedagogie.

Om aan de stijgende vraag van laagdrempelige advies- en informatieverstrekking tegemoet te komen besloot ECD Orion om de werking van het Inloophuis Dementie verder uit te bouwen met de steun van de provincie Antwerpen.

> **Inloophuis Dementie**

Sinds hun ontstaan behoort informatie- en adviesverstrekking tot de activiteiten van de ECD's en dus tot deze van het regionaal ECD Orion.

Begin februari 2010 opende ECD Orion, in antwoord op de eerste oproep van de Koning Boudewijnstichting rond de ontwikkeling van dementievriendelijke gemeenten, het Inloophuis Dementie - een laagdrempelige ontmoetingsplaats voor mensen met dementie, hun mantelzorgers (familie, vrienden, kennissen) en hun brede omgeving.

Tijdens het schooljaar stelt het regionaal ECD Orion de deuren van zijn Inloophuis elke woensdagvoormiddag en vrijdagnamiddag open, om een aantal diensten aan te bieden:

- gerichte informatie verstrekken aan de personen met dementie en hun brede omgeving
- informele contacten bevorderen tussen personen met dementie en/of mantelzorgers
- professioneel advies verstrekken over (omgaan met) dementie, aangepaste doorverwijzing.

In 2011 kreeg het Inloophuis een 100-tal bezoekers over de vloer: studenten, docenten, professionele hulpverleners, personen met dementie en vooral mantelzorgers. Door mantelzorgers en geïnteresseerden meer informatie te geven over de ziekte leren ze de ziekte sneller kennen en begrijpen en is het makkelijker voor de mantelzorgers om met de persoon met dementie om te gaan. Uiteindelijk hebben ook de personen met dementie hier baat bij en verhoogt hun levenskwaliteit.

Door het bieden van een luisterend oor voelen mantelzorgers zich gesteund. Dit verhoogt hun draag- en veerkracht om de 24 op 24-uurzorg voor een persoon met dementie waar te maken. Na hun bezoek aan het

Inloophuis gaan mantelzorgers sneller over tot een diagnosestelling of op zoek naar nieuwe (professionele) partners en hulpmiddelen in de zorg.

Via gerichte informatie over de lokale sociale kaart kunnen mensen de weg naar de specifieke hulpverlening sneller vinden en zijn zij beter in staat om op termijn zelf hun situatie aan te pakken, greep te houden op de zorgsituatie en de regie over de zorg te (blijven) houden.

Studenten, professionals en andere geïnteresseerden raken op een snelle en laagdrempelige wijze aan informatie en didactisch materiaal i.v.m. dementie en verruimen hun kennis en inzichten over de ziekte en de benaderingswijzen.

> **Samenwerking met SEL, provinciale en lokale overheden**

ECD Orion maakt als netwerkorganisatie deel uit van SEL Amberes en kan uitgenodigd worden op een MDO indien dit gewenst is.

Verder maakt ECD Orion deel uit van de stuurgroep Nachtzorg.

ECD Orion was samen met de firma Pfizer betrokken bij een 7-tal infosessies rond dementie voor het brede publiek in de regio van SEL Amberes.

ECD Orion maakt deel uit van de stuurgroep 'Zorgpad dementie Malle-Zoersel', waarvan de werking ook zal opgenomen en aangepast worden voor andere regio's binnen SEL Amberes.

ECD Orion is lid van twee provinciale werkgroepen, ouderenzorgoverleg en ouderenmis(be)handeling, waar projecten uitgewerkt worden samen met verschillende partners van het werkveld, in samenwerking met het provinciebestuur.

Binnen het kader van de provinciale werking houdt het Dementienetwerk Provincie Antwerpen 3 keer per jaar een beleidsvergadering (met de beleidsverantwoordelijken en de coördinatoren van elke partner van het DPA en een vertegenwoordiger van de provincie). Binnen deze vergadering wordt het beleid van de 3 partners op elkaar afgestemd.

Met de steun van de provincie werd ook een informatiebrochure rond dementie ('Dementie, je staat er niet alleen voor') uitgegeven, die tevens een specifieke sociale kaart voor de provincie Antwerpen bevat. Deze brochure is heel populair en wordt momenteel geüpdatet door de provinciediensten en de medewerkers van het DPA en zal herdrukt worden.

ECD Orion maakt ook deel uit van de stedelijke werkgroepen 'dementie' en 'platform ouderenzorg', beiden voorgezeten door Lokaal Sociaal Beleid Antwerpen.

3. Sensibilisering

> **Vermist@hekla**

'Vermist@hekla' is sinds 2005 het resultaat van de samenwerking tussen de lokale politie en andere organisaties in de gemeenschap om vermiste personen met dementie snel te lokaliseren en weer naar huis te brengen. De aan-

pak is gebaseerd op netwerkvorming, goede afspraken maken, het opstellen van een draaiboek en protocol en het voortdurend communiceren hierover. Het project is zo succesvol dat reeds verschillende andere politiezones het hebben overgenomen. Toch ondervonden we ook in 2011 weer hoe moeilijk het is om dit project te implementeren in de thuiszorg. Ondanks heel veel inzet van thuiszorgorganisaties, het expertisecentrum dementie en andere medewerkers in de thuiszorgsector ondervinden we een groot taboe dat heerst bij de mantelzorger. Het is blijkbaar ontzettend moeilijk om hen te overtuigen dat dwalend en dolend gedrag een onderdeel kan zijn van het dementiesyndroom en dat de persoon met dementie echt nog wel van autonomie en vrijheid kan genieten indien er samengewerkt wordt met de lokale politie.

Enkele positieve noten uit 2011 en vermeldenswaardig:

- Alle vermiste personen konden tijdig en veilig worden teruggebracht.
- Partners die reeds van in het begin meewerken aan dit project blijven ook jaren later nog steeds zeer geïnteresseerd en zoekend naar verbetering. Het project haalde meermaals de pers o.a. met de lancering van de brochure 'Als het dan toch mis gaat'. Deze folder is downloadbaar via onderstaande link <http://www.hekla.be/zdiensten/vermissing/Als%20het%20dan%20toch%20misgaat.pdf>

> **De huisarts als STAPSTEEN in de keten van zorg voor personen met dementie – een symposium**
ECD Orion en de leden van het DPA beschouwen de huisarts als een onmisbare schakel in het diagnoseproces dementie. Omwille van deze reden wilden wij huisartsen sensibiliseren, enkele handvaten aanreiken die dit diagnoseproces faciliteren en/of een antwoord kunnen bieden op enkele vaak voorkomende problemen bij beginnende dementie. Op 2 april 2011 organiseerde het Dementienetwerk Provincie Antwerpen (DPA) daartoe een symposium voor een 70-tal aanwezigen.

Dhr. Leo Van Den Bogerd (Familiehulp) had het over zorgpaden als 'gestructureerde multidisciplinaire samenwerkingsverbanden' om een betere afstemming van de zorg en begeleiding voor personen met dementie en hun omgeving te bekomen. Het hoeft geen betoog dat de huisarts hierin een belangrijke rol speelt.

Dr. Katrin Mulkens (geriater) benadrukte dat de medische diagnosemededeling niet alleen moeilijk is voor de patiënt, maar ook voor de arts. Ze gaf concrete tips mee om dit gesprek met de patiënt voor te bereiden en aan te gaan. Prof. Dr. Jan De Lepeleire (huisarts) ging dieper in op het nut van een systematische zorgdiagnose met als kernboodschap 'het steeds zeer bewust bespreekbaar stellen en houden van de dementiezorg met mensen met dementie en hun omgeving'. Dhr. Alain Remue (Cel Vermiste Personen) benadrukte de rol van de huisarts bij elke verontrustende verdwijning van een persoon met dementie. Zij beschikken vaak over informatie die een meerwaarde betekent bij het opsporen van de vermiste. Dr. Agnieszka Borkiewicz (huisarts) stelde dat, alhoewel het de plicht is van de arts om informatie te verstrekken aan de patiënt over de gevolgen van dementie op diens rijgedrag, huisartsen hier vaak weinig of geen oog voor hebben. De onvolledige Belgische wetgeving in deze werd aan de kaak gesteld en er werden bruikbare tips en mogelijke kanalen aangereikt om hiermee om te gaan. In de namiddag waren er workshops waarin bovenstaande thema's verder werden besproken.

> **Verderzetting 'Pluk de dag-dialogen'**
Met de 'Pluk de dag-dialogen', gebaseerd op de docureeks 'Pluk de dag', realiseerde het DPA in 2010 een kant-en-klaar pakket dat ter beschikking gesteld wordt voor gemeentelijke initiatieven rond dementie. Dit pakket behelst een specifieke interactiemethodiek die wordt toegepast om aan de hand van beelden uit de dvd 'Pluk de dag' dialogen tussen het publiek tot stand te brengen. De methodiek van 'dialogen' zet de toon voor een open gesprek onder professionele begeleiding met het oog op het verwerven van mogelijke veranderingsprocessen bij de deelnemers. Vragen en thema's werden opgesteld om het gesprek te bevorderen rond bepaalde thema's: hoe wordt dementie zichtbaar, omgaan met dementie, zinvolheid van leven met dementie, de belevingswereld van personen met dementie, zinvolle dagbesteding, autonomie of bemoeizorg, relaties van en met personen met dementie, ondersteuningsmogelijkheden voor mantelzorgers en zelfzorg van de zorgverstrekker. De

organisatoren bepaalden welke thema's ze aan bod wilden laten komen. In 2011 realiseerde ECD Orion 26 'Pluk de dag-dialogen'.

> **Documentaire 'Verdwaald in het Geheugenpaleis'**
Documentairemaakster Klara Van Es heeft de documentaire 'Verdwaald in het Geheugenpaleis' gemaakt over 'leven met dementie door de ogen van personen met dementie'. Deze documentaire werd gedraaid in WZC De Bijster in Essen en gelanceerd in september 2010. Op verzoek van ECD Vlaanderen en in samenwerking met het productiehuis verzorgde ECD Orion de voor- en/of nabespreking van de film op 11 verschillende gelegenheden (in praatcafés, culturele centra, de bioscoop, woon- en zorgcentra) en gaf 3 vormingen aan professionals aan de hand van de film.

> **Promotie van de webapplicatie www.omgaanmetdementie.be ter ondersteuning van de mantelzorger (ECD Vlaanderen)**
Het regionaal ECD Orion was en is één van de regionale partners in de ontwikkeling en het onderhoud van de webapplicatie voor mantelzorgers. ECD Orion ondersteunt de bekendmaking van deze website door kaartjes uit te delen naar aanleiding van vormingen, infosessies, het Inloophuis, ...

> **Dementievriendelijke gemeenten**
ECD Orion zette reeds in 2011 enkele stappen om begin 2012 een project 'dementievriendelijke gemeente Wilrijk' in te dienen naar aanleiding van de derde oproep hiertoe van de Koning Boudewijnstichting. Het project beoogt de levenskwaliteit en de sociale integratie van personen met dementie en hun mantelzorgers te verhogen, door lokale handelaren en horecazaken te informeren over en te leren omgaan met dementie.

4. Deskundigheidsbevordering

> **Bijdrage aan VTO-beleid van ECD Vlaanderen vzw (VTO-cel, Opleiding Referentiepersoon Dementie, Intervisie, Onderdompeling, Impuls)**
De collega van PsychoGeriatrisch Netwerk organiseerde in het voorjaar van 2011 de Opleiding Referentiepersoon Dementie voor geïnteresseerden uit de provincie Antwerpen en naburige provincies. De bijdrage van Orion beperkte zich tot het verzorgen van volgende keuzedagen:

- 24 maart 2011: Spreken voor publiek: een intensieve workshop voor wie vorming wil geven over dementie.
- 26 mei 2011: Zorgen voor Jezelf: een confrontatie met de krachten en lasten die hulpverleners ondervinden bij het zorgen voor anderen, leren herkennen van en omgaan met stresssignalen.

De Impulsen Dementie leggen de focus op de transfer

van theorie naar praktijk

- ECD Orion verzorgde het thema 'Animatieve Grondhouding' op 18 oktober 2011 in Gent.
- Het thema 'Zorgen voor Jezelf' op 3 mei en op 16 mei 2011 in Laken was geen impuls maar in opdracht van ECD Vlaanderen voor Optimum C en vzw Act in Pas Vlaanderen.

ECD Orion nam ook 3 basisvormingen Dementie, die ECD Vlaanderen aanbood in samenwerking met Fe-Bi, voor zijn rekening. De leden van de VTO-cel kwamen 5 keer samen om zich te buigen over het aanbod, de kwaliteit en de inhoud van de opleidingen door het Vlaamse expertisecentrum, het updaten van kennis en expertise van regionale medewerkers, organisatie van studiedagen, ... ECD Orion maakt deel uit van deze werkgroep.

> **Aan de slag met 'Pluk de dag'**
Uit de ervaringen van de 'dialogen' stelde het DPA een vormingsdoos samen waarmee professionals uit de zorg op een visuele en interactieve manier de beleving van dementie kunnen bespreken. De vormingsdoos werd officieel voorgesteld op een studienamiddag 'Aan de slag met Pluk de dag' die plaatsvond op donderdag 20 oktober 2011 in het Provinciaal Vormingscentrum in Malle. Er waren 75 deelnemers uit de verschillende doelgroepen aanwezig. Vanwege het succes en de grote belangstelling besliste het DPA om deze studienamiddag te herhalen op 16 februari 2012.

> **Terugkomdagen voor Referentiepersonen Dementie**
Het DPA bevroeg de vormingsnoden van afgestudeerde Referentiepersonen Dementie. Er bleek vooral een 'honger' naar verdieping van de thema's die men had gezien tijdens de Opleiding tot Referentiepersoon Dementie, naar informatie over nieuwe thema's en vooral een grote vraag naar uitwisseling van ervaringen op de eigen werkvloer. Het DPA besloot om parallel in Turnhout, Lier en Wilrijk een vierdaags traject aan te bieden aan afgestudeerden 'Referentiepersoon Dementie'. Tijdens deze 'Terugkomdagen Referentiepersoon Dementie' kregen deelnemers telkens een inhoudelijk dagdeel met informatie over een nieuw thema. In de namiddag boden we verdieping aan over dit thema aan de hand van casuïstiek en methodiek(en).

Dit leverde volgend programma op:

- 21 september 2010: 'Referentiepersoon dementie: waarheid, durven of doen?' - Uitwisseling over het eigen functioneren als referentiepersoon dementie.
- 30 november 2010: 'Kritische families hebben (on)gelijk?' - Hoe communiceren met assertieve families?
- 15 maart 2011: 'Met je rug tegen de muur!' - Omgaan met (on)macht.
- 17 mei 2011: 'Aan de slag met Pluk de dag' - Kennismaking met de docureeks en toepassing ervan tijdens vormingen.

Na afloop van dit vierdaags vormingstraject en de zeer positieve evaluatie door de deelnemers werd besloten een vervolgreeks op te zetten in het najaar van 2012.

> **Aanbieden van allerlei vormen op maat voor WZC's, thuiszorgdiensten, scholen, ...**

In 2011 heeft ECD Orion 267 uur regionale vorming gegeven (buiten de 51 uur gegeven i.o.v. ECD Vlaanderen vzw), verdeeld over 97 sessies aan in totaal 3491 personen: breed publiek, artsen, mantelzorgers, studenten, professionals en vrijwilligers.

Er werd 147 uur vorming gegeven verdeeld over 43 sessies aan in totaal 1374 professionals. Buiten 'Pluk de dag', de terugkomdagen, de vormen voor ECD Vlaanderen vzw en de nabespreking van de film, kwamen volgende thema's nog aan bod: basisvorming, moeilijk hanteerbaar gedrag, interviews, visieontwikkeling, zinvolle dagbesteding, waarden en normen, beleidsgerichte zorg, fronto-temporale dementie, Martha's en Maria's, omgaan met familie, voeding en dementie, omgaan met dementie en communicatie.

Voor breed publiek, mantelzorgers, studenten en vrijwilligers waren er 54 sessies voor in totaal 2117 personen, goed voor 120 uur. Het leeuwendeel van deze vormen ging naar 'Pluk de dag-dialogen' en nabesprekingen van de film. Andere thema's die aan bod kwamen waren infosessies, basisvormingen dementie, zorgen voor jezelf, moeilijk hanteerbaar gedrag en angst en agressie bij personen met dementie.

> **Palliatie en Dementie i.s.m. de Netwerken Palliatieve Zorg van de provincie**

De organisatie van studiedagen rond dit thema werd omwille van andere prioriteiten verdaagd naar 2013.

> **Vormingen voor artsen**

ECD Orion zit mee in een werkgroep die een e-learning programma ontwikkelt voor artsen rond dementie en is mede-auteur van een LOK lessenset voor artsen rond Dementie.

5. Concept- en methodiekstudie: studie en onderzoek

> **Fitness en Dementie**

Het project om meer gefundeerd wetenschappelijk onderzoek in Vlaanderen over het effect van bewegingsprogramma's bij personen met een dementie (op lichamelijk en psychosociaal vlak) werd on hold gezet omwille van tijdsgedbrek bij de stuurgroepleden.

> **Zorgpad Dementie**

ECD Orion maakt deel uit van de werkgroep rond de uitwerking van een Zorgpad Dementie binnen de provincie Antwerpen in de regio Malle-Zoersel dat gelanceerd werd in september

2010. De werkgroep komt nog 2 keer per jaar samen om de werking van het zorgpad te evalueren en bij te sturen.

6. Signaalfunctie

Regionaal ECD Orion wil diverse lacunes aangeven naar de verschillende overheden. De belangrijkste zijn:

- > ECD Orion blijft de aandacht vestigen op de nood aan (vooral psychische) ondersteuning bij de mantelzorgers en hoopt daar met het Inloophuis Dementie deels aan tegemoet te kunnen komen.
- > Partners en ouders van personen met jongdementie komen nog steeds regelmatig terecht bij ECD Orion met de klacht dat er weinig geschikte opvang voor deze mensen is en dat zij nog steeds terechtkomen in de psychiatrie of in de klassieke woon- en zorgcentra of dagverzorgingscentra waar de gemiddelde leeftijd veel hoger ligt. ECD Orion signaleert deze problematiek aan ECD Vlaanderen.
- > Mantelzorgers van personen met dementie klagen dikwijls over de lange weg die men moet afleggen alvorens men een diagnose krijgt. De partners van het Dementienetwerk Provincie Antwerpen willen samen proberen daaraan iets te verhelpen door verschillende projecten op te zetten, waaronder een symposium voor huisartsen (zie hierboven).

7. Loyauteit en samenwerking tussen de negen expertisecentra onderling en het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw

> **Samenwerking met andere regionale ECD's**

ECD Orion maakt deel uit van het Dementienetwerk Provincie Antwerpen, samen met ECD Tandem (Turnhout) en PGN (Lier). Het Dementienetwerk Provincie Antwerpen verspreidt gezamenlijk een folder, werkt samen aan bepaalde projecten die afgestemd worden in het provinciaal medewerkersoverleg en ondersteunt provinciale activiteiten.

> **Samenwerking met ECD Vlaanderen vzw**

ECD Orion leverde in 2011 een belangrijke bijdrage aan het VTO-beleid van ECD Vlaanderen. ECD Orion maakt deel uit van de VTO-werkgroep en verzorgde tal van opleidingen van ECD Vlaanderen vzw (referentiepersoon dementie, keuzedagen, impulsen en basisvormingen). ECD Orion werkte actief mee aan de webapplicatie www.omgaanmetdementie.be en is lid van de werkgroep Jongdementie.

Paradox

**Expertisecentrum Dementie
Oost-Vlaanderen**

Molenaarsstraat 34, 9000 Gent
t 09 233 14 38 – f 09 233 95 65
paradox@dementie.be

Directie

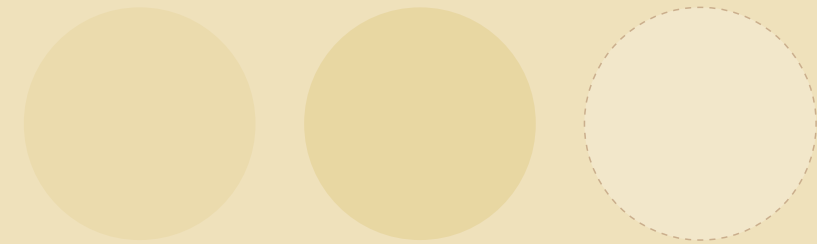
Dirk Dhondt

Medewerkers

- > Christian Verelst: coördinator, ergotherapeut/maatschappelijk assistent, halftijds
- > Sabine Boerjan: projectverantwoordelijke, logopediste, halftijds (gedurende 10 maanden 4/5 i.f.v. zwangerschapsvervanging en voorbereiding specifiek project)
- > Nadine Praet: vormingsverantwoordelijke, ergotherapeute, halftijds
- > Ann Kestens: administratief medewerkster, grafisch vormgeefster, halftijds
- > Veerle De Bou: verantwoordelijke informatie en documentatie, verpleegkundige, 2/5 – gedetacheerd van het Wit-Gele Kruis

Bestuurscollege

- > Hugo Bulté: voorzitter, bestuurder van instellingen
- > Mireille Buyck: extern deskundige, bestuurder van

instellingen

- > Dirk Dhondt: algemeen directeur WZC Sint-Jozef vzw en ECD Paradox
- > Dr. Thierry Goetghebuer: huisarts en CRA WZC Sint-Jozef vzw
- > Marc Van Ooteghem: algemeen directeur PC Caritas
- > Mia De Caluwé: directeur zorgbeleid, Wit-Gele Kruis Oost-Vlaanderen
- > Verslaggeving door Christian Verelst, coördinator ECD Paradox

Het bestaande bestuurscollege werd in juli 2011 ontbonden en vervangen door een stuurgroep, bestaande uit:

- > Dirk Dhondt, algemeen directeur
- > Dr. Thierry Goetghebuer: huisarts en CRA WZC Sint-Jozef vzw
- > Christian Verelst, coördinator ECD Paradox

De groep kan in de toekomst nog verder aangevuld worden met externe experts op het gebied van dementie.

1. Informatieverstrekking

Informatieverstrekking gebeurde voornamelijk via onze uitgebreide bibliotheek, maar vragen bereikten ons ook telefonisch of per mail of via andere kanalen zoals vorming of via het Praatcafé Dementie.

In 2011 startte ECD Foton met de voorbereidingen om het documentatiecentrum eveneens online te plaatsen via het bibliotheekprogramma BDOC. Op deze manier kunnen de beide bibliotheken op elkaar afgestemd worden en zijn ze zeer toegankelijk voor de gebruiker. Het digitaliseren wordt verdergezet in 2012.

Daarnaast werd er een samenwerkingsverband aangegaan met het documentatiecentrum diversiteit, waardoor de bekendheid van onze bibliotheek nog ruimer kan worden verspreid.

In 2011 kregen we opnieuw de kans om op verschillende

plaatsen (vnl. zorgorganisaties en scholen) de werking van de expertisecentra toe te lichten. Vanuit Paradox maakten we er een actiepunten van om extra inspanningen te leveren naar de ziekenhuizen toe. Op die manier konden we ons netwerk ten opzichte van geriaters en neurologen nieuwe kracht in blazen.

2. Uitbouwen van een informatie- en adviesfunctie aan mantelzorgers en betrokkenen rond cliëntsituaties

Cliëntvragen

Heel wat verschillende vragen bereikten ons over alle aspecten die te maken hebben met dementie. Naast vragen naar algemene informatie over de ziekte, zien we eenzelfde

trend als in 2010 van vragen met betrekking tot jongdementie. Daarnaast zien we eveneens een stijging van vragen met betrekking tot psychische problematieken.

Samenwerking SEL

Er werd werk gemaakt om de werking van de expertisecentra in de provincie Oost-Vlaanderen af te stemmen op de zorgregio van de SEL-werking. Dit resulteerde niet alleen in inhoudelijke afspraken tussen SEL en Expertisecentra Dementie, maar ook in een formele samenwerkingsovereenkomst waarin dit werd opgenomen.

3. Sensibilisering

Door het organiseren of ondersteunen van sensibiliserende activiteiten wil ECD Paradox de bredere bevolking bereiken, hun kennis rond dementie verruimen en meewerken aan een positieve beeldvorming ten opzichte van de ziekte. Ook de beeldvorming ten aanzien van de hulp- en dienstverlening aan dementerende personen en hun omgeving is een belangrijk aandachtspunt.

Praatcafé Dementie

De nood aan lotgenotencontact werd in Oost-Vlaanderen voornamelijk ingevuld via acht Praatcafés Dementie. De Praatcafés Dementie zijn het resultaat van samenwerking van verschillende organisaties uit eenzelfde regio. Vanuit het ECD worden deze projecten voornamelijk inhoudelijk ondersteund en opgevolgd. Een medewerker van ECD Paradox nam telkens deel aan de 5 stuurgroepvergaderingen uit onze regio die telkens vijf keer samen kwamen. ECD Paradox ondersteunde in 2011 de Praatcafés Dementie in de regio's Vlaamse Ardennen, Gent, Lochristi, Leie & Schelde en Meetjesland. De andere regio's werden ondersteund door de collega's van ECD Meander. In samenwerking met ECD Meander bracht ECD Paradox dit jaar opnieuw de regio's samen op een provinciaal overleg. De praatcafés uit de provincie werden geëvalueerd en ervaringen werden uitgewisseld. Een gemeenschappelijke folder en affichecampagne voor 2012 werd uitgewerkt met ondersteuning van de provincie Oost-Vlaanderen. Dit ter duidelijkheid en uniformiteit van het concept Praatcafé Dementie. Daarnaast werden eveneens banniers gemaakt voor elk Praatcafé Dementie om het initiatief nog duidelijker in beeld te kunnen brengen.

Forum jongdementie

In samenwerking met de Alzheimer Liga regio Gent werd in 2011 gestart met een 'forum jonge personen met dementie'. Een eerste verkennende samenkomst vond plaats op 26 april 2011 met een 15-tal aanwezigen (uitsluitend familieleden van jonge personen met dementie). De eerste samenkomst gaf een duidelijk signaal dat er een

nood bestond voor dergelijk initiatief in de Gentse regio. Ook werd duidelijk dat er zowel nood was aan informatie over specifieke thema's als aan lotgenotencontact. Er werd een programma voor 2011-2012 opgesteld in samenwerking met de Vlaamse Alzheimer Liga regio Gent dat tegemoet probeert te komen aan de noden. De bijeenkomsten worden geleid door een medewerker van ECD Paradox en van de Alzheimer Liga, aangevuld met een externe spreker per thema: 28/09/2011: erfelijkheid, onderzoek en de ethische aspecten (Dr. Anne Sieben) 23/11/2011: relationele impact van dementie op jonge leeftijd op het gezin (An Lootens)

Nieuwsbrief

We verstuurden in 2011 opnieuw tweemaal een nieuwsbrief. Via dit kanaal hielden we onze contactpersonen op de hoogte van de werking en activiteiten van het ECD. Naast de nieuwsbrief verstuurden we één nieuwsflash, wat een korte update is van de evoluties in de wereld van dementie in de regio. De nieuwsflash wordt ad hoc verstuurd afhankelijk van ontwikkelingen.

Projecten in het kader van dementievriendelijke gemeenten

In onze regio waren er 2 projecten die officieel goedgekeurd werden door de Koning Boudewijnstichting en die ondersteund werden door ECD Paradox. In de regio Eeklo gingen ze van start met het vijfjarenproject 'Koppig dementievriendelijk Eeklo'. Voor het eerste jaar stond alles in het teken van bekendmaking en sensibilisering. Daarvoor werd er een logo ontworpen, een persconferentie gehouden (7/09/2011) en een startevenement georganiseerd (28/09/2011). Het startevenement liep in samenwerking met het 'Niet-pluisgevoel project' dat ook in de regio actief is. Het evenement bestond uit de theatervoorstelling 'Witte rozen' (Theatergarage), met nabespreking en een standenmarkt van organisaties die actief zijn in de regio m.b.t. dementie. Het evenement mocht maar liefst 150 aanwezigen verwelkomen.

In Sint-Amandsberg werd een vervolg gemaakt op het eerder goedgekeurde project 'Vergeten schoonheid'. Het vervolgproject 'Vergeten kracht' wil het project in de kijker

zetten op audiovisueel vlak door het maken van een film. Hiervoor werden nieuwe netwerken aangeboord om dit te kunnen uitwerken. Het project gaat verder, o.a. in samenwerking met KASK.

Daarnaast liep in de gemeente Destelbergen ook een project in functie van dementievriendelijke gemeenten. Dit project werd niet goedgekeurd, maar vond niettemin plaats. Op hun programma stonden een vormingsreeks voor vrijwilligers (januari 2011), tentoonstelling in de openbare bibliotheek (januari 2011), filmvoorstelling (28/08/2011) voor jongeren uit de gemeente ('Pandora's box'), in werking stellen van het protocol bij vermissing van personen met dementie (officiële start: 14/09/2011), wandeling doorheen de gemeente (27/03/2011), voordracht 'De lotus in beeld, beeld van de lotus' (12/05/2011).

4. Deskundigheidsbevordering

Gegeven vorming

In 2011 werden er 103 vormingen gegeven. Alles bij elkaar werden tijdens 305 vormingsuren 3001 mensen bijgeschoold. Het overgrote deel van de vormingen had als doelpubliek professionelen. Slechts 16 vormingsmomenten waren bedoeld voor een uitsluitend niet-professioneel publiek en 2 voor een gemengd publiek. Tien vormingsmomenten waren specifiek gericht naar studenten. De goede samenwerking met Katho Roeselare en Kaho Sint-Lieven liggen hieraan de basis. In vergelijking met het werkingsjaar 2010, kunnen we stellen dat de vormingsvragen en het aanbod zeer licht stegen. Het gemiddeld aantal deelnemers aan een vorming was 29 personen. Dit is 7 personen hoger dan in 2010. Het gemiddelde wordt sterk omhoog getrokken door een aantal vormingen met zeer veel aanwezigen (+100 personen). Los van deze uitschieters kunnen we zeggen dat het streefcijfer van 20 tot 25 deelnemers (i.f.v. efficiëntie en praktijkgerichtheid) bewaard bleef. Bovenstaande registraties van vormingen betreffen zowel vormingen op vraag van organisaties als vormingsmomenten georganiseerd door ECD Paradox.

Open studiedagen

Naast vormingen op vraag organiseerde ECD Paradox in 2011 twee open studiedagen. Een eerste studiedag 'Omarm met vrijheid – fixatie, ethiek en dementie' vond plaats in de gebouwen van Syntra Mid-Vlaanderen in Oudenaarde. Het programma zag er als volgt uit:

- > Inleiding op ethisch fixatiebeleid (ECD Paradox)
- > Op weg naar meer bewegingsvrijheid voor mensen met dementie (Elly Duijff)
- > Ethische praktijkvoering van verpleegkundigen bij fysieke fixatie (Sabine Goethals)

> 'Fixatie-vrij' – good practices (Petere Boeije en Patricia Rietbergen)
We mochten die dag 85 deelnemers verwelkomen.

Op 25 oktober vond de studiedag 'Onvoltooid verleden tijd - het levensverhaal geïntegreerd in de zorg voor personen met dementie' plaats in de Ceder in Deinze. Er waren 120 aanwezigen (max. aantal).
Programma:

- > Narratieve zorg, belang van het levensverhaal bij personen met dementie (Marie-Christine Adriaensen)
- > Reminiscentie, de pracht en de kracht van herinneringen (Wil Boonstra)
- > Workshop A: Was het nu 50, 60 of 70? Reminiscentie 24 op 24?!
- > Workshop B: Het concert van het leven herbeleven

Naast de open studiedagen die ECD Paradox organiseerde, werd er in samenwerking met het collega expertisecentrum dementie Meander een minisymposium georganiseerd specifiek voor artsen op zaterdagvoormiddag 15 oktober. Het symposium had als thema 'vroegdetectie dementie'. Het programma, dat ondersteund werd door de Provincie Oost-Vlaanderen, was specifiek aangepast aan het artsenpubliek:

- > Prof. dr. Schoenmakers - het belang van vroegdetectie
- > Dr. Lemey - het belang van waarheidsmededeling
- > Good practices vroegdetectie: Niet-pluisgevoel project en 't Punt observatiefiche

Die dag mochten we meer dan 50 artsen ontvangen, wat alleen maar kan duiden op het belang en de interesse met betrekking tot dit thema.

Werkgroep logopedie en dementie

De werkgroep logopedie en dementie kwam drie keer samen in 2011 (17/01/2011, 16/05/2011 en 17/10/2011). Thema's die aan bod kwamen:

- > Overlopen gevolgde studiedagen (kennisoverdracht)
- > Scripties: begeleiding van leden vanuit de WG, voorstellen uitwerken, resultaten bespreken
- > Bespreking wetenschappelijke artikels van eigen leden
- > WG vanuit Nederland: informatie vanuit Nederland doorgeven en bespreken
- > Nieuw therapiemateriaal beoordelen en mening navragen
- > Thema's komen aan bod: voedselweigering, samenwerking VVL, bijvoeding palliatieve fase, mondzorgdossier, fingerfoods, progressieve afasie of semantische dementie
- > Werkdocumenten vanuit eigen organisaties voorstellen en werking uitleggen, doorgeven aan leden
- > Casussen bespreken
- > Problemen op de werkvloer in groep bespreken, vanuit eigen organisatie
- > Opstart eigen werkdocument van WG rond voeding en maaltijdgebeuren bij personen met dementie, doel om eigen document op te stellen voor thuiszorg, mantelzor-

gers, dokters, ... met info over voeding op een website. In de werkgroep zijn 21 leden actief met een gemiddelde van 15 aanwezigen per bijeenkomst, soms aangevuld met stagiaires of genodigden.

Dialogen rond dementie

De 'dialogen rond dementie' (concept: ECD Memo) waren in 2010 een absoluut succes in onze regio. In 2011 werd dit initiatief dan ook met veel enthousiasme verdergezet en onthaald door de deelnemers. Het zijn 4 ontmoetingsmomenten voor professionelen (en laatstejaarsstudenten) waarbij er rond een vooraf bepaald thema gedialoogd kan worden. Een ervaringsdeskundige vanuit het werkveld geeft input vanuit zijn/haar expertise, terwijl een medewerker van het Expertisecentrum het gesprek in goede banen leidt. Bedoeling is om ervaringen uit te wisselen met andere professionelen en stil te staan bij de manier waarop men omgaat met personen met dementie. De rode draad tijdens 2011 was het ethische luik van zorg. De concrete thema's waren:

- > Hij/zij kan zo kwaad zijn ...hoe moeilijk is moeilijk hanterbaar gedrag van personen met dementie?
- > Seksualiteit en intimiteit bij personen met dementie. Hoe ga je er als hulpverlener mee om?
- > Bind niet vast, maar bied houvast! Vrijheidsbeperking bij personen met dementie.
- > Hij/zij 'wil' niet meer eten ...eten, weten, vergeten ...

De dialogen rond dementie duren twee uur en vinden plaats tijdens het middagmoment tussen 12 en 14 uur.

Forum voor referentiepersonen dementie

In de woonzorgcentra zijn ondertussen heel wat referentiepersonen dementie actief. Sommige hebben deze functie vanuit de maatregel van het RIZIV, anderen hebben de titel vanuit de opleiding die ze volgden bij de Expertisecentra Dementie.

Vaak zijn deze mensen nog zoekend naar wat zij allemaal kunnen betekenen voor hun organisatie.

In samenwerking met de collega's van ECD Meander brachten we de referentiepersonen 2 keer samen in 2011 (zowel in Dendermonde als in Gent) om hen een forum te geven waarop ze vragen konden stellen aan elkaar en ideeën en ervaringen uitwisselen.

5. Concept- en methodiekstudie: studie en onderzoek

Dit resultaatgebied gebeurde in Paradox o.a. in samenwerking met de Artevelde Hogeschool. Ook samenwerkingen met gezondheids- en welzijnsvoorzieningen en/of met individuele zorgverleners gaven stof tot het formuleren van onderzoeksvragen of het uitdenken van nieuwe concepten zodoende projecten uit te werken naar specifieke doelgroepen in de toekomst.

Bachelorproef- en stagebegeleiding

'Stap, lach, kijk ... en bewonder!' is de titel van de fototentoonstelling over dementie in het kader van een bachelorproef ergotherapie (Artevelde Hogeschool).

De fototentoonstelling belichtte vnl. handelingen en gevoelens van personen met dementie. Het was in de eerste plaats de bedoeling om dementie op een realistische manier voor te stellen.

De tentoonstelling was te zien in Gent Zuid Shoppingcenter, NMBS station Gent-Sint-Pieters, Artevelde Hogeschool en Kaho Sint-Lieven.

6. Signaalfunctie

Op regionaal niveau nam het expertisecentrum deze taak op door actief deel te nemen aan verschillende overlegorganen. Een aantal van deze overlegmomenten zijn structureel georganiseerd, anderen waren eenmalig.

Stuurgroepen Praatcafés Dementie

ECD Paradox participeerde aan de stuurgroepen van de Praatcafés Dementie. Deze stuurgroepen kunnen we beschouwen als regionale netwerken dementie. Het is een voorbeeld van samenwerking binnen één regio, waar het ECD een signaalfunctie heeft.

Nauwe samenwerking met het ECD Meander was hierbij onontbeerlijk om een provinciaal draagvlak te kunnen creëren.

Project- en werkgroepen

Naast de regionale georganiseerde netwerken, nam ECD Paradox ook een signaalfunctie op in overlegmomenten met verschillende organisaties en/of hulpverleners binnen eenzelfde thema. Zo participeerden we aan een werkgroep rond jongdementie, namen we verder de coördinerende functie op van de werkgroep logopedie en dementie, participeerden we aan verschillende regionale welzijnsoverlegmomenten en namen we actief deel aan het overkoepelend overleg rond vroegdiagnostiek (maar ook aan het specifieke project in onze regio 'Niet-pluisgevoel').

Samenwerking provincie Oost-Vlaanderen

Om de tendensen met betrekking tot dementie op provinciaal vlak te kunnen blijven situeren komen ECD Paradox, ECD Meander en een afgevaardigde van de provincie Oost-Vlaanderen meermaals per jaar samen om zaken uit te wisselen.

In 2011 organiseerden de twee Oost-Vlaamse ECD's in samenwerking met de Provincie Oost-Vlaanderen drie initiatieven:

- > Filmvoorstelling 'Verdwaald in het Geheugenpaleis' met nabespreking door medewerkers van ECD Meander en Paradox
 - Op woensdag 27 april 2011 werd de film vertoond in de gebouwen van de provincie. De 150 aanwezigen waren zowel professionelen, mantelzorgers als studenten.
- > Informatienamiddag en -avond m.b.t. 'vermissing van personen met dementie'
 - Het eerder met succes gerealiseerde project rond vermissing in de politiezone Hekla (i.s.m. de collega ECD's in Antwerpen) werd in de provincie Oost-Vlaanderen in de kijker gezet. Zowel politiezones als woonzorgcentra die geïnteresseerd waren om dit op hun agenda te plaatsen waren aanwezig op de namiddag en/of avondsessie. De reacties waren zeer enthousiast met als gevolg dat in een aantal politiezones ook het project werd verdergezet.
- > Minisymposium voor artsen met als thema 'vroegdetectie dementie'

Provinciale overlegplatforms

Dhr. Dhondt, directeur van ECD Paradox, nam deel aan diverse provinciale overlegplatforms in het kader van wonen en welzijn. Hij participeerde tevens in de stuurgroep van de pilootprojecten woonzorgcentra.

Binnen netwerkorganisatie Tabor participeerde de directeur aan de directieoverleggroepen en aan de beleidsadviesgroep Tabor.

Regionaal woonde dhr. Dirk Dhondt de verschillende bijeenkomsten bij van het coördinatiecomité en waren er diverse contacten met het OCMW Gent.

Overleg met Vlaamse en federale overheid

Dirk Dhondt participeerde vanuit zijn functie als lid van de Raad van Bestuur van ECD Vlaanderen aan overlegmomenten voorzien vanuit de Vlaamse Overheid.

7. Loyaliteit en samenwerking tussen de negen expertisecentra onderling en het Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw

Provinciale samenwerking

Er is een zeer nauwe samenwerking met het collega ECD Meander in onze provincie.

We kwamen viermaal structureel samen voor overleg rond de algemene afstemming. Los van deze samenkomsten, waren er verscheidene overlegmomenten in het kader van specifieke projecten.

Collega ECD's

Contacten met collega ECD's uit andere provincies verliepen ad hoc. Uitwisseling van informatie, ondersteuning rond hulpvragen en vormingsvragen ... zijn zaken die in een aangename sfeer verliepen.

Er was in 2011 een nauwer contact met de collega's van ECD Foton in functie van het koppelen van de bibliotheken. Dit zal worden voortgezet in 2012.

Het medewerkersoverleg en VTO-overleg met de collega's van alle expertisecentra in Vlaanderen werd telkens actief bijgewoond.

ECD Vlaanderen

Ook met het ECD Vlaanderen werd nauw samengewerkt. Actieve aanwezigheid op de werkgroep VTO was hierbij essentieel om afspraken te kunnen maken en een planning op te stellen.

Sophia

Expertisecentrum Dementie
West-Vlaanderen

Budastraat 20 – 8500 Kortrijk
t 056 32 10 75 – f 056 32 12 00
sophia@dementie.be

1. Interne organisatie ECD Sophia

Algemeen directeur

Dhr. W. Baeckelandt

Opdrachten:

Expertisecentrum dementie Sophia:

- > coaching van medewerkers ECD Sophia
- > coördinator interne en externe contacten

Expertisecentrum dementie Vlaanderen vzw:

- > Net als de voorbijaande jaren was Dhr. Baeckelandt waarnemend voorzitter van de vereniging Expertisecentrum dementie Vlaanderen vzw (voor meer informatie, zie hoger)

Medewerkers ECD Sophia

Mevr. An Lootens (lic. In de klinische psychologie)

- > werkt halftijds tot 28/03/2011
- > stopzetting contract vanaf 28/03/2011

Mevr. Charlotte Cool (master in de klinische psychologie)

- > in dienst sinds 16/05/2011
- > werkt voltijds
- > neemt deel aan de werkgroep jongdementie

Mevr. Ilse Masselis (gegr. in de psychologie)

- > werkt 4/5^e
- > neemt deel aan het VTO-overleg ECD Vlaanderen

Intern overleg directie - medewerkers ECD Sophia:

Bespreking van ondernomen acties en geplande activiteiten

Data:

11/01/2011 - 7/06/2011 - 6/09/2011 - 17/11/2011

Charlotte Cool - Ilse Masselis

2. Doelstellingen

2.1 Informatieverstrekking

Informatie over ziektebeeld dementie en omgaan met dementie

ECD Sophia beschikt over een basisbibliotheek waar boeken, dvd's, video's, artikels, ... kunnen uitgeleend worden. Voor specifiekere informatievragen verwijzen wij door naar het documentatiecentrum van ECD Foton. Daarnaast zetten we mensen ook aan om gebruik te maken van de websites www.dementie.be of www.omgaanmetdementie.be.

Informatie over sociale kaart

Mantelzorgers doen vaak beroep op het ECD Sophia om te weten te komen welke dienstverlening rond dementie er bestaat in de regio.

Het ECD Sophia beschikt daartoe over de sociale kaart van de regio, mede door de boekjes 'Wegwijs in de thuiszorg'

van het SEL. Het SEL Zuid-West-Vlaanderen is onderverdeeld in verschillende lokale steunpunten thuiszorg. Ieder LST beschikt over een dergelijk boekje waarin alle lokale thuiszorgdiensten vermeld staan die in deze regio werkzaam zijn. Zo krijgen mantelzorgers meteen een overzicht van welke organisaties er lokaal werkzaam zijn en hoe ze die kunnen bereiken.

Informatie over ECD Sophia

Het blijft een belangrijk aandachtspunt om de ruime bevolking te (blijven) informeren over het bestaan en de werking van ECD Sophia.

Daartoe werden in 2011 volgende accenten gelegd:

- > Vernieuwen van de folder: ECD Sophia herwerkte de folder volledig qua inhoud en vormgeving. Qua vorm is de folder nu afgestemd op de huisstijl van ECD Vlaanderen.
- > Opmaken van een stand: ECD Sophia werkte een rol-up stand uit met korte informatie rond de werking van het ECD. Op de stand wordt tevens gebruikt gemaakt van een foto van de beeldvormingscampagne www.onthoumens.be.
- > Opmaken van een nieuwsbrief: in 2011 werd vooral een raamwerk opgemaakt voor een nieuwsbrief. Daarin zullen volgende onderwerpen aan bod komen: voorstelling en aanbod ECD Sophia, regionale activiteiten, nieuws vanuit Vlaanderen, vraag en antwoord, vakliteratuur en onderzoek, interview met een expert. De eerste nieuwsbrief wordt verstuurd eind januari 2012. We zijn ervan overtuigd dat deze nieuwsbrief kan bijdragen tot een bredere netwerking.
- > Dienstvoorstellingen: het ECD Sophia werd uitgenodigd door verschillende onderwijsinstellingen, een DVC, een LAS en LST ... om de werking van het ECD te komen voorstellen en te bekijken hoe er evt. kan samengewerkt worden.

2.2 Adviesverstrekking voor complexe zorg- en begeleidingssituaties

In 2011 bereikten opnieuw heel wat hulpvragen van mantelzorgers ECD Sophia. Deze hulpvragen houden voornamelijk vragen in naar omgaan met moeilijk hanteerbaar gedrag, omgaan met verlieservaringen en verwerking, zorgen voor jezelf als mantelzorger, opvangmogelijkheden, en zoveel meer. De consultants trachten in eerste instantie een luisterend oor te bieden en hen te woord te staan. Daar waar nodig wordt er doorverwezen naar andere organisaties. Er wordt in een eerste gesprek ook altijd informatie gegeven over de verschillende initiatieven rond dementie die in de regio plaatsvinden zoals het praatcafé dementie, praatgroepen van de Alzheimer Liga, mantelzorgnamiddagen Ziekenzorg, ...

Ook hulpverleners vanuit eerstelijnsdiensten kunnen beroep doen op ECD Sophia wanneer zij het gevoel hebben niet voldoende te kunnen ingaan op de eerste vragen van mantelzorgers.

2.3 Sensibilisering

Praatcafé dementie leper - Kortrijk

In 2011 vond zowel het praatcafé dementie leper als het praatcafé dementie Kortrijk 4 keer plaats.

3 keer daarvan stonden de deuren van het praatcafé enkel open voor mantelzorgers. Toen mochten we telkens ongeveer een 20-tal personen per praatcafé verwelkomen. Daarnaast werd in leper en in Kortrijk één keer een open praatcafé georganiseerd. Toen konden ook professionele hulpverleners deelnemen aan het praatcafé dementie. Voor het open praatcafé werd gekozen voor de documentaire 'Verdwaald in het Geheugenpaleis' met daarna een panelgesprek bestaande uit een mantelzorger en professionele hulpverleners.

Zowel in leper als in Kortrijk waren een 180-tal aanwezigen.

De consultants van het ECD Sophia waren op al deze praatcafés aanwezig met een boekenstand en om informatie te geven en vragen te beantwoorden van de aanwezige familieleden.

De consultants maken ook deel uit van de stuurgroep van het praatcafé dementie. Deze stuurgroep kwam in 2011 twee keer bijeen: op 9 maart en op 7 december.

Praatgroep voor familieleden van personen met dementie – Vlaamse Alzheimer Liga

In 2011 werd gestart met een namiddagprogramma i.p.v. een avondprogramma.

Deze praatgroep vond in 2011 drie keer plaats met gemiddeld zo'n drie deelnemers.

De werking van de praatgroep Kortrijk werd geëvalueerd in augustus en er werd beslist om deze praatgroep, omwille van de lage opkomst, stop te zetten.

Het Expertisecentrum dementie blijft zeker staan achter dergelijk lotgenotencontact en blijft de mogelijkheid bekijken om alsnog met een nieuwe praatgroep te starten. Het ECD is daartoe op zoek gegaan naar andere methodieken om een groep samen te stellen. Dit resulteerde in een samenwerking met mantelzorgvereniging Ziekenzorg (zie hieronder).

Mantelzorgnamiddagen i.s.m. Ziekenzorg CM

In samenwerking met Ziekenzorg CM werd een vormingsreeks rond dementie voor mantelzorgers uitgewerkt. Deze reeks bestaat uit vijf bijeenkomsten waarin informatie en ontmoeting centraal staan. Op het programma staan volgende onderwerpen: wat is dementie, hoe omgaan met dementie, praktische aandachtspunten bij communicatie, zelfzorg voor mantelzorgers en sociale kaart. Naast de theoretische omkadering blijft er heel veel ruimte voor ontmoeting en lotgenotencontact.

Blijft er na deze afgebakende reeks interesse bestaan onder de deelnemers tot lotgenotencontact, dan laten we de

groep overgaan in een praatgroep van de Alzheimer Liga.

Een eerste reeks vond reeds plaats in 2011 voor de regio leper. Daar hadden we een groep van 12 deelnemers. Na afloop waren die heel positief over de kennis die ze meegekregen hadden, de ruimte tot uitwisseling en de aanwezigheid en expertise van professionele hulpverleners.

Voor 2012 staan er reeds twee reeksen geprogrammeerd, nl. voor de regio Kortrijk en de regio Roeselare.

Netwerking professionals

Dialogen rond dementie

In 2011 werd een nieuw jaarprogramma aangeboden met 3 dialogen rond dementie.

Volgende thema's kwamen aan bod: omgaan met afscheid nemen en verlies, de invloed van je eigen benadering als hulpverlener en omgaan met problematische families of families met een probleem.

De formule van een broodjesmaaltijd, interview met 2 hulpverleners en interactie werd ook dit jaar aangehouden. Zo kwamen we enerzijds tegemoet aan netwerking in de regio en anderzijds boden we de mogelijkheid tot het uitwisselen van expertise en ervaringen.

Iedere dialoog had 30 deelnemers.

Overlegplatform dementie Poperinge-leper-Diksmuide

In West-Vlaanderen zijn reeds gedurende verschillende jaren 2 OPD's werkzaam, nl. OPD Roeselare-Izegem-Tielt en OPD Brugge-Oostkust.

Gezien de uitgestrektheid van de regio Midden-West-Vlaanderen werd de mogelijkheid bekeken tot het opstarten van een 3^e OPD, nl. OPD Poperinge-leper-Diksmuide. Voor de voorbereiding van dit OPD werd een werkgroep opgericht, waarvan ECD Sophia deel uitmaakte. Deze werkgroep toetste vooral af wat er al aanwezig was in deze regio, wat de behoeften waren en of er een nood bestond aan een dergelijk OPD.

Op 7/10/2011 vond dan een startvergadering plaats met geïnteresseerde professionele hulpverleners uit deze regio. Met hen werd dieper ingegaan op de doelstellingen van een OPD en wat de meerwaarde voor hen kan zijn.

Het OPD Poperinge-leper-Diksmuide zal operationeel zijn vanaf februari 2012.

ECD Sophia is lid van dit OPD.

Overlegplatform dementie Zuid-West-Vlaanderen

In navolging van de opstart OPD Poperinge-leper-Diksmuide ging ECD Sophia het gesprek aan met SEL Zuid-West-

Vlaanderen om de mogelijkheid te bekijken een OPD op te richten voor deze regio.

Het SEL Zuid-West-Vlaanderen kreeg groen licht van hun Raad van Bestuur om hieraan mee te werken.

In 2011 vonden een aantal voorbereidende vergaderingen plaats tussen het SEL en ECD Sophia.

De startvergadering voor het OPD Zuid-West-Vlaanderen zal plaatsvinden op 23 januari 2012.

ECD Sophia zal voorzitter zijn van dit OPD.

2.4 Deskundigheidsbevordering

Vorming op Vlaams niveau

Opleiding tot referentiepersoon dementie

In 2011 werd er opnieuw een opleiding tot referentiepersoon georganiseerd in Boeverbos Brugge, waar we 26 deelnemers mochten verwelkomen.

De begeleiding en logistieke ondersteuning van deze opleiding werd ook in 2011 terug volledig opgenomen door de consultants van ECD Sophia.

Impuls dementie

21/02/2011 Voedingsbegeleiding bij personen met dementie, Provinciaal Noord-Zuidcentrum
20 deelnemers

9/09/2011 Zorgen voor jezelf, ECD Sophia Kortrijk
15 deelnemers

Vorming op maat

Training in het omgaan met personen met dementie (i.s.m. Fe-Bi)

Deze module is bedoeld voor basishulpverleners, werkzaam in een privaat rusthuis of rust- en verzorgingstehuis. In deze module ligt de focus op oefeningen die aansluiten bij concrete levensechte situaties, maar ook op reflectie op ervaringen in de eigen praktijk.

Deze training werd door ECD Sophia gegeven op 18/11/2011, 2/12/2011 en 9/12/2011 voor 16 deelnemers.

In service basisvorming dementie (i.s.m. Fe-Bi)

ECD Sophia verzorgde één in service basisvorming dementie voor 10 personeelsleden van een WZC.

Deze duurde 7 uren.

In 2011 werden in het totaal 61,5 uren vorming gegeven, waarvan 13,5 uren aan niet-professionelen en 48 uren aan professionals.

We hebben via onze vormingen in het totaal 521 personen bereikt, waarvan 230 niet-professionelen en 291 professionals.

De vormingen gegeven voor niet-professionelen bestonden meestal uit de basis, nl. wat is dementie en hoe omgaan met dementie.

Voor professionals betrof het meer vormingen op maat of vormingen vanuit ECD Vlaanderen.

Vorming gegeven door vrije vormingsmedewerkers

Er werd in totaal 4,5 uren vorming gegeven door onze vrije vormingsmedewerkers. Zij gaven vorming aan 65 niet-professionelen en 40 professionals.

Gevolgde vorming

De consultants van ECD Sophia namen deel aan volgende vormingen:

13/10/2011 Cognitive Disabilities-Reconsidered Model, SEN

18/11/2011 Innovatieve visies in dementiezorg, OCMW Brugge

22/11-25/11/2011 Nederlandstalige Basisopleiding Dementia Care Mapping

2.5 Samenwerking

Samenwerking ECD Vlaanderen

Aanwezigheid van allebei de consultants op medewerkersoverleg: 19/01/2011 - 27/06/2011 - 1/12/2011.

Deelname VTO-overleg door consultant ECD Sophia.

Samenwerking met ECD Foton

Op 14/03/2011 en 17/10/2011 was er een provinciaal overleg met het collega ECD Foton.

Een aantal keer per jaar komen de beide West-Vlaamse ECD's samen om uit te wisselen waar ieder centrum mee bezig is en om overkoepelende activiteiten te organiseren. Onder andere het concept van de OPD's werd bekeken in dit provinciaal overleg.

Samenwerking SEL

ECD Sophia maakt deel uit van de algemene vergadering van de 4 SEL's van West-Vlaanderen.

Op 10/08/2011 was er een vergadering tussen de consultants van ECD Sophia en de nieuwe SEL-coördinator en nieuwe stafmedewerker van SEL Zuid-West-Vlaanderen.

Twee regionale zaken werden daarin bekeken, nl. het zorgtraject dementie en de opstart van een overlegplatform dementie.

Samenwerking Alzheimer Liga West-Vlaanderen

Op 23/08/2011 vond een evaluatievergadering plaats van alle familiegroepen van de Alzheimer Liga.

In 2012 zal de Werelddag Dementie plaatsvinden in West-Vlaanderen. Er waren hiervoor al 2 voorbereidende vergaderingen, nl. op 30/09/2011 en 9/12/2011, waaraan ECD Sophia deelnam.

Samenwerking 'De Misthoorn' Ingelmunster

De Misthoorn is een initiatief van woon- en zorgcentrum Maria Rustoord, OCMW en gemeente Ingelmunster.

De Misthoorn wil voor de inwoners van Ingelmunster een aanspreekpunt zijn, dicht in de buurt, waar men terecht kan met alle vragen rond dementie.

Het ECD Sophia engageert zich verder tot volgende dienstverlening voor de Misthoorn:

- > input informatie en nieuwe ontwikkelingen inzake dementie
- > intervisie
- > vorming
- > ECD Sophia maakt deel uit van de verdere adviesgroep. Deze adviesgroep kwam samen op 29/09/2011.

Samenwerking met SEN

Op 14/10/2010 vond een eerste overleg plaats tussen ECD Sophia, ECD Foton, het SEN, De Lovie en Oikonde. Daarin werd dieper ingegaan op de noden en behoeften vanuit de gehandicaptensector.

Deze noden werden in kaart gebracht en teruggekoppeld naar de themagroep van het ROG.

Uit de verschillende besprekingen kwam (aangepaste) diagnostiek naar voor als één van de voornaamste noden.

In de werkgroep werd deze diagnostiek nader bekeken, en meer bepaald de DSVH.

Concreet resulteerde dit in een initiatief om de VAPH-sector nader kennis te laten maken met de DSVH en ze uit te dagen om met het instrument aan de slag te gaan.

Op 24/06/2011 werd een studiedag georganiseerd met als accenten: belang van screening en differentiaal diagnostiek, de DSVH in de praktijk en casuïstiek. We telden een 50-tal deelnemers op deze studiedag.

Samenwerking met de moederorganisatie

In 2011 werden voor de moederorganisatie vormingsmomenten georganiseerd aan de hand van de documentaire 'Verdwaald in het Geheugenpaleis'. Deze documentaire werd 2 keer vertoond met een nabespreking aan gekoppeld.

Er namen ook 2 personeelsleden van het H. Hart, samen met een consulente van het ECD, deel aan de basisopleiding Dementia Care Mapping.

Deze 2 personeelsleden volgen in 2012 ook de opleiding tot Referentiepersoon Dementie.

2.6 Projectwerking

Vermissingen van personen met dementie

In de loop van 2009 en 2010 werd in de regio door de verschillende WZC's en politiediensten gewerkt aan een protocol 'vermissing bij personen met dementie'.

Op 1/10/2010 werd het protocol door de verschillende partijen ondertekend. Er werd toen ook een evaluatieperiode afgesproken van een zestal maanden.

Op 8/04/2011 vond een evaluatievergadering plaats. Er was in die periode nog geen vermissing geweest waarbij het protocol moest toegepast worden.

De WZC's waren volop bezig met het invullen van alle dossiers, het verzamelen van digitale foto's en het informeren van alle personeel rond dit protocol.

Er zal jaarlijks een dergelijke evaluatievergadering plaatsvinden om dit op te volgen.

Het protocol dient ook vertaald te worden naar de thuis-situatie. Daarvoor kwam er al een werkgroep samen, waar ECD Sophia ook deel van uitmaakt. Dit wordt verder opgenomen in 2012.

ECD Sophia zal samen met ECD Foton (die het protocol reeds uitwerkte voor de regio Brugge) in 2012 een provin-

ciale studiedag organiseren om dit protocol voor te stellen en ervaringen hierrond te delen. Op deze studiedag zijn alle West-Vlaamse WZC's en lokale politiezones uitgenodigd.

PRoF 3

ECD Sophia is lid van het groot consortium PRoF 3. Dit is een uniek en gemotiveerd consortium van gebruikers, onderwijs- en kennisinstellingen, fabrikanten en beroepsorganisaties die de krachten verenigen en een totaal nieuw concept van de zorgkamer ontwikkelen.

Het groot consortium kwam al twee keer samen: op 14/10/2011 en 11/01/2012.

Tandem

Expertisecentrum Dementie Antwerpen

Graatakker 4 – 2300 Turnhout

t 056 32 10 75 – f 056 32 12 00 – t/f 014 47 83 71

tandem@dementie.be

Het regionaal expertisecentrum dementie Tandem (verder ECD Tandem) is een vzw en heeft dus een raad van bestuur en een algemene vergadering. De dagelijkse werking wordt opgevolgd door een coördinatie-team. Daarnaast wordt het ECD Tandem inhoudelijk ondersteund door een stuurgroep die 4 keer per jaar samenkomt. Binnen alle (beleids)organen van de vzw zijn allerlei zorgactoren actief, zowel woonzorgcentra, thuiszorgdiensten, ziekenhuizen als mutualiteiten, huisartsen,...

Voorzitter Tandem vzw en vertegenwoordiger van ECD Tandem in de raad van bestuur van ECD Vlaanderen vzw: Dhr. Stefaan Voet

Coördinatieteam

Dhr. Stefaan Voet, Dhr. Bob Van de Putte, Mevr. Diane Vanspringel, Mevr. Hilde Stroobants, Mevr. Ria Caers.

Medewerkers

Hilde Stroobants: coördinator en consulent (80 % FTE)
Ria Caers: consulent (50 % FTE)

Werkingsgebied

Het werkingsgebied van ECD Tandem is het arrondissement Turnhout binnen de provincie Antwerpen. Dit valt samen met de regio van SEL Kempen, waarmee ECD Tandem samenwerkt. Binnen de provincie Antwerpen werkt het ECD Tandem nauw samen met de collega's van het regionaal ECD Orion in Wilrijk (arrondissement Antwerpen) en het Psychogeriatrisch Netwerk PGN (arrondissement Mechelen). Met de steun van de provincie Antwerpen, vormen deze 3 partners samen het Dementienetwerk Provincie Antwerpen (DPA) om zo gebiedsdekking te kunnen garanderen voor de hele provincie Antwerpen.

Resultaatsgebieden

1. Informatieverstrekking

Informatiesessies voor mantelzorgers

Jaar na jaar stellen we vast dat er een blijvende nood is aan laagdrempelige basisinformatie rond dementie. Daarom bood Tandem ook in 2011 opnieuw heel wat informatiesessies aan voor senioren en mantelzorgers rond verschillende thema's inzake dementie. Deze vinden plaats zowel in lokale en regionale dienstencentra, als bij mutualiteiten, woon- en zorgcentra, thuiszorgdiensten, OCMW's,... Het opzet van deze informatiesessies is om mantelzorgers een forum aan te bieden waar ze geïnformeerd worden over het ziektebeeld dementie en hoe ermee omgaan. Zo kunnen ze beter begrijpen wat personen met dementie ervaren om vanuit die kennis op een gepaste wijze te kunnen reageren. Heel wat senioren stellen ook vragen naar preventie van dementie. Zij kunnen tijdens, voor en na zo'n informatiesessie ook bij ons terecht voor verder advies en er is plaats voor het uitwisselen van persoonlijke ervaringen. Deze sessies worden bewust kleinschalig gehouden om maximale betrokkenheid van de mantelzorgers te garanderen. Tijdens deze informatiesessies wordt vaak ook gebruik gemaakt van het beeldmateriaal van de docureeks 'Pluk de dag'. Deze beelden passen immers mooi in de huidige tendens om een positiever en vooral realistischer beeld te brengen over dementie en het taboe errond te doorbreken door dementie maatschappelijk bespreekbaar te maken.

Het praatcafé dementie

Op initiatief van Tandem werd reeds in 2009 begonnen met de voorbereidende vergaderingen voor de oprichting van een praatcafé dementie voor het arrondissement Turnhout. Er werd hiervoor een stuurgroep samengesteld: een intense samenwerking met de Alzheimer Liga en het OCMW

van Turnhout werd aangevuld met vertegenwoordigers uit woon- en zorgcentra, thuiszorgdiensten, mutualiteiten, ziekenhuizen, apothekers, ... uit de ruime Turnhoutse regio. In 2011 werd besproken dat de ruime stuurgroep zou aangevuld worden met een kerngroep om de praktische uitwerking van het praatcafé te optimaliseren. Binnen deze kerngroep zijn 3 partners actief: het ECD Tandem, de Alzheimer Liga (regio Turnhout) en het OCMW Turnhout. In 2011 vonden 4 praatcafés dementie plaats in Turnhout. Op vraag van andere gemeenten en initiatiefnemers, is ECD Tandem ook in 2011 gevraagd om deel te nemen aan enkele vergaderingen ter voorbereiding van de opstart van een praatcafé of een project dementievriendelijke gemeente (zie verder). Tevens geven we desgevraagd tips en contactgegevens door van eventuele sprekers bij vormingen en/of praatcafés.

Informatieaanbod voor mantelzorgers

Ook de brochure 'Dementie, je staat er niet alleen voor' wordt door Tandem ruim verspreid. De (gratis) brochure kende zoveel succes dat een herdruk nodig is. Deze brochure richt zich tot zowel professionele zorgverleners als mantelzorgers van personen met dementie en biedt goede en verstaanbare informatie over diverse aspecten i.v.m. dementie. Senioren en mantelzorgers die voor de eerste keer met dementie geconfronteerd worden, vinden dit een heel waardevolle en toegankelijke vorm van informatie. Tijdens contactmomenten met senioren en mantelzorgers verspreiden we bovendien ook veelvuldig de informatiekaartjes van de website www.omgaanmetdementie.be. We merken immers dat heel wat mantelzorgers ook de weg vinden naar het internet. Via deze weg komen ze ook terecht op de website www.dementie.be. Gezien onze gebruikers meer en meer gebruik maken van het internet zal er in 2012 nagedacht worden over de uitbouw van de vermelding van ECD Tandem en de partners van het DPA op de website www.dementie.be en dit in overeenstemming met het nieuw uitgewerkte promotiemateriaal.

Bereikbaarheid voor informatie aan en doorverwijzing van de omgeving van de persoon met dementie

Regionaal ECD Tandem is telefonisch (bij afwezigheid is er een antwoordapparaat) en via e-mail bereikbaar voor professionals en mantelzorgers wanneer zij informatie nodig hebben i.v.m. dementie. Dit kan zijn onder de vorm van brochures, boeken, websites, maar ook doorverwijzing naar thuiszorgdiensten, dagopvang, kortverblijf, residentiële opvang, diagnostische centra, praatcafés, Alzheimer Liga, mantelzorgverenigingen, ...

Laagdrempelige informatie aan het brede publiek: o.a. Sfeernacht Antwerpen 18/02/2011

Op vrijdag 18 februari 2011 organiseerde de provincie Ant-

werpen de 'Sfeernacht' onder het motto 'Verdwaald? Je provincie geeft richting'. Jong en oud waren welkom in het Provinciehuis voor gratis film, muziek, culinaire verrassingen, informatie en animatie. De film 'Verdwaald in het Geheugenpaleis' werd 2 keer vertoond. Achteraf kwamen bezoekers langs de stand van het DPA voor folders, brochures, de werking van de expertisecentra en het Inloophuis Dementie of gewoon om even te ventileren over wat de film met hen had gedaan. Heel wat bezoekers bleken immers een familielid te hebben met dementie en vertelden met een lach of een traan hoe zij het ziekteproces van hun geliefde ervaren.

Beurs EXPO60+

Sinds 20 jaar is EXPO60+ in Mechelen een begrip bij de Belgische zorginstellingen en -organisaties. EXPO60+ is vooral een netwerking-event waar tientallen toeleveranciers aan de zorgsector hun (meest innovatieve) aanbod in de kijker wil zetten. De 16e editie van EXPO60+ vond plaats in de Nekkerhal in Mechelen van 5 t.e.m. 7 oktober 2011. Medewerkers van het Dementienetwerk Provincie Antwerpen bemanden er mee de stand van ECD Vlaanderen en gaven bezoekers graag de gewenste brochures, folders, flyers of boeken mee. Heel veel leerlingen en studenten toonden hun interesse in het thema dementie en de diensten die aangeboden worden door de expertisecentra. Aangezien deze vakbeurs in eigen provincie wordt georganiseerd, is het voor ECD Orion, ECD Tandem en PGN een extra kans en meerwaarde om ons zichtbaar te maken.

Bekendmaking ECD Tandem, promotie- en kantoomateriaal

2011 was voor ECD Tandem en de partners van het DPA ook een jaar om na te denken over beeldvorming. Eerst en vooral werden de folders van de regionale expertisecentra herdrukt. Steeds vaker vragen dienstencentra, praatcafés, geheugencentra, artsen en residentiële instellingen ons om een pakket folders. Sensibilisering en bekendmaking gaan blijkbaar nog steeds vaak via flyers en folders, hoewel de huidige generatie 'ouderen' steeds meer toegang vindt via en gebruik maakt van het internet. Eind 2011 werden tevens tijd en middelen ingezet om onze visuele communicatiekanalen uit te breiden en meer op elkaar af te stemmen. De partners van het DPA zullen vanaf het voorjaar van 2012 kunnen uitpakken met visueel samenhangende roll-up-banners (standmateriaal).

2. Adviesverstrekking

Adviesfunctie op de 2^e lijn

Ook in 2011 gaf ECD Tandem advies in heel wat complexe hulp- en adviesvragen, meestal na doorverwijzing via sociale diensten of zorginstanties. Vaak is het eerste contact telefonisch of via e-mail en kunnen we via die weg reeds een

antwoord geven op de gestelde vragen. Occasioneel vond ook een gesprek plaats met de mantelzorgers of namen we deel aan een zorgoverleg georganiseerd door andere organisaties. We merken dat deze vraag naar ondersteuning en advies in complexe zorgsituaties, vnl. in de thuiszorg, almaar toeneemt.

In de loop der jaren heeft ECD Tandem een uitgebreid netwerk uitgebouwd. De (bestuurs)organen zijn samengesteld uit vertegenwoordigers van de residentiële, ziekenhuis- en thuiszorgsector. Op deze manier creëert ECD Tandem een platform tot communicatie en interactie met alle relevante actoren binnen de zorg en begeleiding voor personen met dementie.

Gezien onze tweedelijnsfunctie, worden we dan ook regelmatig gecontacteerd door maatschappelijk werkers van de verschillende sociale diensten. Zij vragen ons concreet advies bij complexe situaties waarbij dementie vermoed of gediagnosticeerd is. Hun kennis als maatschappelijk werker, gecombineerd met onze specifieke kennis inzake dementie, leidt vaak tot een beter inzicht in de situatie en mogelijke aanpak.

In 2011 startten we ook gesprekken om een mogelijke samenwerking met de ouderenwerking van het Centrum Geestelijke Gezondheidszorg te onderzoeken.

Bij vragen en e-mails van studenten, zien we ons genoodzaakt ons aanbod van advies en ondersteuning te beperken tot een goede doorverwijzing naar de verschillende websites, gespecialiseerde contactpersonen inzake het gevraagde onderwerp en/of het toesturen van een informatiepakket. Aangezien we zelf slechts een beperkt aanbod aan literatuur hebben, adviseren wij hen ook om contact op te nemen met het documentatiecentrum van het regionaal ECD Foton in Brugge.

Samenwerking met SEL, provinciale en lokale overheden

Als netwerkorganisatie is Tandem voortdurend in interactie en in samenwerking met andere organisaties. Zo bleef ECD Tandem ook in 2011 actief lid van de stuurgroepen van ECD Orion, van PGN, van de stuurgroep Nachtzorg Kempen, van VONK3, van Welzijnszorg Kempen en van het Overleg Netwerken. Sinds de oprichting van SELKempen maken we ook deel uit van de Algemene Vergadering van deze SEL. Reeds verschillende keren werkten we met hen samen. Zo boden wij inhoudelijke ondersteuning bij de opmaak van een Protocol 3 Project en werd ECD Tandem betrokken bij studiedagen georganiseerd vanuit het SEL rond dementie. Via het SEL blijven we op de hoogte van de actuele sociale kaart in de regio en kunnen we desgevallend gericht doorverwijzen.

Binnen het kader van de provinciale werking houdt het Dementienetwerk Provincie Antwerpen 3 keer per jaar een beleidsvergadering (met de beleidsverantwoordelijken en de coördinatoren van elke partner van het DPA en een vertegenwoordiger van de provincie). Binnen deze vergadering wordt het beleid van de 3 partners binnen de provincie Antwerpen op elkaar afgestemd.

Dementievriendelijke gemeenten

Beter leren omgaan met dementie is een uitdaging voor de hele samenleving. Daarom lanceerde de Koning Boudewijnstichting de oproep 'Dementievriendelijke gemeenten'. Het doel is een maatschappelijk draagvlak creëren voor een betere omgang met personen met dementie en het isolement doorbreken. Dit gaat samen met een meer genuanceerde beeldvorming over deze thematiek. Het uitgangspunt van deze projectoproep is dat iedereen kan bijdragen tot een dementievriendelijkere gemeente enerzijds en dat dergelijke initiatieven passen in het lokaal sociaal beleid anderzijds. ECD Tandem ondersteunde een aantal erkende projecten in het arrondissement Turnhout en gaf advies op vraag van een aantal andere gemeenten in de regio die ook los van de KBS-projecten willen werken aan een dementievriendelijke samenleving.

Project dementieconsulenten

ECD Tandem is als regionaal expertisecentrum vooral gesitueerd op een 2^e lijn. Toch merken we dat er bij mantelzorgers zeer veel vraag is naar ondersteuning en advies, en dit zowel in complexe als in niet-complexe situaties en zowel voor als na de diagnose dementie. Vanuit die optiek werkte ECD Tandem intensief mee aan het demonstratieproject dementieconsulenten van CM Turnhout (zie ook § 5).

3. Sensibilisering

'Pluk de dag' – een docureeks over leven met dementie

'Pluk de dag-dialogen' is een voortzetting van de docureeks 'Pluk de dag'. De beelden gaven nl. aanleiding tot zinvolle gesprekken en discussies over de sociale integratie van personen met dementie. Ze nodigen iedereen bovendien uit om na te denken over de verhoging van kwaliteitszorg aan personen met dementie, zowel in een thuissituatie als in een verzorgingsvoorziening. Hieruit ontstond het idee om als vervolg van de reeks laagdrempelige interactieve thematische gespreksmomenten aan te bieden over dementie in al zijn aspecten, gebaseerd op het beeldmateriaal uit deze docureeks.

Thema's die besproken worden, zijn: hoe wordt dementie zichtbaar, omgaan met dementie, zinvolheid van leven met dementie, de beleevingswereld van personen met dementie, zinvolle dagbesteding, autonomie of bemoeizorg, relaties van en met personen met dementie, ondersteuningsmogelijkheden voor mantelzorgers en zelfzorg van de zorgverstrekker. In 2011 bood ECD Tandem zo'n 12 keer een 'Pluk de dag-dialoog' aan.

Vanuit het DPA werd tevens een specifieke interactiemethodiek uitgewerkt om deze dialogen tot stand te brengen en om de gespreksmomenten professioneel te begeleiden. Op basis van onze ervaringen met de ‘Pluk de dag-dialogen’, stelde het DPA een vormingspakket samen waarmee andere professionals uit de zorg- en onderwijssector zelf aan de slag kunnen. Zowel de vormingsdoos als de handleiding van ‘Aan de slag met Pluk de dag’ werden bovendien opgefleurd met foto’s van de website www.onthoumens.be.

Deze vormingsdoos werd officieel voorgesteld op een studienamiddag volgens het train-de-trainer-principe. ‘Aan de slag met Pluk de dag’ vond plaats op donderdag 20 oktober 2011 in het Provinciaal Vormingscentrum in Malle. Er waren 75 deelnemers aanwezig, zowel uit de zorgsector als uit de onderwijssector. Vanwege het succes en de grote belangstelling besliste het DPA om deze studienamiddag te herhalen op 16 februari 2012.

Verdwaald in het Geheugenpaleis

Op 14 september 2010 ging de documentaire ‘Verdwaald in het Geheugenpaleis’ van Klara Van Es in première in Metropolis Antwerpen. Na de premièredag kon de film bekeken worden in alle Kinopolis filmzalen. In het voorjaar van 2011 kregen de praatcafés dementie in Vlaanderen ook de kans om deze film te vertonen. Bovendien konden allerlei initiatiefnemers de vertoning van de film aan eigen publiek aanvragen. In het arrondissement Turnhout werden zo’n 9 namiddagen of avonden door ECD Tandem verzorgd. Volgens afspraak

werd er een voor- en nabespreking van de film gedaan of werden vragen beantwoord via een panelgesprek. Zo konden zowel professionals als mantelzorgers de film bekijken en kon er inhoudelijke duiding en informatie gegeven worden.

Teenager meets Alzheimer

De doelstelling van dit project blijft nog steeds actueel: de kloof dichtten tussen de oudere en jongere, de sociale leefwereld van de jongere uitbreiden en het taboe rond dementie doorbreken. Vanuit ECD Tandem stellen wij nog steeds het les- en studiemateriaal voor de leerkrachten en leerlingen ter beschikking, alsook de leesboeken voor de leerlingen. Alle verdere concrete afspraken m.b.t. bezoeken aan en activiteiten in de woon- en zorgcentra, worden door de leerkrachten en verantwoordelijken zelf gemaakt.

4. Vorming en deskundigheidsbevordering

Organisatie van een algemeen informierend en sensibiliserend vormingsaanbod

In 2011 werden er vanuit ECD Tandem in totaal 178 vormingsuren aangeboden aan zo’n 2.070 deelnemers. Hier van waren 75 vormingsuren aan professionals en 103 aan mantelzorgers en familie. Dit is daarom ook de grootste groep deelnemers aan de vormingen (zo’n 1.340 t.o.v. zo’n 730 professionals).

Zoals de voorbije jaren kwamen in de vormingen die Tandem aanbood, verscheidene thema’s aan bod, zoals omgaan met dementie, zinvolle dagbesteding, omgaan met familie, ... Daarnaast organiseerden we opnieuw enkele vormingen op maat.

Ook de basisvormingen rond ‘Wat is dementie?’ worden nog steeds aan verschillende doelgroepen aangeboden, zowel aan zorgkundigen en verpleegkundigen als aan paramedici en alle andere medewerkers en vrijwilligers, vnl. in woon- en zorgcentra.

De beelden van de Pluk de dag-docureeks worden regelmatig gebruikt als basis voor vormingen. Zo hebben we bijvoorbeeld de ‘Pluk de dag-dialogen’ (zie §3) aangeboden en werden er studiedagen ‘Pluk de dag’ aangeboden aan medewerkers in de diensten voor thuiszorg.

Terugkomdagen referentiepersonen dementie

Na de opleiding Referentiepersoon Dementie kregen de afgestudeerden de voorbije jaren reeds de kans om deel te nemen aan intervisiemomenten bij het regionaal expertisecentrum ECD Tandem. Tijdens deze vorming werd op een gestructureerde manier gewerkt rond concrete casussen uit het werkveld en werden ervaringen hierrond uitgewisseld. Deze intervisies werden zeer positief beoordeeld door de deelnemers. Toch gaven zij aan om naast deze

collegiale uitwisseling ook theoretische basismodellen mee te krijgen als handvaten voor hun dagelijks werk. Samen met de collega’s van ECD Orion en PGN, werkten we in 2010 de Terugkomdagen Referentiepersoon Dementie uit. Tijdens 4 volledige dagen wordt in de voormiddag een theoretisch kader aangeboden rond een welbepaald thema, gevolgd door casuïstiek en methodieken in de namiddag.

Deze terugkomdagen vonden tegelijkertijd op dezelfde dag plaats in de 3 arrondissementen van de provincie. Per locatie worden maximaal 12 personen ingeschreven voor de 4 vormingsdagen samen. Bij ECD Tandem was het aantal toegelaten deelnemers zeer snel bereikt.

Volgende thema’s kwamen in 2011 aan bod:

15 maart 2011: ‘Met je rug tegen de muur!’ - Omgaan met (on)macht

17 mei 2011: ‘Aan de slag met Pluk de dag’ - Kennismaking met de docureeks en toepassing ervan tijdens vormingen

Na afloop van dit vierdaags vormingstraject en de zeer positieve evaluatie door de deelnemers, werd besloten om een vervolgreeks op te zetten in het najaar van 2012.

Opleiding Referentiepersoon Dementie

In het voorjaar van 2011 organiseerde het PsychoGeriatrisch Netwerk de Opleiding Referentiepersoon Dementie voor de provincie Antwerpen. Ria Caers volgde vanuit het ECD Tandem deze opleiding en bood her en der ook praktische ondersteuning.

Op 29/03/2011 gaven de medewerkers van ECD Tandem de impulsdag ‘Omgaan met familie’ voor ECD Vlaanderen.

5. Concept- en methodiekstudie: studie en onderzoek

Demonstratieproject dementieconsulent

In 2011 werkte ECD Tandem als lid van de stuurgroep mee aan het ‘demonstratieproject dementieconsulent’ van CM Turnhout, met als doel de uitbouw van de functie van een dementieconsulent binnen de thuiszorg en thuiszorgondersteunende voorzieningen te onderzoeken. Het project is gestart vanuit deze onderzoeksvraag: ‘Dementieconsulent als trajectbegeleider binnen de werking van een ziekenfonds, mogelijkheden en beperkingen’. CM Turnhout moest gaandeweg de projectdoelen bijstellen en is steeds op zoek gegaan naar een invulling die in lijn lag met de conclusies van de Vlaamse Stuurgroep en de vertaling ervan binnen de werking van de eigen organisatie, meer bepaald de dienst Maatschappelijk Werk. Voor het ECD Tandem was de deelname aan de stuurgroep van dit project een interessant en leerrijk traject.

Organisatie van een symposium voor huisartsen van de provincie Antwerpen: ‘De huisarts als stapsteen in de keten van zorg voor personen met dementie’

Vanuit het DPA stellen we vast dat de huisarts vaak een onmisbare schakel is in het diagnoseproces dementie, maar tegelijkertijd een moeilijk te bereiken doelgroep. Daarom wilden wij, in nauwe samenwerking met huisartsen zelf, een studiedag organiseren om hen te sensibiliseren, enkele handvaten aan te reiken die dit diagnoseproces faciliteren en/of een antwoord kunnen bieden op enkele vaak voorkomende problemen bij beginnende dementie.

Op zaterdag 2 april 2011 vond in het provinciehuis een geslaagde studiedag plaats van het Dementienetwerk Provincie Antwerpen (DPA). Op het symposium waren een 70-tal huisartsen uit de provincie Antwerpen aanwezig.

Sprekers waren o.a. Dhr. Leo Van Den Bogerd (Familiehulp), Dr. Katrin Mulkens (geriater), Prof. Dr. Jan De Lepeleire (huisarts), Dhr. Alain Remue (Cel Vermiste Personen) en Dr. Agnieska Borkiewicz (huisarts). In de namiddag waren er keuzeworkshops.

6. Signaalfunctie

‘Samen dragen op maat van de persoon met dementie’

Om de ontschotting en vermaatschappelijking van de zorg voor kwetsbare ouderen te stimuleren, diende Huis Perrek een project in bij Cera. Met deze steun en ondersteuning van Lucas ontwikkelen zij samen met de stuurgroep een model dat zorg, ondersteuning en begeleiding impli-

ceert op maat en in het ritme van de persoon met dementie, ongeacht waar hij/zij verblijft. ECD Tandem is, samen met verschillende zorgactoren uit de regio, lid van de multidisciplinaire en dienstoverschrijdende stuurgroep van dit project bij Huis Perrekes (Oosterlo).

7. Loyaliteit en samenwerking

Dementienetwerk Provincie Antwerpen

Tandem is één van de 3 partners van het Dementienetwerk Provincie Antwerpen, samen met het ECD Orion uit Wilrijk (arrondissement Antwerpen) en PGN Lier (arrondissement Mechelen). Dit netwerk staat in nauw overleg met de provincie Antwerpen en maakt het mogelijk om projecten op te zetten waar de inwoners van de ganse provincie Antwerpen baat bij hebben.

Samenwerking Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw en de andere regionale expertisecentra

Tandem werkte uiteraard ook in 2011 goed samen met Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw. Zo namen de medewerkers van Tandem deel aan het medewerkersoverleg dat wordt ingericht door ECD Vlaanderen zodat elk regionaal centrum geïnformeerd blijft over nieuwe ontwikkelingen op Vlaams en regionaal vlak en er ook een uitwisseling tussen de regionale centra kan plaatsvinden.

Ria Caers van ECD Tandem volgde overigens in 2011 de opleiding Referentiepersoon Dementie. Tevens nam Hilde Stroobants op donderdag 26 mei 2011 deel aan de studiedag 'Dementiezorg als relatiezorg. Aan de slag met een dementievriendelijk beleid in voorzieningen', die plaatsvond in zaal De Montil in Affligem.

Daarnaast participeert Tandem ook in de VTO-werkgroep van ECD Vlaanderen waar het Vlaams vormingsaanbod inhoudelijk en organisatorisch vorm krijgt. Binnen het DPA werd afgesproken dat de VTO-cel zal gevolgd worden door de partner die op dat moment de opleiding Referentiepersoon Dementie zal organiseren binnen de provincie Antwerpen.

Samen met de collega's van het DPA gaf ECD Tandem ook 2 train-de-trainer-sessies aan de collega's van de andere regionale expertisecentra dementie om hen concreet inhoudelijk te informeren zodat zij zelf de 'Pluk de dag-dialogen' en de terugkomdagen voor referentiepersoon kunnen geven.

v.u.: Wino Baeckelandt, wnd. voorzitter
Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw,
Lokkaardstraat 8, B-2018 Antwerpen
Correcties: Olivier Constant
Foto's – met dank aan de regionale expertisecentra dementie
Foto voorpagina: www.onthoumens.be
Vormgeving en druk: EPO drukkerij, Lange Pastoorstraat 25-27, B-2600 Berchem, t +32 3 239 61 29

Expertisecentrum Dementie Vlaanderen vzw

Lokkaardstraat 8 – B-2018 Antwerpen
t/f 070 224 777 – info@dementie.be

website: www.dementie.be

Reknr. BE13 7350 1899 7739 KREDBEBB